

Zorgen voor later ?

Argumenten voor de Wetenschappelijke
Bestudering van de Vlaamse Muzikale en
Literaire Archieven, Bibliotheken en
Bewaarplaatsen.

Edward Vanhoutte

TCP
Te@m Consult Publications
2000

Deze studie werd geschreven door Edward Vanhoutte voor Te@m Consult in opdracht van het kabinet van de Vlaamse Minister van Cultuur en het directoraat-generaal van het Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap, administratie cultuur.

D/2000/9115/1

© 2000 by Edward Vanhoutte

Te@m Consult

Knyffstraat 52

b-2100 Deurne-Zuid

België

edward.vanhoutte@kantl.be

Bijkomende exemplaren kunnen op bovenstaand adres besteld worden.

Executive Summary

Verantwoorde teksteditie en bronnenstudie hebben een sterke basis nodig. Ik bedoel daarmee een volledige en degelijke inventaris van het beschikbare erfgoed en een adequate conservatie van de originele stukken.
(Bert Anciaux)

1. Dit rapport onderstreept het belang van de wetenschappelijke bestudering van literaire en muzikale archieven en schetst een stand van zaken d.m.v een analytische studie van archieven, bibliotheken en bewaarplaatsen van literaire en muzikale archivalia, en een studie van de huidige inventarisatie, bestudering en valorisatie van het literaire en muzikale erfgoed. Het rapport doet enkele aanbevelingen en formuleert adviezen voor het opzetten en uitbouwen van een gecoördineerd en wetenschappelijk verantwoord archiefbeleid m.b.t. het culturele erfgoed.
2. De stand van zaken met betrekking tot een onbestaande gecoördineerde ontsluiting van het literaire en muzikale erfgoed in Vlaanderen die in dit rapport geschetst wordt, is een rechtstreeks gevolg van de onwil van het FWO om de wetenschappelijke status van het bronnen- en archiefonderzoek te erkennen. Het inventariseren en ontsluiten van archiefbescheiden is een gespecialiseerde wetenschappelijke activiteit die ook als dusdanig moet erkend worden door de betrokken subsidiërende, faciliterende en coördinerende instanties. Het FWO moet naar analogie met haar zusterinstellingen in de rest van Europa (CNRS, NWO, etc..) hierin haar verantwoordelijkheid ten volle opnemen. Anders dan in Nederland (waar het NWO tussenkomt in de financiering van de cultureel wetenschappelijke projecten van het *Constantijn Huygens Instituut voor tekstedities en intellectuele geschiedenis* (CHI) m.b.t. de ontsluiting van het culturele erfgoed en de publicatie van de resultaten), en in Frankrijk (waar het *Institut des Textes et Manuscrits Modernes* (ITEM) werd opgericht als onderdeel van het *Centre National de la Recherche Scientifique* (CNRS) en volledig door het CNRS wordt gefinancierd), blokkeert het FWO in Vlaanderen als federale instelling nog altijd de ontsluiting van het Vlaamse literaire en muzikale erfgoed. Niet alleen stuit deze politiek op heel wat onbegrip in Vlaanderen zelf, ook internationaal neemt het FWO hiermee een hoogst opmerkelijk en geïsoleerd standpunt in. Wat in Europa (Nederland, Frankrijk, Duitsland, Groot-Brittannië, Italië, Scandinavië) en daarbuiten (Verenigde Staten) een gevestigde wetenschappelijke discipline is met eigen theorievorming, tijdschriften, scholen, leerstoelen, opleidingen, afstudeerrichtingen, instituten, wetenschappelijke colloquia etc.. blijkt in Vlaanderen volgens het Fonds voor Wetenschappelijk onderzoek voorwetenschappelijk te zijn en dus niet in aanmerking te komen voor honorering in de vorm van projectfinanciering. Als de tekstinterpretatie (een discipline die wel door het FWO erkend wordt) een wetenschappelijke discipline is, is de teksteditie dat *ipso facto* ook, en derhalve de wetenschap die zich theoretisch en praktisch met teksteditie inlaat: de editiewetenschap. Ontsluiting van archieven is dan weer belangrijk voor de teksteditie, omdat in die archieven de manuscripten, typoscripten etc.. te vinden is, m.a.w. het basismateriaal aan varianten, belangrijk voor de tekstevolutie en -interpretatie. Ontsluiting van briefwisseling (in die archieven) is belangrijk omdat brieven een licht kunnen werpen op ontstaan en ontwikkeling van het werk van de auteur, op de biografie van de auteur, op invloeden, nawerking, oordeel van auteur over eigen werk, etc.. Inventarisatiewerk vergt kennis van o.a. paleografie, analytische en enumeratieve bibliografie, heuristiek, geschiedenis, musicologie, muziek- en literatuurgeschiedenis, toponymie, etc.. Het inventariseren van literaire archieven is een wetenschappelijk bedrijf waarbij de archivaris een methodologie ontwikkelt om met de interdisciplinaire facetten van het werk om te gaan. Die methodologie en interdisciplinariteit kunnen alleen verworven worden via een wetenschappelijke opleiding aan een universiteit, waar de eerder vermelde disciplines aangeboden worden in de departementen musicologie en letteren en wijsbegeerte. Inventarisatiewerk kan dus alleen maar gebeuren door degelijk opgeleide wetenschappers die in een wetenschap-

pelijke, gesubsidieerde en gestructureerde context fundamenteel onderzoek verrichten dat leidt tot een betere kennis, studie, valorisatie en preservatie van het roerend literaire, muzikale en culturele erfgoed.

3. Het *Centrum voor Teksteditie en Bronnenstudie* en het *Muziekcentrum van de Vlaamse Gemeenschap* moeten de logische partners worden voor de overheid, Het Vlaams Fonds voor de Letteren, de archiefinstellingen, het FWO, de academische wereld, de uitgeverwereld en het onderwijs. Op nationaal en internationaal vlak kunnen ze een sleutelrol spelen in de organisatie van een gecoördineerd en wetenschappelijk verantwoord archiefbeleid dat beantwoordt aan zowel de noden van het veld als van het te bewaren materiaal, zonder daarbij voorbij te gaan aan de integratie van en de interactie met maatschappelijke componenten. Om dit te realiseren moet een recurrent en gradueel uitbreidbare post ingeschreven worden op de begroting. De departementen cultuur, wetenschapsbeleid en onderwijs moeten betrokken worden bij de financiering van voornoemde centra.
4. Als eerste prioriteit moet er dringend werk gemaakt worden van een inventaris van handschriften en brieven van Vlaamse auteurs en componisten in Belgische archieven, bibliotheken en bewaarplaatsen. Daarvoor moeten initieel 4 wetenschappelijke medewerkers voor een periode van 2 jaar voltijds aangesteld worden. In het inventarisatieproject moet maximale aansluiting gezocht worden met het Europese *Malvine*-project (*Manuscripts and Letters Via Integrated Networks in Europe*), en moet voldoende aandacht geschonken worden aan de elektronische realiteit van de wetenschap. De *Gemengde Commissie Teksteditie en Bronnenstudie* van de KANTL (GCTB: zie bijlage 2 voor de samenstelling) met vertegenwoordigers uit de *Koninklijke Academie voor Nederlandse Taal- en Letterkunde*, de *Koninklijke Vlaamse Academie van België voor Wetenschappen en Kunsten*, de interuniversitaire werkgroep *Genese*, het *Archief en Museum voor het Vlaamse Cultuurleven*, het *Vlaams Fonds voor de Letteren*, het *Muziekcentrum van de Vlaamse Gemeenschap* en de Vlaamse uitgevers, kan het inventarisatieproject inhoudelijk en formeel coördineren. Hiervoor moeten de nodige fondsen gereserveerd worden op de begrotingen van de departementen cultuur, wetenschapsbeleid en onderwijs. Alleen op basis van een inventaris van het literaire en muzikale erfgoed in Vlaanderen kan er werk gemaakt worden van een degelijk archiefbeleid en een wetenschappelijke en gecoördineerde bestudering en valorisatie van de collecties.
5. Er moet een structurele oplossing komen voor het *Archief en Museum voor het Vlaamse Cultuurleven* (AMVC) dat als centraal depot van literaire en muzikale collecties, systematisch-culturele geheugen is van onze samenleving. Het is meer dan wenselijk dat de instelling overgeheveld wordt van het stedelijke (Antwerpen) naar het Vlaamse en dat er een structuur komt waarbij een Raad van Beheer waakt over de realisatie van het beleidsplan.
6. Er moet aandacht besteed worden aan de situatie van de conservatoriumbibliotheken van Antwerpen, Brussel en Gent. Het feit dat deze bibliotheken formeel als schoolbibliotheek behandeld worden is nefast. Er moet een overlegplatform komen met de betrokken instellingen en er moet nagegaan worden of de groepering in een afdeling van IAML-Vlaanderen een financiële steun kan krijgen vanwege de overheid.
7. Er moeten afspraken komen en er moet een beleid uitgetekend worden rond de subsidiëring van zogenaamde Vlaamse Klassieken. Alleen uitgaven die een wetenschappelijk geditereerde leestekst presenteren (geen herspelling) met een verantwoording van de teksteuze en de ingrepen en een contextualiserend of verklarend nawoord mogen in aanmerking komen voor productiesubsidies of enige andere vorm van subsidiëring vanwege de overheid. Daartoe moet in overleg met de betrokken partners een standaardformulier ontwikkeld worden waarmee de uitgever een grondige toelichting kan geven over het project waarvoor steun aangevraagd wordt. Dat formulier zal door de betrokken beoordelingscommissie van het Fonds als instrument gebruikt worden bij hun opdracht te waken over

de integrale kwaliteit van het publicatiebeleid m.b.t. Vlaamse Klassiekers. Het spreekt voor zich dat de formele wetenschappelijkheid zich ten dienste moet stellen van de leesbaarheid. Oudere teksten overleven alleen als ze goed worden beheerd. Dat betekent ook: als men ze met de nodige zorg uitgeeft. De drie partners in het uittekenen van een dergelijk beleid zijn Het *Vlaams Fonds voor de Letteren*, het *Centrum voor Teksteditie en Bronnenstudie* en de Vlaamse uitgevers.

Inhoud

Executive Summary	3
Inhoud	7
Vooraf	11
1. Zorgen voor Later?	13
2. Inleiding	15
3. Inventarisatie, Studie en Valorisatie	19
3.1. Inventarisatie	19
3.2. Studie	23
3.2.1. De organisatie van de teksteditie en het bronnenonderzoek in het buitenland	24
3.2.1.1. Nederland – Constantijn Huygens Instituut (CHI)	24
3.2.1.2. Frankrijk – Institut des Textes et Manuscrits Modernes (ITEM) ...	26
3.2.1.3. Duitsland – Arbeitsgemeinschaft für germanistische Edition	27
3.2.1.4. Scandinavië – Nordiskt Nätverk för Editionsfilologer	27
3.2.1.5. Verenigde Staten – The Bibliographical Society of the University of Virginia	28
3.2.1.6. Verenigde Staten – Society for Textual Scholarship	28
3.2.2. De organisatie van de teksteditie en het bronnenonderzoek in Vlaanderen ..	28
3.2.2.1. Colloquia	29
3.2.2.2. Publicaties	29
3.2.2.3. Universitaire Opleiding	29
3.2.2.4. Genese	30
3.2.2.5. De Koninklijke Academie voor Nederlandse Taal- en Letterkunde (KANTL)	31
3.2.2.6. Het Bureau voor Editiewetenschap en Bronnenstudie (BEB)	32
3.2.2.7. Het Centrum voor Teksteditie en Bronnenstudie (CTB)	35
3.3. Valorisatie	38
3.3.1. Het begrip Vlaamse Klassieker	38
3.3.2. De keuze van het uit te geven werk	39
3.3.3. De keuze van de uit te geven (basis)tekst	40
3.3.4. Het subsidiëringsbeleid t.a.v. Vlaamse Klassiekers	40
4. Analytische Studie van de Literaire Archieven, Bibliotheken en Bewaarplaatsen in Vlaan- deren	43
4.1. Inleiding	43
4.2. Archief-, Documentatie- en Onderzoekscentra	45
Archief en Documentatiecentrum voor het Vlaams-Nationalisme – ADVN	45
Archief en Museum voor het Vlaamse Cultuurleven – AMVC	51
Documentatie- en Archiefcentrum van de Communistische Beweging – DACOB	57
Instituut voor Sociale Geschiedenis – AMSAB	59
Studie- en Documentatiecentrum Oorlog en Hedendaagse Maatschappij – SOMA	65
4.3. Wetenschappelijke Archieven, Bibliotheken en Bewaarplaatsen	69
Bibliotheek van de Koninklijke Academie voor Nederlandse Taal- en Letterkunde – KANTL	69
Bibliotheek van de Universiteit Antwerpen – UFSIA	75
Bibliotheek van de Universiteit Antwerpen – UIA	77

Centrale Bibliotheek van de Universiteit Gent	79
Museum Plantin-Moretus	83
Universiteitsarchief Katholieke Universiteit Leuven – K.U.Leuven	85
Universiteitsarchief Vrije Universiteit Brussel – VUB	87
4.4. Stedelijke Archieven en Bibliotheken	89
Bibliotheca Wasiana – Vereniging voor de Bio-bibliografie van het Land van Waas	89
Guido Gezellearchief – Openbare Bibliotheek Brugge	92
Stadsarchief Brugge	95
Kabinet Maurice Maeterlinck	98
Stedelijke Openbare Bibliotheek Kortrijk – Bewaarbibliotheek	100
4.5. Religieuze Archieven en Bibliotheken	103
Archief der Vlaamse Jezuïeten	103
Archief van het Grootseminarie Brugge	105
4.6. Besluit	107
5. Analytische Studie van de Muzikale Archieven, Bibliotheken en Bewaarplaatsen in Vlaan- deren	109
5.1. Inleiding	109
5.2. Gespecialiseerde Documentatie- en Informatiecentra	111
ALAMIRE vzw – MUSICA vzw	111
Alamire Foundation – Centrum voor de studie van de muziek uit de lage landen	113
Studiecentrum voor Vlaamse Muziek	114
CeBeDeM – Belgisch Centrum voor Muziekdocumentatie	116
Matrix – Studie- en Documentatiecentrum Nieuwe Muziek	119
Documentatiecentrum van de stichting Logos	121
5.3. Wetenschappelijke Archieven, Bibliotheken en Bewaarplaatsen	123
Muziekafdeling van de Koninklijke Bibliotheek van België	123
Bibliotheek van het Koninklijke Vlaams Conservatorium – Antwerpen	125
Muziekbibliotheek van het Koninklijk Conservatorium – Brussel	127
Bibliotheek van het Koninklijk Conservatorium – Gent	129
Muziekbibliotheek van het Lemmensinstituut	130
Archief en Museum voor het Vlaamse Cultuurleven – AMVC	131
5.4. Bibliotheken, Instellingen en Organisaties – Symfonische Literatuur	135
Muziekbibliotheek van de Openbare Omroep	135
Muziekbibliotheek van het Koninklijk Filharmonisch Orkest van Vlaanderen ...	138
Muziekbibliotheek van het Nationaal Orkest van België	139
Muziekbibliotheek van het Symfonisch Orkest van Vlaanderen	140
5.5. Bibliotheken, Instellingen en Organisaties – Koormuziek	141
Centrum voor vocale muziek vzw – CVM	141
Vlaamse Federatie van Jonge Koren vzw – VFJK	143
Nationale Koorfederatie Het Madrigaal vzw	144
5.6. Bibliotheken, Instellingen en Organisaties – HaFaBra-muziek	145
Fedekam Vlaanderen vzw	145
Koninklijk Muziekverbond van België vzw	147
Vlaamse Federatie van Socialistische Muziekkorpsen van Zangkringen van België vzw – VFSMZ	148
Muziekbibliotheek van de Koninklijke Muziekkapel van de Gidsen	149
Muziekbibliotheek van de Koninklijke Muziekkapel van de Belgische Marine ...	150
Muziekbibliotheek van de Koninklijke Muziekkapel van de Belgische Luchtmacht	151
5.7. Bibliotheken, Instellingen en Organisaties – Orgel- en Beiaardmuziek	153
Vlaamse vereniging ter bevordering van de orgelkunst vzw	153

Het orgel in Vlaanderen vzw	155
Vlaamse Beiaardvereniging vzw – VBV	157
Muziekbibliotheek van de Koninklijke Beiaardschool Jef Denijn vzw	158
5.8. Besluit	159
Literatuurlijst	161
Bijlage 1. Adviezen en informatie	165
Bijlage 2. Samenstelling Gemengde Commissie Teksteditie en Bronnenstudie – GCTB .	167
Bijlage 3. Vragenlijst Analytische Studie van de Vlaamse Literaire Archieven	169
Bijlage 4. Vragenlijst voor Specialisten-Neerlandici	173

Vooraf

Het behoud en beheer van het literaire en muzikale erfgoed van een cultuurgemeenschap is een belangrijke taak van het nationale cultuurbeleid. In de korte periode dat de huidige legislatuur in Vlaanderen een nieuw cultuurbeleid aan het realiseren is, heeft het verschillende initiatieven ontwikkeld waarbij dat erfgoed een centrale plaats krijgt. Het is echter een illusie aan te nemen dat de huidige inspanningen de jarenlang scheefgegroeide situatie in één klap kan corrigeren.

De situatie van het literaire en muzikale erfgoed in Vlaanderen is alarmerend. De verantwoordelijkheid daarvoor valt niet af te schuiven op de archieven, bibliotheken, bewaarplaatsen en wetenschappers die met de beperkte middelen en wetenschappelijk personeel waarover zij beschikken – vanuit hun eigen geschiedenis en traditie – het onmogelijke proberen na te streven: het inventariseren, bewaren, conserveren, uitbreiden, bestuderen en valoriseren van de respectievelijke collecties. Zowel m.b.t. het literaire als het muzikale erfgoed bestaat er in Vlaanderen geen inventarisatie van het bezit. Een dergelijke inventaris is nochtans een eerste vereiste voor het opzetten en uitbouwen van een gecoördineerd en wetenschappelijk verantwoord archiefbeleid.

Dat vooral het FWO tekort geschoten is in het herkennen van de wetenschappelijke ontsluiting van het literaire en muzikale erfgoed als internationaal erkende wetenschappelijke discipline is een bekend gegeven voor wie voor die ontsluiting ijvert. De interuniversitaire werkgroep *Genese*, de *Koninklijke Academie voor Nederlandse Taal- en Letterkunde* (KANTL), het *Studiecentrum voor Vlaamse muziek*, de verschillende archieven, bibliotheken en bewaarplaatsen van literaire en muzikale archivalia, en vooraanstaande professoren en wetenschappers aan departementen van Vlaamse en Nederlandse universiteiten klagen al een tiental jaren de onhoudbare situatie m.b.t. het archiefbeleid aan in een indrukwekkend aantal nationale en internationale publicaties en colloquia, media-bijdragen in de schrijvende pers, radio en TV, persoonlijke gesprekken met beleidsmensen, *etc.* en dienden de voorbije jaren meerdere wetenschappelijke projecten in bij o.a. het FWO. Telkens opnieuw kregen zij te horen dat die projectaanvragen niet gehonoreerd konden worden vanwege het pre-wetenschappelijke karakter ervan.

De inventarisatie en bestudering van de Vlaamse literaire en muzikale archieven is een fundamenteel wetenschappelijke activiteit die niet zomaar door om het even wie kan uitgevoerd worden. Een verkeerd gedateerde brief of manuscript, of een aan een verkeerde componist toegeschreven partituur kan de literatuur- en muziekgeschiedenis vervalsen en onnodige verwarring stichten bij de zoektocht naar en de definitie van de Vlaamse culturele identiteit. Niemand heeft er trouwens baat bij dat een uitgever in een reeks van Vlaamse klassieke teksten niet de moeite doet om na te gaan dat *wat* hij uitgeeft wel degelijk een betrouwbare en representatieve tekst is. Zo verscheen bijvoorbeeld niet Virginie Lovelings *Een Revolverschot*, maar de door Karel Jonckheere bewerkte en herspelde versie.

Als de Nederlandse Taalunie in 2003 begint met de publicatie van de groots opgezette (7 delen) nieuwe geschiedenis van de Nederlandstalige Literatuur waarvan het kostenplaatje 907.500 i of 36.610.476,25 Bef. bedraagt, dan is het ook de opdracht van de overheid om de teksten die in dit basiswerk aan bod zullen komen ook in betrouwbare versies beschikbaar te stellen door een gecoördineerd subsidiëringsbeleid ten aanzien van Vlaamse klassieke literatuur. Tegelijkertijd kan die literatuurgeschiedenis maar geschreven worden op basis van een gedegen kennis van het literaire erfgoed. De principes van de editiewetenschap en de bronnenstudie steunen is een primaire vorm van leesbevordering.

Recent werden twee centra opgericht die alle expertise en potentieel in huis hebben om het tij te doen keren. Het *Centrum voor Teksteditie en Bronnenstudie* en het *Muziekcentrum van de Vlaamse Gemeenschap* kunnen, mits een goede structurele ondersteuning van de betrokken overheden, een leidende en coördinerende rol spelen in de wetenschappelijke inventarisatie, bestudering en valorisatie van de literaire en muzikale archieven in Vlaanderen. Het feit dat beide centra het resultaat zijn van een dialoog tussen de betrokken overheden, administraties en het veld is bemoedigend.

Het komt er nu op aan de huidige realiteit m.b.t. de Vlaamse literaire en muzikale archieven niet te evalueren als “zorgen voor later”, maar d.m.v. een degelijk uitgebouwd en actief archiefbeleid een synergie teweeg te brengen tussen de betrokken sectoren (overheid, FWO, Fonds voor de Letteren, archieven, bibliotheken, bewaarplaatsen, universitaire wereld, onderwijs, uitgevers, *etc.*) en op die manier te zorgen voor later.

Edward Vanhoutte
Adviseur Teksteditie – Archief – Musea

Te@m Consult

31 juli 2000

1. Zorgen voor Later?

Zorgen voor Later? is een rapport dat het belang van de wetenschappelijke bestudering van literaire en muzikale archieven onderstreept, en een stand van zaken schetst d.m.v een analytische studie van archieven, bibliotheken en bewaarplaatsen van literaire en muzikale archivalia, en een studie van de huidige inventarisatie, bestudering en valorisatie van het literaire en muzikale erfgoed. Het rapport doet enkele aanbevelingen en formuleert adviezen voor het opzetten en uitbouwen van een gecoördineerd en wetenschappelijk verantwoord archiefbeleid m.b.t. het roerende materiële culturele erfgoed.

Het rapport werd geschreven in opdracht van het Kabinet van de Vlaamse minister van Cultuur en de directeur-generaal van de administratie Cultuur van het Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap. De onderzoeksperiode liep over drie en een halve maand, van 18 april tot 31 juli. Gezien de korte onderzoeksperiode pretendeert dit rapport geenszins exhaustief te zijn in de analyse en behandeling van het vraagstuk omtrent de wetenschappelijke bestudering van literaire en muzikale archieven.

De opdracht omvatte het voeren van een beleidsvoorbereidend onderzoek inzake de literaire en muziekarchieven in Vlaanderen waarin een “analytisch kader” geschetst wordt om “van daaruit argumenten te formuleren voor de wetenschappelijke bestudering van de Vlaamse literaire en muziekarchieven met hierin ingebed de oprichting van een Vlaams Centrum voor Teksteditie.” Hiervoor moest onderzocht worden:

- S welke types van teksten en andere archiefbescheiden op welke manier geïnventariseerd, onderzocht en ontsloten kunnen worden;
- S welke wetenschappelijke en vulgariserende meerwaarden daarbij gerealiseerd kunnen worden en
- S hoe de literaire en muziekarchieven en het tekstonderzoek in de ons omringende landen georganiseerd zijn.

Naast een uitgebreid literatuuronderzoek, gesprekken en correspondentie met mensen *uit het veld*, en een kritische evaluatie van de eigen kennis van het landschap werden twee schriftelijke bevraging rondes georganiseerd. Een eerste vragenlijst (zie bijlage 3) werd naar 50 archiefinstellingen, bibliotheken en bewaarplaatsen van literaire archivalia gestuurd. Die enquête leverde een return op van 50% waarvan 80% van de respondenten bruikbaar ingevulde vragenlijsten terugstuurde en 20% antwoordde dat de vragenlijst niet van toepassing was op hun instelling. De resultaten van deze enquête worden gepresenteerd in hoofdstuk 4: *Analytische Studie van de Literaire Archieven, Bibliotheken en Bewaarplaatsen in Vlaanderen*. Voor een gelijkaardige analyse van de muzikale archieven, bibliotheken en bewaarplaatsen zorgde musicoloog Jan Dewilde. De resultaten van zijn studie worden gepresenteerd in hoofdstuk 5.

Een tweede vragenlijst (zie bijlage 4) werd naar 157 specialisten-neerlandici van universiteiten, uitgeverijen, culturele media en instituten in België en Nederland gestuurd, en leverde een return op van 36,3%. De timing van het onderzoek (examens aan de universiteiten, vakantie) en het open karakter van de vragenlijst dat van de respondent wat werk en tijd vroeg, zijn ongetwijfeld de twee verklarende redenen voor de matige respons. De resultaten van die enquête worden verspreid in het rapport verwerkt (vooral hoofdstuk 3).

Een lijst van deskundigen die in het kader van dit onderzoek geraadpleegd werden, wordt in bijlage 1 afgedrukt. De betrokkenen zullen hun ideeën, suggesties en adviezen verspreid terugvinden in dit rapport.

Dat de focus van dit rapport meer ligt op de literaire teksteditie en bronnenstudie is volledig te wijten aan het feit dat de auteur vooral expertise heeft op dat vlak. De geschetste problematiek is echter volledig overdraagbaar op de situatie van het muzikale erfgoed.

2. Inleiding

Het roerend cultureel erfgoed in het algemeen en het roerend literair en muzikaal erfgoed in het bijzonder zijn vitale onderdelen van een cultuur die in een steeds maar wisselende maatschappelijke realiteit blijvend op zoek is naar haar identiteit. Aan de ene kant biedt het roerend cultureel erfgoed een unieke en uitzonderlijke toegangspoort tot het verleden van die cultuur, en door de documentatie, ontsluiting en conservatie ervan garandeert het ook perspectieven voor de toekomst. Tezelfdertijd is dat cultureel erfgoed ongelofelijk broos. Vanwege haar roerend karakter is dat erfgoed in een sterk geïndividualiseerde maatschappij die meer in economische dan in culturele termen denkt, constant onderhevig aan processen, praktijken en marktmechanismen die resulteren in verregaande ontoegankelijkheid, versnippering en verspreiding. Terwijl de verzamelaar op de antiquariaatsmarkt fabelachtige bedragen betaalt voor autografen en unica, en er ongetwijfeld na de aankoop ook de beste zorg voor draagt, kampen de archieven, bibliotheken en bewaarplaatsen allerhande met chronische problemen van financiële en structurele aard. Die problemen staan een adequate inventarisatie, bestudering en valorisatie van de collectie in de weg. “Vlaanderen eert zijn schrijvers niet”, klinkt het in de publieke opinie, of “Vlaanderen verwaarloost zijn literaire monumenten”. En dat geldt *mutatis mutandis* ook m.b.t. het muzikale erfgoed.

Het huidige cultuurbeleid heeft zich als doel gesteld verandering te brengen in de precaire situatie van het roerend cultureel erfgoed. Het voorbije jaar werd daarvoor een rijke diversiteit aan initiatieven ontwikkeld. In het kader van het Max Wildiersfonds, bijvoorbeeld, werden aan erkende archieven en onderzoekers van Vlaamse universiteiten projecten toegekend voor een totaalbedrag van 200 miljoen. Het zogenaamde *topstukkendecreet* zal er in de toekomst voor zorgen dat het Vlaamse culturele erfgoed binnen de context blijft waarin ze moet begrepen worden, en met de erfgoedconvenants wil de Vlaamse regering aan de kunststeden de mogelijk geven om een geïntegreerd beleid te ontwikkelen voor hun roerend cultureel patrimonium. Daarmee heeft het huidige beleid, na het museumdecreet van 1998, aandacht voor het roerend cultureel erfgoed dat buiten de musea wordt bewaard en waarvoor geen kader bestaat. In 2000 werd daarvoor 50 miljoen frank uitgetrokken. Verder worden de decretaal erkende archieven fors betoelaagd, en met betrekking tot de uitgave van literaire klassiekers in Vlaanderen heeft de Vlaamse overheid een aanmoedigend subsidiëringsbeleid uitgebouwd.

Maar om de actuele betekenis van het literair en muzikaal erfgoed toegankelijk te maken voor de gemeenschap moet er een primaire zorg zijn voor de betrouwbaarheid waarmee dit gebeurt. De ontsluiting, het behoud en het beheer van het erfgoed moet op een wetenschappelijk verantwoorde manier gebeuren zodat de cultuurparticipatie die hier rechtstreeks uit volgt zowel de cultureel geïnteresseerde burger als de gemeenschap, de cultuur en de onderzoeker ten goede komt.

Het FWO-Vlaanderen zou hierin haar verantwoordelijkheid ten volle moeten opnemen. Anders dan in Nederland (waar het NWO tussenkomt in de financiering van de cultureel wetenschappelijke projecten van het *Constantijn Huygens Instituut voor teksteditie en intellectuele geschiedenis* (CHI) m.b.t. de ontsluiting van het culturele erfgoed en de publicatie van de resultaten), en in Frankrijk (waar het *Institut des Textes et Manuscrits Modernes* (ITEM) werd opgericht als onderdeel van het *Centre National de la Recherche Scientifique* (CNRS) en volledig door het CNRS wordt gefinancierd), blokkeert het FWO in Vlaanderen als federale instelling nog altijd de ontsluiting van het Vlaamse literaire en muzikale erfgoed.. Belangrijkste argument hiervoor vanwege het FWO is dat de projecten ter ontsluiting van het literaire en muzikale erfgoed een voor-wetenschappelijke status hebben. Het overzicht van de stand van het wetenschappelijk onderzoek ter zake, verder in het rapport, toont aan dat het FWO hiermee in Europa een hoogst opmerkelijk en geïsoleerd standpunt inneemt.

Feit: De graad van ontsluiting van de collectie van het AMVC – het centrale archief en documentatiecentrum voor het Vlaamse literaire erfgoed vanaf 1750 – is heel moeilijk te ramen, maar wordt voor de ruwe ontsluiting op 45% geschat. Wat de gedetailleerde ontsluiting

betreft, is de brievencollectie voor ca. 15% geïnventariseerd. Het handschriftenbestand is er zelfs nog slechter aan toe en slechts geïnventariseerd voor ca. 0,01%.

De eerste vereiste voor de uitbouw van een degelijk archief- en erfgoedbeleid is de inventarisatie van dat roerend literair en muzikaal erfgoed: nl. de handschriften en brieven van Vlaamse auteurs en componisten in archieven, bibliotheken en bewaarplaatsen in België. Een dergelijke inventaris ontbreekt in Vlaanderen en is een *conditio sine qua non* voor de studie en de valorisatie van het literaire en muzikale erfgoed in een nationale en internationale context.

Recent werden twee centra opgericht die een coördinerende en instrumentele rol kunnen spelen in het tot stand komen van een degelijk archiefbeleid m.b.t. de literaire en muzikale archieven: het *Centrum voor Teksteditie en Bronnenstudie* (CTB) en het *Muziekcentrum van de Vlaamse Gemeenschap*.

De twee kerntaken van het Muziekcentrum van de Vlaamse Gemeenschap zijn volgens het beleidsplan “*promotie voeren voor Vlaamse componisten, muziekensembles en het Vlaamse muziekleven in binnen- en buitenland*” en “*archiveren, documenteren en informeren*” wat – nog volgens het beleidsplan – in het eerste werkjaar tot de volgende zes acties zou moeten leiden:

- S 1. Opstarten van de inventaris van de omvang en de samenstelling van het globale muzieklandschap, waarbij de aandacht gaat naar alle actoren en hun activiteiten: niet-professionele en professionele groepen, artiesten en ensembles, platenmaatschappijen, promotoren en organisatoren, “venues”, muziekpers, publiek, aantal concerten in binnen- en buitenland.
- S 2. De bestaande archieven opsporen en met de betrokken eigenaars zoeken naar een gemeenschappelijk opzoekingsstelsel, waardoor het beschikbare materiaal maximaal kan ontsloten worden.
- S 3. De bestaande documentatiecentra opsporen en met de eigenaars zoeken naar een gemeenschappelijk opzoekingsstelsel zodat de ontsluiting van het materiaal bevordert wordt.
- S 4. Aanvullend ten opzichte van de bestaande documentatiecentra, start het Muziekcentrum de uitbouw van een eigen documentatiecentrum met bibliotheek en leeszaal.
- S 5. Een inventaris maken van de meest relevante en noodzakelijke informatie en van de instanties die op vraag van en via het Muziekcentrum relevante informatie kunnen ter beschikking stellen.
- S 6. Een interactieve website uitbouwen met de volgende functies:
 - S Algemene informatie over het Muziekcentrum zelf en over de Vlaamse wetgeving met betrekking tot de muziek.
 - S Uitbouw van een database: “who is who” in de Vlaamse muziek.
 - S Agenda van de belangrijkste gebeurtenissen (concerten, muziek-evenementen, beurzen, prijzen, relevante data voor subsidieaanvragen enz.).
 - S Links met documentatiecentra en muziekbibliotheken via een consultatiesysteem waarmee de informatie die digitaal beschikbaar is, via elektronische weg kan opgevraagd worden.

De doelstellingen van het *Centrum voor Teksteditie en Bronnenstudie* (CTB) dat op vraag van de Vlaams Minister van Cultuur en onder auspiciën van de KANTL medio 2000 werd opgericht, zijn volgens de beleidsverklaring driedig:

- S 1. De belangrijkste doelstelling is de ontsluiting van het literaire en muzikale erfgoed. Vooreerst wordt er werk gemaakt van inventarisering en archivering, en in enkele gevallen van lokalisatie van het erfgoed. Deze doelstelling wijst bijna automatisch naar het *Archief en Museum van het Vlaamse Cultuurleven* (AMVC) als (de facto) een van de centrale plaatsen waar onderzoek verricht kan/moet worden. Het is echter niet de bedoeling van het CTB dat alleen het AMVC van de nieuwe mogelijkheden gebruik zal kunnen maken; wat het muzikale erfgoed betreft is dat meteen evident. Maar ook op andere gebieden van de cultuur zijn er een aantal belangrijke archieven die evenzeer bij het onderzoek betrokken dienen te worden.

- S 2. Het is heel expliciet de bedoeling dat de activiteiten van het CTB uitmonden in producten die voor het publiek met culturele belangstelling “zichtbaar” zijn. Dat wil zeggen dat geopteerd wordt voor steun aan projecten die leiden tot vb. publicaties, tentoonstellingen, voorstellingen, uitvoeringen, catalogi, thesauri, *etc.*. Bij het beoordelen van projecten die voor uitvoering in aanmerking genomen kunnen worden, zal dit een belangrijk selectie criterium gaan vormen. Er wordt op gemikt dat jaarlijks ten minste één openbare manifestatie gerealiseerd wordt. Afhankelijk van het onderwerp wordt voor de realisatie daarvan een verschillende locatie gekozen.
- S 3. Voor een kwaliteitsvolle ontsluiting van het literaire en muzikale erfgoed is het tevens van belang dat van een zorgvuldig geselecteerd geheel van literaire en muzikale werken correcte en betrouwbare uitgaven ter beschikking zijn. Hiervoor dient te worden vastgesteld wat de basistekst is, en welke varianten voor het begrijpen en plaatsen ervan belangrijk zijn. In deze optiek spreekt de KANTL zich ondubbelzinnig uit voor het exploiteren van de zgn. “nieuwe media” (cf. het project *De teleurgang van den Waterhoek*).

Beide centra benadrukken een drieledige benadering van het culturele erfgoed: *inventariseren*, *bestuderen* en *valoriseren*. Mits een recurrente en gradueel groeiende betoelaging van beide centra, kunnen zij zowel nationaal als internationaal een sleutelrol spelen in de organisatie van een gecoördineerd en wetenschappelijk verantwoord archiefbeleid dat beantwoordt aan zowel de noden van het veld als van het te bewaren materiaal, zonder daarbij voorbij te gaan aan de integratie van en de interactie met maatschappelijke componenten. Bij de realisatie van de drie vernoemde essentiële stappen van het archiefbeleid moeten de twee centra, elk op hun concentratiegebied, de logische partners worden voor de overheid, de archiefinstellingen, het FWO, de academische wereld, de uitgeverwereld en het onderwijs.

3. Inventarisatie, Studie en Valorisatie

3.1. Inventarisatie

To a certain extent every scientific activity has to rely on a textual basis. If one can say that a considerable part of scholarly work with texts is spent by locating the wanted items, this statement is particularly true for unique material.
(Hans-Jörg Lieder)

Met uitzondering van het AMVC zijn er weinig of geen puur literaire archieven in Vlaanderen. Toch worden er in Vlaanderen tal van literaire collecties bewaard en zijn er waardevolle literaire archivalia verspreid terug te vinden in archieven van allerhande instellingen en bewaarplaatsen. In het *Archief der Vlaamse Jezuïeten*, bijvoorbeeld, zijn er brieven van Walschap en autografen van Conscience, Gezelle en Van Ostaijen te vinden, het *DACOB* bezit een autobiografie van Boon in autograaf, manuscripten van Filip de Pillecijn worden bewaard in de *Bibliotheca Wasiana*, en het archief van de *KANTL* herbergt een schat aan correspondentie met vooraanstaande literatoren. De handschriftencatalogus van de *Gentse universiteitsbibliotheek* vermeldt bijvoorbeeld "handschrift Frédéric de Smet", maar enkel ingewijden weten hierin de briefwisseling van Emile Claus met Jean Delvin, van Ferdinand Khnopff, van Georges Minne, Cyriel Buysse, *etc.* terug te vinden. Hetzelfde geldt voor andere nalatenschappen die brieven en handschriften bevatten van Multatuli (nalatenschap Napoleon de Pauw), Gerard Walschap (nalatenschap Paul de Keyser), Guido Gezelle (nalatenschap Paul Van Oye), Nicolas Beets en Jeroen Brouwers (Vliegende Bladen).

De noodzaak van een gecoördineerde inventarisatie van de handschriften en brieven van Vlaamse auteurs en componisten in archieven, bibliotheken en bewaarplaatsen in België dringt zich op. Pas wanneer het literaire en muzikale erfgoed in Vlaanderen echt geïnventariseerd is, kan werk gemaakt worden van een gedegen archiefbeleid – hoe kan je een erfgoedbeleid voeren als je niet weet waaruit het erfgoed bestaat? – en kunnen de bronnen in kwestie het voorwerp zijn van wetenschappelijk onderzoek. Evidente resultaten zijn degelijke edities van Vlaamse klassiekers, auteurs- en componistenbiografieën, literatuurgeschiedenissen, muziekgeschiedenissen, goedkope leesedities o.a. voor het onderwijs, correcties van schoolboeken, uitgave van partituren, concerten, CD-opnames, tentoonstellingen, multimediale toepassingen voor onderwijs en onderzoek, applicaties in de technotainment sector *etc.*

In het buitenland is deze inventarisering m.b.t. het literaire erfgoed overigens al gebeurd:

Nederland heeft CEN, de *Catalogus Epistularum Neerlandicarum*, een catalogus die on-line wordt aangeboden als onderdeel van de PICA (de centrale gegevensbank die zowel de Nederlandse catalogi als bibliografieën aanbiedt: <http://www.pica.nl:41768/>). CEN is een catalogus van de tot op heden ontsloten brieven in de collecties van de Universiteitsbibliotheken van Amsterdam (UvA), Leiden, Groningen en Utrecht, de Koninklijke Bibliotheek, het Museum Meermann-Westreenianum en het Nederlands Letterkundig Museum en Documentatiecentrum te 's-Gravenhage, de Provinciale Bibliotheek Friesland te Leeuwarden en de Stads- of Athenaeumbibliotheek te Deventer. Ontsloten is de periode vanaf 1600 tot heden. De CEN bevat ruim 230.000 samenvattende beschrijvingen waardoor 900.000 brieven via OpenCAT en via het World Wide Web zowel in Nederland als in het buitenland toegankelijk zijn. Op voorstel van het *Samenwerkingsverband Bibliotheek en Documentatie* (SABIDO) werden de brieveninventarissen CEN en *Agrippa* (AMVC) met een subsidie van de Nederlandse Taalunie aan elkaar gekoppeld. Vanuit de on-line relationele databank *Agrippa* (<http://lib.ua.ac.be/AMVC>) kan nu ook de CEN databank geconsulteerd worden en *vice versa* (<http://143.169.20.1/AMVC/sabido.html>). Hiermee worden brieven, handschriften en archivalia die behoren tot de Nederlandse letterkunde toegankelijk voor het hele Nederlandse taalgebied (en ver daarbuiten).

Groot-Brittannië beschikt over een *Location Register of Twentieth Century English Literary Manuscripts and Letters* (1988) en een *Location Register of Eighteenth and Nineteenth Century Literary*

Manuscripts and Letters (1995), die beide in boekvorm werden bezorgd en uitgegeven door de *British Library*.

Duitsland heeft de centrale catalogi van de twee literatuurarchieven van het vroegere West- en Oost-Duitsland: het *Deutsches Literaturarchiv-Schiller Nationalmuseum* in Marbach en het *Goethe- und Schiller-Archiv* in Weimar, en de *Zentralkartei der Autographen*, een conventionele union catalogue van handgeschreven materiaal.

In Frankrijk ging in 1996 een project van start ter voorbereiding van een *Répertoire des manuscrits français du 20ième siècle*. Dit is een initiatief van ITEM, het *Institut des Textes et Manuscrits Modernes* (de Franse tegenhanger van het *Centrum voor Teksteditie en Bronnenstudie*), van het *Direction scientifique du Département SHS* van de CNRS, en van de *Bibliothèque nationale* in Parijs. Ook het *Direction du Livre et de la Lecture* van het *Ministère de la Culture* wordt bij het project betrokken. De leiding berust bij Almuth Grésillon, *directeur de recherche* van ITEM.

Het ontbreken van een dergelijke inventaris in Vlaanderen en België en de onoverzichtelijke situatie m.b.t. het archiefbeleid heeft er trouwens toe geleid dat Vlaanderen in 1996 niet kon instappen in het door de Council of Europe geïnitieerde project *Malvine – Manuscripts and Letters Via Integrated Networks in Europe* (<http://www.malvine.org>). Het *Malvine*-project brengt de handschriften- en brievencatalogi van Europese archieven, bibliotheken, documentatiecentra en musea on-line en consulteerbaar voor iedereen.

The basic idea of MALVINE is to build an electronic network of these institutions in Europe, a network which is independent of heterogeneous technical solutions and cataloguing traditions locally used by the data providers and which is accessible to the end user from all over the world via low cost personal computers and web technology. (Lieder 1999).

Malvine wordt gecoördineerd door de *Staatsbibliothek zu Berlin*, en volgende instellingen zijn partners in het project:

- S Biblioteca de la Universidad Complutense, Madrid, Spanje.
- S Biblioteca Nacional de Portugal, Lisbon, Portugal.
- S British Library, London, UK
- S Crossnet Systems Ltd., Newbury, UK.
- S Deutsches Literaturarchiv, Marbach, Duitsland.
- S Forschungsstelle und Dokumentationszentrum für Österreichische Philosophie, Graz, Oostenrijk.
- S Fraunhofer-Institut Software- und Systemtechnik, Berlin, Duitsland.
- S Goethe- und Schiller-Archiv, Weimar, Duitsland.
- S Institut des Textes et Manuscrits Modernes, Paris, Frankrijk.
- S Institut für Wissenschaftstheorie und Wissenschaftsforschung der Universität Wien, Vienna, Oostenrijk.
- S Institut Mémoires de l'Édition Contemporaine, Paris, Frankrijk.
- S Joanneum Research, Graz, Oostenrijk.
- S K.G. Saur Verlag München, Duitsland (sponsor).
- S Nationalmuseet, Copenhagen, Denemarken.
- S Österreichische Nationalbibliothek, Vienna, Oostenrijk.
- S Swiss National Library, Bern, Zwitserland.
- S Universitetet i Bergen, Bergen, Noorwegen.

Naast de voordelen van een virtueel samengesmolten database, biedt *Malvine* ook een meertalige user interface aan waarin digitale facsimile's van kostbare manuscripten zullen worden aangeboden. Het project zal niet alleen een verbeterde toegang aanbieden tot de verschillende catalogi van nationale en regionale collecties brieven en manuscripten (die hun eigen organisatie en systeem kunnen behouden), het zal ook de gegevensoverdracht tussen verschillende systemen verbeteren. Hiervoor worden de open en *non-proprietary* standaarden SGML (ISO 8879) en XML gebruikt, die zowel elektronische publicaties als publicaties in druk mogelijk maken, gegevensoverdracht tussen platformen en software vereenvoudigen, *search and*

retrieval faciliteren en een maximale levensduur en (her)bruikbaarheid van de bestanden garanderen. Aan de *end-user* wordt ook de mogelijkheid geboden om een digitale facsimile van een gewenst document te bestellen. Op die manier worden de meest geconsulteerde archieven stilletjes aan gedigitaliseerd, wat automatisch zal leiden tot een elektronisch beschermings- en conserveringsprogramma.

In 1996 diende de interuniversitaire werkgroep *Genese*, samen met een groep bestaande uit alle Vlaamse hoogleraren moderne Nederlandse literatuur, universiteitsbibliothecarissen, directeurs van archieven, en literatuurwetenschappers van Vlaamse universiteiten en archieven een project in voor de *Inventarisatie van de handschriften en brieven van Vlaamse auteurs in archieven en bibliotheken in België*. Het FWO honoreerde het project niet wegens "pre-wetenschappelijk". De projectaanvragers vroegen 4fte. voor 2 jaar die in samenwerking met bibliothecarissen en archivariissen het bezit van het AMVC (2fte.), de universiteiten Gent en Leuven (1fte.) en de rest van het landschap (1fte.) zouden inventariseren volgens eenzelfde uniform systeem, zodat er een echt *location register* zou ontstaan. Het directe nut van het project was en is legio en werd in de projectaanvraag beschreven in vier stappen die ik hier verder uitwerk:

- S 1. Archieven hebben geen zin als ze niet ontgonnen zijn. Een situatie waarin we alleen weten hoeveel dozen en mappen een archief herbergt, en niet wat er in die dozen en mappen zit, is zinloos voor instellingen die het documentaire geheugen zijn van verschillende facetten van de Vlaamse cultuur en geschiedenis. In de huidige realiteit kan het rijke literaire patrimonium niet ter beschikking gesteld worden van de erfgenamen van dat patrimonium.
- S 2. Tekstedities en brievenedities zouden nu via projecten van het *Centrum voor Teksteditie en Bronnenstudie*, licentie- en doctoraatsverhandelingen verzorgd kunnen worden. Een dergelijke inventaris vormt de noodzakelijke basis van gedegen genetisch en tekstkritisch onderzoek dat betrouwbare en wetenschappelijk verantwoorde edities van Vlaamse literaire werken zal voortbrengen, zowel voor de specialist (wetenschappelijke editie), de student (studie-edities) als de lezer (leesedities). De huidige kwaliteit van de aangeboden zogenaamde *Vlaamse Klassiekers* in verscheidene reeksen is beneden alle peil.
- S 3. Auteursbiografieën en literatuurgeschiedenissen kunnen geschreven worden, en de studie van deelgebieden kan in de juiste context gebeuren. In de schoot van de Nederlandse Taalunie wordt er momenteel gewerkt aan een nieuwe geschiedenis van de Nederlandstalige Literatuur. Het is enerzijds een raadsel hoe de betrokken redacteurs een betrouwbare en wetenschappelijk verantwoorde literatuurgeschiedenis kunnen samenstellen zonder te beschikken over het noodzakelijke bronnenmateriaal en wetenschappelijk verantwoorde tekstedities, en anderzijds zal de literatuurgeschiedenis uitvoerig ingaan op literatuur die al lang niet meer op de markt te verkrijgen is, tenzij in onbetrouwbare versies.
- S 4. Internationale uitstraling via consulteerbaarheid van de inventaris op het WWW, deelname aan het *Malvine*-project, en internationale comparatistische projecten.

Ook m.b.t. de inventarisatie van het muzikale erfgoed hinkt Vlaanderen achterop. Grote collecties Vlaamse muziek wachten nog steeds op primaire ontsluiting. Tekenend voor het beleid terzake is dat de conceptnota die aan de basis ligt van de oprichting van het Muziekcentrum van de Vlaamse Gemeenschap de kerntaak van het centrum omschrijft als "*de Vlaamse componisten, muziekensembles en het Vlaams Muziekleven in het algemeen te promoten, zowel in binnen- en buitenland, met een evenwichtige inspanning voor de diverse muziekvormen.*" De Raad van Beheer van het Muziekcentrum wijst er in haar beleidsplan 1999-2002 terecht op dat men niet kan investeren in de uitbouw van een promotiebeleid voor de Vlaamse muziek, en de evaluatie van dit beleid terwijl men partituren en documenten laat verkommeren en ontoegankelijk laat. Het beleidsplan koppelt documentatie van en informatie over het muzikale erfgoed dan ook als een *conditio sine qua non* aan de beschreven kerntaak. Vooral in het AMVC en de conservatoriumbibliotheken van Antwerpen, Brussel en Gent is de situatie zeer ernstig. Het feit dat deze bibliotheken formeel als schoolbibliotheek behandeld worden is nefast. Met de bedoeling om aan deze situatie te werken, gaan de conservatoriumbibliotheken zich samen met het *Stu-*

die centrum voor Vlaamse Muziek groeperen in een nog op te richten afdeling van IAML-Vlaanderen. Ook tussen verschillende studie- en documentatiecentra groeit de samenwerking om op die manier nog te redden wat er te redden valt. De inventarisatie van handschriften en brieven van Vlaamse auteurs en componisten in Belgische archieven, bibliotheken en bewaarplaatsen is ook hier van prioritair belang voor een goede werking van het Muziekcentrum van de Vlaamse Muziek.

De geschetste stand van zaken met betrekking tot een onbestaande gecoördineerde ontsluiting van het literaire en muzikale erfgoed in Vlaanderen is een rechtstreeks gevolg van de onwil van het FWO om de wetenschappelijke status van het bronnen- en archiefonderzoek te erkennen. Niet alleen stuit deze politiek op heel wat onbegrip in Vlaanderen zelf, ook internationaal krijgt die eigenzinnige houding veel kritiek. Wat in Europa (Nederland, Frankrijk, Duitsland, Groot-Brittannië, Italië, Scandinavië) en daarbuiten (Verenigde Staten) een wetenschappelijke discipline is met eigen theorievorming, tijdschriften, scholen, leerstoelen, opleidingen, afstudeerrichtingen, instituten, wetenschappelijke colloquia *etc.* blijkt in Vlaanderen volgens het Fonds voor Wetenschappelijk onderzoek voor-wetenschappelijk te zijn en dus niet in aanmerking te komen voor honorering in de vorm van projectfinanciering. De naïeve veronderstelling dat inventarisatiewerk zich beperkt tot het dactylografisch verwerken van evidente gegevens over een fysieke bron, en dus wel door enigszins opgeleide typistes kan gedaan worden, getuigt van een onwetendheid over een internationale wetenschappelijke discipline.

Inventarisatiewerk vergt kennis van paleografie, analytische en enumeratieve bibliografie, heuristiek, geschiedenis, musicologie, muziek- en literatuurgeschiedenis, toponymie, *etc.* Het inventariseren van literaire archieven is een wetenschappelijk bedrijf waarbij de archivaris een methodologie ontwikkelt om met de interdisciplinaire facetten van het werk om te gaan. Die methodologie en interdisciplinariteit kunnen alleen verworven worden via een wetenschappelijke opleiding aan een universiteit, waar de eerder vermelde disciplines aangeboden worden aan de departementen musicologie en letteren en wijsbegeerte. Inventarisatiewerk kan dus alleen maar gebeuren door degelijk opgeleide wetenschappers die in een wetenschappelijke, gesubsidieerde en gestructureerde context fundamenteel onderzoek verrichten dat leidt tot een betere kennis, studie, valorisatie en preservatie van het roerend literaire, muzikale en culturele erfgoed.

3.2. Studie

De hoogste en dus belangrijkste discipline is de tekstwetenschap, en dat ligt nogal voor de hand. Voor de tekstwetenschappers, de genetici en de tekstediteuren een tekst hebben vastgelegd, is er niks waarover we kunnen praten.
(Geert Lernout)

Door archiefstudie wordt het nationale literaire erfgoed beschikbaar gemaakt en blijft het systematische geheugen van een cultuur levend. Een plaatsregister en een inventarisatie van het culturele erfgoed zijn essentieel voor de valorisatie ervan, maar voor men aan die valorisatie kan werken, moeten de archieven aan een bepaalde vraagstelling onderworpen worden. Vanzelfsprekend zijn de archiefstudie en de valorisatie van archieven onlosmakelijk met elkaar verbonden – wetenschappelijk onderzoek gaat per definitie uit van een vraagstelling waarop gepoogd wordt een antwoord te geven, en ‘antwoorden’ zonder een degelijk georganiseerd wetenschappelijk onderzoek zijn vals. Archiefstudie leidt tot een beter begrip van zowel de collectie zelf, de inhoud van het archiefbescheid als de bredere culturele en maatschappelijke context (in Nederland spreekt men over *intellectuele geschiedenis*). Of zoals Prof. dr. Raymond Vervliet het uitdrukt: “*Bronnenonderzoek leidt immers tot het verscherpen en bijkleuren, maar ook tot het corrigeren en zelfs hertekenen van het beeld dat men gevormd had vanuit een nog fragmentarische kennis.*” (Vervliet 1999).

Vanaf de vierde eeuw *c.e.* onderwierp men in Alexandrië klassieke teksten aan tekstkritiek met het oog op het vastleggen van een betrouwbare en authentieke versie. In de 16de eeuw kreeg dit een vervolg in het onderzoek van de Humanisten die zich bezighielden met het uitgeven van teksten uit de Klassieke Oudheid. Van oudsher heeft ook de Bijbelfilologie in het teken gestaan van het probleem van de meest zuivere tekst. Doorheen de eeuwen heeft de editiewetenschap zich ontwikkeld tot een volwaardige fundamentele wetenschap met eigen scholen, theorievorming, tijdschriften, genootschappen, opleidingen en publicaties. Het uitgeven van teksten uit het verre en recente verleden is een specialisme dat uitgevoerd moet worden door daarvoor gekwalificeerde deskundigen, editeurs genaamd. Het uitgeven en bestuderen van teksten zijn onlosmakelijk met elkaar verbonden. Voor de studie van een tekst is een wetenschappelijk betrouwbare uitgave ervan nodig; voor het maken van een dergelijke betrouwbare uitgave is tekstkritisch onderzoek nodig om vast te stellen in hoeverre de overgeleverde teksten betrouwbaar en authentiek zijn, en niet corrupt. Toegepaste wetenschappen zoals de literatuurwetenschap, de musicologie en verschillende vormen van cultuurwetenschappen die het belang van de teksteditie als basis voor het onderzoek niet erkennen, hypothekeren meteen de betrouwbaarheid van hun onderzoeksresultaten.

If the history of our culture is ultimately the history of the history of the writings of our great men, whether they be literary authors, statesmen, philosophers, theologians, economists, or scientists, then we should have a passionate concern to make sure that we are reading them aright and not in corrupt texts that in hundreds of cumulatively important ways distort, blunt, obscure, modify, or contradict what in fact they were saying (Bowers 1966)

Voor de tekstinterpretatie is het een absolute must te kunnen vertrekken van een betrouwbare tekst. Bovendien is het voor doorgedreven onderzoek noodzakelijk de tekst in zijn verschillende stadia te kennen, omdat geschrapte passages of toevoegingen ons alweer iets over de inhoud, respectievelijk de evolutie van de tekst kunnen vertellen. Als de tekstinterpretatie een wetenschappelijke discipline is, is de teksteditie dat *ipso facto* ook, en derhalve de wetenschap die zich theoretisch en praktisch met teksteditie inlaat: de editiewetenschap. Ontsluiting van archieven is dan weer belangrijk voor de teksteditie, omdat in die archieven de manuscripten, typoscripten *etc.* te vinden is, m.a.w. het basismateriaal aan varianten, belangrijk voor de tekstevolutie en -interpretatie. Ontsluiting van briefwisseling (in die archieven) is belangrijk omdat brieven een licht kunnen werpen op ontstaan en ontwikkeling van het werk

van de auteur, op de biografie van de auteur, op invloeden, nawerking, oordeel van auteur over eigen werk, etc..

3.2.1. De organisatie van de teksteditie en het bronnenonderzoek in het buitenland

Zowel in Nederland als in Frankrijk zijn deze vormen van archiefstudie of bronnenonderzoek nationaal georganiseerd in respectievelijk het *Constantijn Huygens Instituut voor tekstedities en intellectuele Geschiedenis* (CHI) en het *Institut des Textes et Manuscrits Modernes* (ITEM). In Duitsland, Scandinavië, de Verenigde Staten en het Verenigd Koninkrijk kent men het systeem van onderzoeksplaatsen die door lokale en nationale overheden en stichtingen worden gefinancierd. Daar is het editiewetenschappelijk onderzoek niet nationaal georganiseerd maar houden er verschillende onderzoeksgroepen zich bezig met de materie. Professionele genootschappen en verenigingen bieden dan ook een aantrekkelijk platform voor het uitwisselen van ideeën en het ontwikkelen van een wetenschappelijk discours. Gevestigde voorbeelden met internationale faam zijn de *Arbeitsgemeinschaft für germanistische Edition* (Osnabrück), *Nordiskt Nätverk för Editionsfilologer* (Stockholm), de *Society for Textual Scholarship* (New York), de *Bibliographical Society of the University of Virginia* (Charlottesville), etc..

In onderstaande paragrafen worden de vermelde nationale instituten en enkele representatieve verenigingen en onderzoeksgroepen nader besproken.

3.2.1.1. NEDERLAND – CONSTANTIJN HUYGENS INSTITUUT (CHI)

URL: <http://www.knaw.nl/CHI>

Het *Constantijn Huygens Instituut voor tekstedities en intellectuele geschiedenis* (CHI) werd op 1 januari 1992 opgericht als onderzoeksinstituut van de *Koninklijke Nederlandse Akademie van Wetenschappen* (KNAW). Het CHI was de opvolger van het *Bureau Basisvoorziening Tekstedities* dat door toedoen van het Nederlandse Ministerie voor Onderwijs en Wetenschappen middels een financiering aan de Akademie in 1983 werd opgericht als centrum voor de moderne editiewetenschap. In 1992 besloot het bestuur van de Akademie om alle bureaus en instituten met editieprojecten onder te brengen in het CHI, dat van bij het begin geleid werd door Prof. dr. H.T.M. Van Vliet. De directeur van het instituut bezet tevens de buitengewone leerstoel editiewetenschap aan de Vrije Universiteit te Amsterdam. Het CHI is gevestigd in de gebouwen van de Koninklijke Bibliotheek in Den Haag.

Op 31 december 1999 telde het CHI 24 medewerkers, waarvan er 20 wetenschappelijk actief waren. Het CHI wordt door de Akademie gefinancierd op basis van een totaal-financiering, dus niet per project of kostensoort. De hoogte van het totale bedrag wordt jaarlijks door het bestuur van de Akademie vastgesteld. Voor 1998 bedroeg de begroting ruim 2,4 miljoen gulden (ruim 50 miljoen Bef. of 1.089.072 i). Ook de *Nederlandse Organisatie voor Wetenschappelijk Onderzoek* (NWO) draagt bij aan de financiering van bepaalde projecten en de publicatie van de resultaten. Incidenteel worden (kleine) projecten ook gefinancierd uit de zogenaamde derde geldstroom en voor een klein deel uit de opbrengst van de boekverkoop en royalty's.

Het CHI verricht fundamenteel onderzoek betreffende de ontsluiting van bronnen. Binnen het CHI zijn drie werkgroepen werkzaam: Middeleeuwen, Renaissance en Nieuwe Tijd. De hoofddoelstellingen zijn viervoudig:

- S 1. Het verzorgen en (doen) uitgeven van wetenschappelijke tekstedities.
- S 2. Het uitvoeren van projecten op het gebied van de intellectuele geschiedenis.
- S 3. Het leveren van een bijdrage aan de theorievorming op beide gebieden.
- S 4. Het leveren van instrumenten ten behoeve van de ontsluiting van bronnen.

Ad 1: Het CHI verzorgt edities van teksten uit alle perioden van de Nederlandse literatuur (Middeleeuwen, Renaissance, 18de tot 20ste eeuw) en alle genres en editietypen komen aan bod: historisch-kritische edities, studie-uitgaven en leesedities van gedichten, prozawerken,

brieven, traktaten, essays en kritieken. De eerste twee zijn bedoeld voor een wetenschappelijk publiek, waarbij een historisch-kritische uitgave wordt verkozen als er meer dan één geautoriseerde versie van een tekst is overgeleverd. De leeseditie geeft eveneens een wetenschappelijk verantwoorde tekst, maar is bedoeld voor een breed publiek. De grote wetenschappelijke edities worden onder auspiciën van het CHI zelf geproduceerd en uitgegeven (o.a. in de reeks *Monumenta Literaria Neerlandica*), of worden bij een wetenschappelijke uitgeverij ondergebracht. Voor de productie en verspreiding van eigen publicaties werden afspraken gemaakt met de Akademie. Leesedities worden, al dan niet met steun van het Nederlands Literair Productie- en Vertalingenfonds, door een van de Nederlandse literaire uitgeverij uitgegeven.

Ad 2: Onder intellectuele geschiedenis verstaat het CHI de geschiedenis van het intellectuele leven, de rol daarin gespeeld door personen en instellingen, de stromingen, de methoden en technieken, de communicatie tussen intellectuelen, de productie, verspreiding en receptie van teksten.

Ad 3: Het CHI wil bijdragen aan de theorievorming op het gebied van de wetenschappelijke teksteditie en de intellectuele geschiedenis en doet dat door de organisatie van en de participatie aan congressen, colloquia en studiedagen.

Ad 4: Het CHI produceert niet alleen tekstedities, maar maakt het bronnenonderzoek ook mogelijk door het publiceren van bibliografieën, repertoria en woordenboeken, zoals het *Lexicon Latinitatis*.

Het CHI wil met zijn onderzoeksprogramma een functie vervullen ten dienste van de Nederlandse cultuur. Voor de periode van de Middeleeuwen en Renaissance moet deze beperking ruim worden gehanteerd, aangezien een groot deel van het intellectuele leven toen niet aan landsgrenzen gebonden was. De medewerkers van het CHI hebben in de periode 1993-1999 samen 108 boeken, 192 artikels en 55 recensies gepubliceerd en in binnen- en buitenland 137 lezingen gehouden. De meeste boeken zijn edities waaronder zeer omvangrijke, zoals de editie van Couperus' *Volledige Werken* in 50 delen en de Cats-editie in drie delen van in totaal 1653 bladzijden. Deze indrukwekkende prestaties zijn mogelijk omdat het CHI een onderzoeksinstituut is zonder onderwijstaken. Ongestoord door andere verplichtingen kunnen de medewerkers van het CHI al de beschikbare tijd wijden aan hun projecten en aan de nationale en internationale wetenschappelijke discussies op hun vakgebied.

De drie werkgroepen van het CHI bestaan uit een kern van wetenschappelijke medewerkers in vaste dienst en een wisselend aantal jonge tijdelijke projectmedewerkers. Door niet alle beschikbare vacatures met vast personeel in te vullen, blijft er een voortdurende instroom van jonge editeurs. Elke werkgroep is verantwoordelijk voor een aantal (deel)projecten die worden uitgevoerd door wetenschappelijke medewerkers. Elk project wordt getoetst aan de algemene doelstellingen van het CHI. Het wetenschappelijk belang, de tijdsplanning en het beoogde resultaat worden van tevoren vastgesteld en zo nodig tussentijds aangepast. In het algemeen wordt aan elk project een projectcommissie verbonden; hiervoor worden deskundigen van buiten het Instituut uitgenodigd. Daarnaast bestaat een algemene wetenschapscommissie, die via advies en overleg bijdraagt aan de totstandkoming van het wetenschappelijk beleid van het CHI.

Studenten kunnen in het kader van hun studies binnen de werkgroepen voor een bepaald project een stage volgen, in het algemeen voor een periode van drie maanden. De stages betreffen literatuur- en/of archiefonderzoek en dienen met name als ondersteuning bij het maken van een teksteditie. De stagiair neemt tevens deel aan alle activiteiten van de werkgroep, zoals het werkgroepenoverleg en eventuele studiedagen, en aan algemene instituutactiviteiten, zoals de maandelijkse werklunch, cursussen, etc..

Naast de drie werkgroepen beschikt het CHI over een afdeling beheer-administratie en over een secretariaat. De volgende commissies zijn werkzaam binnen het CHI:

- S Commissie Innovatie.
- S Commissie Methoden en Technieken.
- S Commissie Public Relations.

- S Commissie Intellectuele Geschiedenis.
- S Onderdeelcommissie.

3.2.1.2. FRANKRIJK – INSTITUT DES TEXTES ET MANUSCRITS MODERNES (ITEM)

URL: <http://www.item.ens.fr/item/>

In 1966 verwierf de *Bibliothèque Nationale* de manuscripten van Heinrich Heine die twee jaar later door een Equipe de recherche (ER 170) van het *Centre National de la Recherche Scientifique* (CNRS) geïnventariseerd en geklasseerd werden. Tegelijkertijd deed de manuscriptstudie haar intreden in het CNRS. Enkele jaren later werd de groep germanisten uitgebreid met Proustiëns. Het Equipe werd in 1974 omgevormd tot een Groupe de recherche (GR 39) en het kreeg de naam *Centre d'Histoire et d'Analyse des Manuscrits Modernes* (CAM). In 1982 verwierf het centrum het statuut van "laboratoire propre" (UPR 7) en veranderde het van naam. Voortaan heette de onderzoekscel *Institut des Textes et Manuscrits Modernes* (ITEM). Ondertussen werd het onderzoeksveld uitgebreid met en gegeneraliseerd tot de problematiek van de tekstgenese op het vlak van de nationale en de internationale literatuur; de équipes Zola, Flaubert, Valéry, Nerval-Beaudelaire, Joyce en Sartre werden in het ITEM opgenomen. In de loop van het ontstaansproces van het ITEM werden er samenwerkingsovereenkomsten afgesloten met de *l'École Normale Supérieure* (1975) en de *Bibliothèque Nationale* (1977).

Vanaf 1985 volgt een periode van concentratie op de theoretische uitwerking en verankering van de genetische tekststudie. In 1992 werd het internationale tijdschrift *Genesis* opgericht met als ondertitel "Manuscrits – Recherche – Invention".

Als onderdeel van het CNRS wordt het ITEM volledig financieel ondersteund door het *Centre National de la Recherche Scientifique*. Het ITEM wordt geleid door Daniel Ferrer.

De hoofddoelstelling van het ITEM is:

de réunir les traces matérielles des processus de création littéraire (carnets d'écrivain, brouillons, épreuves corrigées...), de les mettre en relation les unes avec les autres et avec les oeuvres auxquelles ces processus ont abouti et notamment de les ordonner en une suite chronologique qui reflète les étapes de l'élaboration textuelle.

De taak van de onderzoeker is dan – volgens het ITEM – tweevoudig:

- S Het onderzoeksobject toegankelijk maken voor andere onderzoekers en voor het grote publiek in een vorm (gedrukt of op elektronische wijze) die de karakteristieken van het object het meeste respecteert.
- S De verzamelde gegevens interpreteren, de grafische sporen van het schrijfproces vertalen in een genetisch verhaal, de karakteristieken eigen aan het oeuvre, de auteur, het genre, het tijdperk, het literaire schrijfproces, of het schrijfproces in het algemeen onthullen en registreren zonder de uniciteit van het creatieve proces die zich ontvouwt in elk genetisch dossier uit het oog te verliezen.

Het ITEM heeft zich als missie gesteld de autografische documenten te analyseren om de productiemechanismen beter te begrijpen, de werkwijze van de auteur en de procedures die leiden tot de verspreiding van het werk proberen te verklaren. Daarvoor ontwikkelt het ITEM concepten, methoden en technieken die toelaten om het culturele erfgoed dat bewaard wordt in archieven wetenschappelijk te exploiteren. De benaderingswijzen zijn niet uitsluitend literair te noemen. Verschillende werkgroepen en afzonderlijke onderzoekers van het ITEM gebruiken de empirische methode van de *critique génétique* om teksten te bestuderen vanuit een linguïstisch, sociologisch, psychoanalytisch, historisch, filosofisch, retorisch, *etc.* standpunt.

Op 30 juni 1995 bestond het ITEM uit 114 medewerkers waarvan 11 voltijdse onderzoekers van het CNRS, 11 administratieve medewerkers, 49 onderzoekers-docenten (waarvan 27 professoren), 10 conservatoren van de *Bibliothèque Nationale*, 11 bevoegdverklarde navor-

sers en 22 onderzoekers die in het buitenland doceren. De stevige verankering in het universitaire onderwijs en het lopende onderzoek aan de Franse universiteiten, garandeert een permanente inbreng van nieuwe inzichten vanuit de verschillende universitaire departementen en de inrichting van gespecialiseerde opleidingen. In 1995 publiceerden de medewerkers van het ITEM 28 boek-lange studies en meer dan 180 wetenschappelijke artikels.

Naast een administratieve en ondersteunende structuur (secretariaat, informatica, documentatiecentrum en een redactiesecretariaat van zowel *Genesis* als *Folio*, het bulletin van het ITEM), bestaat ITEM uit drie "opérations":

- S 1. *Opération Théorie génétique*: De theorievorming wordt geconcretiseerd in het Séminaire général de l'ITEM, op studiedagen en colloquia. De resultaten worden gepubliceerd in de reeks *Textes et Manuscrits* en in het tijdschrift *Genesis*.
- S 2. *Opération Recherches transversales*: Deze opération is opgesplitst in de werkgroepen *Supports et tracés*, *Manuscrits et linguistique*, *Répertoires de manuscrits* en *Éditions génétiques hypertextuelles*.
- S 3. *Opération Recherches sur corpus*: Naast het algemene programma *Manuscrits et autobiographie*, wordt er vooral gefocust op het oeuvre van één auteur. De verschillende werkgroepen bestuderen het werk van Flaubert, Zola, Proust, Valéry, Joyce en Sartre.

Het ITEM werkt samen met het departement Frans van de universiteit van Sao Paulo in Brazilië, met de Academie voor wetenschappen in Moskou, de Academie voor wetenschappen in Hongarije en de Universiteit Antwerpen (UIA). Verder onderhoudt het ITEM wetenschappelijke contacten met instituten en wetenschappers uit 30 landen.

3.2.1.3. DUITSLAND – ARBEITSGEMEINSCHAFT FÜR GERMANISTISCHE EDITION

De editiewetenschap is in het Duitse taalgebied een gevestigde wetenschappelijke discipline met heel wat opleidingen en een grote productie van wetenschappelijke edities. Die veelheid wordt ook weerspiegeld in het feit dat er zowel wat de theorievorming betreft als met betrekking tot het praktische editiewerk weinig of geen eenheid of overeenstemming is. De *Arbeitsgemeinschaft* probeert de verschillende tenoren uit het vakgebied samen te brengen op colloquia en in het internationale jaarboek voor editiewetenschap *Editio* (opgericht in 1987), gepubliceerd door Nieuweymer en onder redactie van Winfried Woesler.

Geregeld verschijnen er ook *Beihefte zu Editio*, waarin een meer thematische behandeling van een bepaald probleem aan bod komt.

Hoewel de *Arbeitsgemeinschaft* in wezen erg gericht is op de Duitse school en problemen in de editiewetenschap benadert vanuit de Duitstalige context, zijn er sinds de laatste jaren contacten gegroeid met de Franse critique *génétique* en de Anglo-Amerikaanse school.

3.2.1.4. SCANDINAVIË – NORDISKT NÄTVERK FÖR EDITIONSFILOLOGER

URL: <http://www.nnedit.org>

Het *Nordiskt Nätverk för Editionsfilologer* (NNE) is een professionele vereniging die in november 1995 tot stand kwam naar aanleiding van de plannen voor de uitgave van de volledige werken van August Strindberg, Søren Kierkegaard en Hendrik Ibsen. Al heel gauw werd het duidelijk dat het netwerk instrumenteel kon zijn als platform en think-tank voor de hele Scandinavische theorie en praktijk van de teksteditie en de editiewetenschap.

Het NNE groepeerde de belangrijkste nieuw-filologische editoren en editiewetenschappers in Scandinavië, bevordert de uitwisseling van praktijkervaringen en de ontwikkeling van theorievorming, en wil de editiewetenschap uitbouwen als een volwaardige wetenschappelijke discipline. De leden van het NNE congresseren vanaf 1996 jaarlijks op thematische colloquia.

Het Svenska Vitterhetssamfundet geeft vanaf 1999 de reeks *Nordiskt Nätverk för Editionsfilologer. Skrifter*. uit. Op de website van het genootschap verschijnt regelmatig een *Nyhetsbrev*.

De leden van het genootschap zijn met hun veelal elektronische editieprojecten prominent aanwezig op internationale colloquia over *Humanities Computing*

3.2.1.5. VERENIGDE STATEN – THE BIBLIOGRAPHICAL SOCIETY OF THE UNIVERSITY OF VIRGINIA

URL: <http://etext.lib.virginia.edu/bsuva/>

De *Bibliographical Society of the University of Virginia* (BSUVA) werd in 1947 gesticht om de belangstelling voor boeken en manuscripten, kaarten, drukwerken, grafische kunsten en bibliografie en editiewetenschap te promoten. Na een paar jaar resulteerde deze belangstelling in tentoonstellingen, wedstrijden voor studenten-boekverzamelaars en drukkers uit Virginia, de oprichting van een kleine drukpers (de Cockescrew Press), een serie van internationale sprekers en een actief publicatieprogramma. In de eerste 50 jaren van haar bestaan, publiceerde de BSUVA ca. 175 aparte publicaties, naast de 53 afleveringen van de Secretary's News Sheet en de 50 volumes van het jaarlijkse tijdschrift *Studies in Bibliography* (en 20 reprints).

Studies in Bibliography is sinds 1948 het toonaangevende wetenschappelijke tijdschrift voor analytische bibliografie, editiewetenschap, bronnenonderzoek en manuscriptstudie, en onderzoek naar de druk- en publicatiegeschiedenis. Volumes 1-45 werden samengesteld door Fredson Bowers, die vanaf volume 46 opgevolgd werd door David L. Vander Meulen. *Studies* heeft ervoor gezorgd dat 'Virginia' onmiddellijk geassocieerd wordt met de analyse van het boek als fysiek object, de bestudering van de transmissie van de tekst, en de voorbereiding van wetenschappelijke tekstedities.

De vereniging bestaat momenteel uit een 700-tal leden uit 31 verschillende landen. Ter gelegenheid van de 50ste verjaardag van de *Society*, bracht het *electronic text centre* van de universiteit van Virginia de volledige reeks van *Studies* op het WWW. Daarmee is *Studies in Bibliography* het eerste wetenschappelijke tijdschrift dat haar volledige reeks gratis ter beschikking stelt van de gemeenschap.

De vereniging heeft de universiteit van Virginia als thuisbasis, waar editiewetenschap en analytische bibliografie op academisch niveau onderwezen wordt, en waar jaarlijks graduate en doctoraatsstudenten afstuderen in de editiewetenschap.

3.2.1.6. VERENIGDE STATEN – SOCIETY FOR TEXTUAL SCHOLARSHIP

URL: <http://www.textual.org>

De *Society for Textual Scholarship* (STS) werd in 1981 opgericht en is een internationale vereniging van tekstwetenschappers die werkzaam zijn in verschillende disciplines. Het officiële tijdschrift van de STS is *TEXT: An Interdisciplinary Annual of Textual Studies*, dat jaarlijks door Michigan University Press wordt gepubliceerd.

De hoofddoelstelling van de STS is “*the advancement of textual scholarship, with particular reference to interdisciplinary approaches.*”

De STS reikt elke twee jaar de prestigieuze *Fredson Bowers Memorial Prize* uit voor het beste essay op het gebied van de tekststudie. De prijs wordt uitgereikt op de tweejaarlijkse colloquia van het genootschap.

3.2.2. De organisatie van de teksteditie en het bronnenonderzoek in Vlaanderen

De moderne editiewetenschap werd in de jaren tachtig in Vlaanderen geïntroduceerd door Prof. dr. Marcel De Smedt (K.U.Leuven) die zich de problematiek van de editie van 19de en 20ste eeuws Vlaams literair werk en van briefwisseling aantrok. Sindsdien heeft de Vlaamse belangstelling voor teksteditie en bronnenstudie zich gemanifesteerd in verschillende initiatieven waarbij de interuniversitaire werkgroep *Genese* en de *Koninklijke Academie voor Nederlandse Taal- en Letterkunde* de laatste jaren een prominente rol hebben gespeeld. Tot aan de

oprichting van het *Centrum voor Teksteditie en Bronnenstudie* (CTB) als onderzoekscentrum van de KANTL, waren die verspreide initiatieven over het algemeen het resultaat van voluntariaat, persoonlijke academische betrokkenheid en idealisme.

Bij wijze van tentatieve inventaris van de verspreide initiatieven volgt hieronder een gethematiseerde opsomming en beschrijving van de voornaamste pijlers van de teksteditie en de bronnenstudie in Vlaanderen; colloquia, publicaties, Universitair onderwijs, werkgroepen, genootschappen, etc..

3.2.2.1. COLLOQUIA

- S *De teksteditie in theorie en praktijk* – Contactgroep 19de eeuw Dr. F.A. Snellaertcomitee – Leuven, 8 november 1989.
- S *Editiewetenschap en de briefwisseling van G. Gezelle* – Antwerpen, 5 juni 1991.
- S *Tekst/texte/text: over de editie van teksten* – Genese – Gent, 2 juni 1995.
- S *Studiedag Editiewetenschap* – Genese – Antwerpen, 7 december 1997.
- S *De toekomst van ons literair verleden* – Genese & KANTL – Gent, 17 februari 1998.
- S *In het Klad. Studiedag genetische literatuurstudie* – Genese & AMVC – Antwerpen, 29 april 1999.
- S *Klassieken op de markt* – KANTL – Gent, 24 maart 1999.
- S *Paralipomena. Studiedag Tekstgenese* – BEB, Genese & AMVC – Antwerpen, 23 maart 2000.
- S *Teksteditie Vlaanderen 2000* – KANTL – Brussel, 7 april 2000.

3.2.2.2. PUBLICATIES

Naast de talloze artikels die Vlaamse editiewetenschappers publiceerden in nationale en internationale wetenschappelijke tijdschriften en dag- en weekbladen, zijn er de voorbije jaren ook enkele belangrijke volumes verschenen met artikels op het vlak van de theorie- en de praktijk van de editiewetenschap en de problematiek van de bronnenstudie:

- Demoor, Marysa, Geert Lernout & Sylvia van Peteghem (red.) (1998). *Editing the Text*. Tilburg: Tilburg University Press.
- De Schutter, G. (red.) (1998). *De toekomst van ons literair verleden*. Gent: KANTL.
- De Smedt, Marcel (red.) (1995). *Tekstgenese en teksteditie*. Themanummer *Spiegel der Letteren*, 37/4.
- Janssens, Marcel (1999). *Studiedag "Klassieken op de markt" (24/3/99)*. Gent: KANTL.
- Vanhoutte, Edward & Dirk Van Hulle (red.) (1998). *Editiewetenschap <!-- in de praktijk -->*. Gent: Genese.
- Van Hulle, Dirk & Edward Vanhoutte (1999). *In het Klad. Tekstgenetische studies*. Antwerpen: AMVC.

3.2.2.3. UNIVERSITAIRE OPLEIDING

De universiteiten van Leuven en Antwerpen bieden sinds een aantal jaren enkele vakken editiewetenschap en genetische literatuurstudie aan in de departementen Germaanse taal- en letterkunde. Studenten maken er kennis met de problematiek van de bronnenstudie en de theorieën en methodes van de verschillende editiescholen, inclusief de laatste ontwikkelingen op het gebied van de elektronische editiewetenschap. De opleidingen worden verzorgd door ervaren editeurs en genetici. De studenten krijgen ook de mogelijkheid om een tekstuitgave voor te bereiden als eindverhandeling. De vermelde departementen spelen met hun onderwijsinitiatieven in op de internationale wetenschappelijke belangstelling en garanderen een continue opleiding tot editiewetenschapper in Vlaanderen.

K.U.Leuven

Van in het begin van de jaren negentig integreert Marcel De Smedt een hoofdstuk editiewetenschap in het kandidatuursvak *Methodologie van de Germaanse Filologie* aan de K.U.Leuven en

de KULAK. Op die manier weet hij elk jaar een tiental studenten te enthousiasmeren om een tekstuitgave te verzorgen als eindverhandeling. Tot nog toe werd er o.a. werk van Eugène Zetternam, Johan Alfred de Laet, August Snieders, mevrouw Courtmans-Berchmans, en Stijn Streuvels geëditieerd en briefwisseling van o.a. Jan van Beers, Julius de Geyter, Gezelle, Walschap en Streuvels. De laatste jaren wordt er gefocust op de uitgave van de briefwisseling De Geyter voor de 19de eeuw, en de briefwisseling Streuvels voor de 20ste eeuw. Kwamen ondertussen al aan bod: de briefwisseling van De Geyter en Paul Fredericq, Max Roose, Frans de Cort, Jan van Rijswijck en Peter Benoit. Van Streuvels kwam de briefwisseling met Karel van de Woestijne, Herman Robbers, Emmanuel de Bom en Hermine Schmüling aan bod. Voor beide figuren worden de verhandelingen volgens een bepaald schema en volgens vaste richtlijnen voorbereid. De studenten leveren hun werk zowel op papier als op diskette in, zodat een eventuele integratie in een elektronische databank vlotter zal verlopen. Bij de voorbereiding van de brievenedities gaat er bijzondere aandacht uit naar de transcriptie, want op termijn ligt de waarde van dit soort verhandelingen precies in de opbouw van een betrouwbaar brievenkorpus.

Marcel De Smedt verzorgt sinds enkele jaren ook een licentievak *Editiewetenschap* (30u.) voor de licenties Germaanse en Romaanse taal- en letterkunde en de licentie Geschiedenis. De cursus wil de studenten vertrouwd maken met de theoretische problematiek van de teksteditie en met praktische oplossingen. De cursus wil ook enig inzicht verschaffen in de nieuwste mogelijkheden i.v.m. de hypereditie. Komen achtereenvolgens aan bod: de studie van de soorten edities, editiemethodes en -onderdelen, met de verschillende richtingen in den teksteditie (Duitse en Nederlandse school, Angelsaksische richting, Franse critique génétique; elementen uit de boek- en drukgeschiedenis, problematiek van de elektronische editie (hypereditie), editie van briefwisseling.

Syllabus: Marcel De Smedt (1988). *Editiewetenschap. Deel I: Syllabus. Deel II: Teksten*. Leuven: ACCO.

Universiteit Antwerpen (UIA)

Sinds 1998 wordt er aan het departement Germaanse Taal- en Letterkunde van de Universiteit Antwerpen (UIA) een specifiek vak *Genese en Editiewetenschap* ingericht. Het vak loopt over 30 uren en wordt gedoceerd door Geert Lernout, Edward Vanhoutte en Dirk Van Hulle. Het vak wil een inleiding zijn in de verschillende tradities en methoden binnen de moderne editiewetenschap, en benadert het veld vanuit een genetische invalshoek. Er wordt uitvoerig aandacht besteed aan de nieuwe richting van de elektronische editiewetenschap. De studenten leren ook zelf edities maken.

Daarnaast biedt hetzelfde departement elke twee jaar het vak *Editietechniek: theorie en practicum moderne teksten* aan in het kader van een wisseldocentschap. Het vak (30u.) wordt gedoceerd door de Nederlandse hoogleraar Gillis Dorleijn.

Ook in de literatuurwetenschappelijke vakken die aan het departement worden gedoceerd, wordt vaak uitgegaan van een tekstgenetische invalshoek.

Momenteel worden er aan het departement enkele editiewetenschappelijke proefschriften voorbereid, en recent werden er aan de UIA 2 doctoraten verdedigd op het vlak van de editiewetenschap en de genetische tekststudie:

S Ingeborg Landuyt (1999). *Words in Distress. A genetic investigation into James Joyce's early work in progress*.

S Dirk Van Hulle (1999). *Textual Awareness. A genetic approach to the late works of James Joyce, Marcel Proust, and Thomas Mann*.

3.2.2.4. GENESE

In september 1993 werd de *Interuniversitaire Werkgroep Genese* opgericht met als doel een coördinerende rol te spelen in het voluntariaat van de tekstwetenschap en de bronnenstudie in Vlaanderen en de krachten te bundelen voor het opzetten van nieuwe initiatieven. *Genese* wil bijdragen tot de praktijk en de theorievorming van de editiewetenschap en doet dat o.a. met

het organiseren van colloquia en het stimuleren van publicaties m.b.t. het veld. Door veelvuldige publicaties in binnen- en buitenlandse tijdschriften en allerhande lezingen willen de leden van *Genese* de problematiek van de teksteditie en bronnenstudie aankaarten, en in vulgariserende artikels in dag- en weekbladen heeft *Genese* al meermaals gewezen op de maatschappelijke relevantie van de tekststudie.

Maar bovenal is *Genese* een genootschap dat wetenschappers (hoogleraren Nederlandse literatuur, literatuurwetenschappers, conservators van archieven, bibliothecarissen van wetenschappelijke bibliotheken, etc..) samenbrengt rond de problematiek van de editiewetenschap en de bronnenstudie.

Sinds 1995 heeft *Genese* al enkele keren het gecoördineerde project *Inventarisatie van handschriften en brieven van Vlaamse auteurs in Belgische archieven en bibliotheken* ingediend, echter zonder goed gevolg. De zogenaamde “pre-wetenschappelijke” status van de literaire inventarisatie bleek elke keer het struikelblok te zijn.

Genese onderhoudt internationale contacten met o.a. het CHI, ITEM en de *Arbeitsgemeinschaft*.

3.2.2.5. DE KONINKLIJKE ACADEMIE VOOR NEDERLANDSE TAAL- EN LETTERKUNDE (KANTL)

De Koninklijke Academie voor Nederlandse Taal- en Letterkunde heeft bij haar heroprichting door de Vlaamse Executieve in 1980 de taak meegekregen het culturele erfgoed in al zijn aspecten te verzorgen. Concreet definieerde art. 2 van het Decreet van 13 februari 1980 de Academie als

een instelling tot bevordering van de onderzoekingen en ondernemingen op haar gebied, die slecht door samenwerking zijn tot stand te brengen, en die wegens hun omvang, duur en hoge kosten, de mogelijkheden of middelen van één persoon of van één instelling te boven gaan.

Bij de recente herdefinitie, in de Academie, van de taken die daarmee verbonden zijn, is het domein van de teksteditie als absoluut prioritair aangeduid. Dit werd geformaliseerd in haar beleidsnota van 1996. Na het aantreden van de nieuwe Vast Secretaris Prof. dr. Georges De Schutter in augustus 1997, werd afgesproken dat de Academie vanaf januari 1998 tot december 2003 voor de periode van zes jaar een jonge, en dus goedkope wetenschapper de gelegenheid geeft om projecten m.b.t. dit gebied uit te voeren. Dit zou niet zo uitzonderlijk zijn, ware het niet dat de Academie – niettegenstaande het geciteerde artikel van het decreet anders laat vermoeden – voor het verwezenlijken van haar opgelegde taak over bedroevend weinig middelen beschikt: 2,7 miljoen Bef. per jaar (ca. 70.000 euro). De Academie besteedt dus meer dan de helft van de werkingsmiddelen aan het verwezenlijken van haar belofte. Met deze beleidsoptie wil de Academie de haalbaarheid van goede projecten aantonen en het nut daarvan voor het algemene cultuurbeleid in het licht stellen.

Tot nog toe financierde de KANTL binnen de beschreven beleidsoptie het volledige onderzoek van twee editieprojecten (*De teleurgang van den Waterhoek* en *Brieven van Pierken*), organiseerde ze drie colloquia (*De toekomst van ons literair verleden*, *Klassieken op de markt* en *Teksteditie Vlaanderen 2000*) en verleende ze steun aan een tweetal publicaties door anderen (Edward Vanhoutte & Dirk Van Hulle (red.). *Editiewetenschap <!-- in de praktijk -->*. Gent: Genese, 1998; en Stijn Streuvels. *De teleurgang van den Waterhoek. Tekstkritische editie door Marcel De Smedt en Edward Vanhoutte*. Antwerpen: Manteau, 1999). Zelf publiceerde de KANTL een vijftal edities o.a. in haar reeks *Literaire Tekstedities en Bibliografieën*.

S Peter Roelens en Edward Vanhoutte (1999). *Een huis dat tussen nacht en morgen staat. Varianten bij Hugo Claus*. Gent: KANTL.

S Hugo Dehennin (1999). *Erydius Puteanus. Sedigh Leven, Daghelycks Broodt (1639)*. Gent: KANTL.

S Marcel De Smedt en Edward Vanhoutte (2000). *Stijn Streuvels. De teleurgang van den Waterhoek. Elektronisch-kritische editie/electronic-critical edition*. Amsterdam: AUP/KANTL.

- S Johan Dierinck en Britt Kennis (2000). *Louis Paul Boon. Het Boek Jezebel*. Gent: KANTL.
 S Ludo Stynen en Sylvia Van Peteghem (2000). *In Oorlogsnood. Virginia Lovelings dagboek 1914-1918*. Gent: KANTL.

Als een belangrijk probleem ervaren de academieleden de aansluiting bij wat in Vlaanderen - en Nederland op het gebied van de teksteditie leeft. Voor het bepalen van prioriteiten binnen het prioriteitsgebied heeft de KANTL een gemengde adviescommissie opgericht die de Academie in deze materie adviseert. De gemengde commissie bestaat uit leden van de Academie en leden van *Genese*. Dit heeft tot de definitie van bovenvermelde projecten geleid en de organisatie van de verschillende colloquia.

Verder wil de Academie onderzoeken hoe er een nieuwe uitgeefcombinatie kan ontstaan tussen de Academie als wetenschappelijke uitgever en de commerciële uitgeverwereld.

De *Koninklijke Academie voor Nederlandse Taal- en Letterkunde* heeft zich op korte tijd gemanifesteerd als de zeer actieve pleitbezorger en gangmaker van de teksteditie in Vlaanderen.

3.2.2.6. HET BUREAU VOOR EDITIEWETENSCHAP EN BRONNENSTUDIE (BEB)

Het jarenlange sensibiliseerwerk van de Interuniversitaire werkgroep *Genese*, de KANTL en het AMVC hebben er in 1998 toe geleid dat toenmalig minister van cultuur Luc Martens na het verdwijnen van het Manteau-archief naar Nederland, 2,5 miljoen vrijmaakte voor de aanstelling van een coördinator voor het editie- en het archiefbeleid in Vlaanderen. De gemengde commissie teksteditie van de KANTL trad op als wetenschappelijke begeleidingscommissie en werd daarvoor uitgebreid met vertegenwoordigers van de KANTL, *Genese*, het AMVC, De Koninklijke Vlaamse Academie van België (Klasse der letteren), de commissie Letteren en de commissie Bibliotheken.

Op 15 april 1999 trad de coördinator (Edward Vanhoutte) voor het editie- en het archiefbeleid in Vlaanderen in dienst van het *Centrum voor de Studie van het Vlaamse Cultuurleven* (CSVC vzw) in opdracht van het Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap, departement Cultuur. De doelstellingen op lange termijn werden gedefinieerd als volgt:

- S A. Voorbereiden, ontwikkelen en begeleiden van een coherent editiebeleid. Dat betekent dat de coördinator onderzoek doet naar manieren om archieven efficiënter te ontsluiten: hoe kunnen archivalia in verband met het literaire leven in Vlaanderen verworven, geordend en ter beschikking van het onderzoek worden gesteld. Van de coördinator worden voorstellen verwacht die tot de maximale coördinatie leiden van wat in verschillende onderzoeksgroepen gebeurt.
- S B. Wetenschappelijk onderzoek: het begeleiden van projecten in verband met de praktijk en de theorie van het genetisch onderzoek en de teksteditie. De coördinator moet bereid zijn actief mee te zoeken naar oplossingen voor theoretische en praktische problemen waarmee onderzoekers geconfronteerd worden.
- S C. Op de bovengenoemde gebieden de samenwerking organiseren met onderzoeksgroepen in het buitenland, gemeenschappelijke projecten opzetten en begeleiden.

De doelstellingen op korte termijn werden gedefinieerd als:

- S A. Verder uitwerken van de knowhow in verband met het ter beschikking stellen van relevante documenten in de literaire sfeer.
- S B. Verzamelen, ter beschikking stellen en uitwisselen van relevante gegevens in verband met een gecoördineerd editiebeleid op nationaal en internationaal vlak.
- S C. Medewerking verlenen aan enkele van de op dit ogenblik bestaande projecten in de KANTL, het AMVC, en de universiteiten. Het voorbereiden van nieuwe projecten zowel in het kader van het FWO als van het Max Wildiersfonds.

De realisatie van de beschreven doelstellingen werd danig gehypothekeerd door de moeilijke overdracht van de voorziene subsidies van de Vlaamse Gemeenschap naar het CSVC zodat slechts een minimum aan werkingsmiddelen kon opgenomen worden. De ministeriële besluiten die betrekking hebben op de toekenning van de subsidie voor het voorbereiden, ontwik-

kelen en begeleiden van een editiebeleid in Vlaanderen werden respectievelijk pas op 25 augustus en 17 november 1999 getekend. Beide ministeriële besluiten bepaalden telkens dat een bedrag van 1 miljoen (80%) onmiddellijk werd uitbetaald, en dat een saldo van 250.000 Bef. werd uitbetaald “*na ontvangst en goedkeuring door de bevoegde administratie van de afrekening in verband met de aanwending van de subsidie en de resultaten van het project.*” (art. 3). De begroting voor een werkjaar werd opgemaakt en goedgekeurd en bevatte volgende posten:

lonen	1.800.000
sociaal secretariaat	100.000
PC, printer, bureaumateriaal	400.000
reiskosten, congressen, varia	200.000
TOTAAL	2.500.000

Om de eenvoudige reden dat het CSVC de loonkost van de coördinator pre-financierde voor een periode van zes maanden, en er geen kredieten voorhanden waren voor de pre-financiering van de rest van de begrotingsposten, heeft de coördinator het hele jaar met eigen apparatuur, software, *etc.* gewerkt, en moest hij via MLP zendingen aanvragen voor colloquia waaraan hij wilde deelnemen. In deze financiële malaise (die dd. 31 juli 2000 nog altijd niet is opgelost) slaagde de coördinator er toch in een breed scala aan activiteiten te ontplooiën in het werkingsjaar 15 april 1999 - 14 april 2000.

Organisatie

De naam *Bureau voor Editiewetenschap en Bronnenstudie* (BEB) werd aangenomen ter identificatie van de werkzaamheden. Internationaal werd het Bureau voorgesteld als *Office for Scholarly Editing and Document Studies* (OSEDs). Er werd een adressendatabase aangemaakt met relevante adressen voor de discipline.

Beleidsvoorbereidende activiteiten

- S Medewerking aan een structureel plan om de subsidiëring van de editiewetenschap in een recurrent beleid mogelijk te maken. Er werden verschillende vergaderingen belegd, zowel met een interne groep, als met de administratie Cultuur en het kabinet van de Vlaamse minister van Cultuur.
- S Inventarisatieronde van de noden, wensen en voorstellen m.b.t. de editiewetenschap en de genetische literatuurstudie in Vlaanderen. Een 15-tal personen en instanties kregen een gedetailleerde voorbereidingsnota samen met de vraag voor een gesprek.

Eigen editieprojecten

- S Stijn Streuvels. *De teleurgang van den Waterhoek*.
- S Hugo Claus. *Een huis dat tussen nacht en morgen staat*.

Samenwerking en participatie in projecten

- S *TEI guide to good practice* – Electronic Text Centre Leiden (ETCL).
- S *Taalunieversum* – Nederlandse Taalunie.
- S *Digitale bibliotheek der Nederlandse Letteren* – Stichting DBNL, Leiden.

Adviezen

- S *Elektronisch uitgave van de Red Backed Notebooks* – Antwerp James Joyce Centre, UIA.
- S *De Maatschappelijke rol van het AMVC: Zelfbevraging en visie-ontwikkeling* – Koning Boudewijnstichting & AMVC.
- S *Wetenschappelijke uitgave van Louis Paul Boon. Het boek Jezebel* – KANTL.
- S *Gezelle op het Internet* – Kabinet Vlaams minister van cultuur.

- S DBNL – Administratie cultuur.
- S DBNL – KANTL.

Begeleiding van editieprojecten

- S Richard Minne. *Brieven van Pierken* – KANTL.
- S Virginie Loveling. *In Oorlogsnood* – KANTL.

Eigen studiedagen en colloquia

- S *Studiedag Text Encoding en TEI* – Electronic Text Centre Leiden, 26 mei 1999.
- S *ETCL-BEB joint meeting on the standardized use of TEI encoding* – Electronic Text Centre Leiden, 24 januari 2000.
- S *Paralipomena. Studiedag Tekstgenese* – AMVC, Antwerpen, 23 maart 2000.

Lezingen en gastcolleges

- S *T EI van Colombus. Text encoding en TEI*. Lezing. Studiedag Text Encoding en TEI. Leiden: Electronic Text Centre Leiden, 26 mei 1999.
- S *TEI en Editiewetenschap*. Presentatie en Workshop. Studiedag Text Encoding en TEI. Leiden: Electronic Text Centre Leiden, 26 mei 1999.
- S *Ruling the Screen: compromising decisions and decisive compromises*. Paper. DRH 99 (Digital Resource for the Humanities). London (UK): King's College London, 14 september 1999.
- S *De mens, de taal en de machine, maar vooral de mens*. Gastcollege. Antwerpen: UIA, 24 december 1999.
- S *From minimal to optimal header*. Paper. ETCL-BEB joint meeting on the standardized use of TEI encoding. Leiden: Electronic Text Centre Leiden, 24 januari 2000.
- S *Evolutie van een volzin. Paralipomena en versies bij Stijn Streuvels*. Paper. Paralipomena. Studiedag Tekstgenese. Antwerpen: AMVC, 23 maart 2000.
- S *De elektronisch-kritische editie van de Teleurgang van den Waterhoek: een demonstratie*. Paper. Teksteditie Vlaanderen 2000. Brussel: Paleis der Academiën, 7 april 2000.

Aanwezigheid op studiedagen en colloquia

- S *In het KLAD. Studiedag genetische literatuurstudie*. Antwerpen: AMVC (Genese & AMVC), 29 april 1999.
- S *ACH/ALLC 99*. Charlottesville, VA: University of Virginia, 9-12 juni 1999.
- S *DRH 99 (Digital Resource for the Humanities)*. London (UK): King's College London, 12-15 september 1999.
- S *ETCL-BEB joint meeting on the standardized use of TEI encoding* Leiden: Electronic Text Centre Leiden, 24 januari 2000.
- S *Paralipomena. Studiedag Tekstgenese* – Antwerpen: AMVC, 23 maart 2000.
- S *Teksteditie Vlaanderen 2000* – Brussel: Paleis der Academiën, 7 april 2000.

Publicaties

- Edward Vanhoutte (1998). 'Het oog der wakende maagden. Over de receptie en de editie van *Een huis dat tussen nacht en morgen staat*.' *Verslagen en Mededelingen van de Koninklijke Academie voor Nederlandse Taal- en Letterkunde*, 108, 1998/1 (1999): 183-208.
- Peter Roelens en Edward Vanhoutte (1999). *Een huis dat tussen nacht en morgen staat. Varianten bij Hugo Claus*. Gent: KANTL. 134p. ill.
- Edward Vanhoutte, m.m.v. Diane 's Heeren (1999). *De Maatschappelijke rol van het AMVC. Zelfbevraging en visie-ontwikkeling*. Antwerpen: AMVC. 64p. ill.
- Edward Vanhoutte (1999). 'Where is the editor? Resistance in the creation of an electronic critical edition.' *Human IT*, 1/1999: 197-214.
- Edward Vanhoutte (1999). Project Teksteditie "De teleurgang van den Waterhoek." *Jaarboek 1999 van de Koninklijke Academie voor Nederlandse Taal- en Letterkunde*. Gent: KANTL, 60-63.
- Marcel De Smedt en Edward Vanhoutte (1999). *Stijn Streuvels. De teleurgang van den Waterhoek. Tekstkritische editie*. Antwerpen: Manteau. 316p. ill.

- Edward Vanhoutte (2000). *It's all in the Header. Towards a uniform use of the TEI Header.* [Http://www.etcl.nl/headerproposal.htm](http://www.etcl.nl/headerproposal.htm).
- Edward Vanhoutte (2000). 'Elektronisch publiceren. Het eBook, een bibliotheekje in je handpalm.' *Leesidee*. 6/2 (maart 2000): 100-101.
- Edward Vanhoutte (2000). 'Het kaft als boek: over de grenzen van het boek.' *De Vlaamse Gids*. 84/2 (maart-april 2000): 10-13.
- Marcel De Smedt en Edward Vanhoutte (2000). *Stijn Streuvels. De teleurgang van den Waterhoek. Elektronisch-kritische editie/electronic-critical edition.* Amsterdam: AUP/KANTL. CD-Rom.

3.2.2.7. HET CENTRUM VOOR TEKSTEDITIE EN BRONNENSTUDIE (CTB)

Minister Bert Anciaux kondigde in zijn slottoespraak op het colloquium *Teksteditie Vlaanderen 2000* ter gelegenheid van de voorstelling van de elektronisch-kritische editie van Stijn Streuvels' *De teleurgang van den Waterhoek* de oprichting aan van een Centrum voor Teksteditie en Bronnenstudie:

Van mijn kant wil ik er al het mogelijke voor doen opdat een systematische ontsluiting van ons literair erfgoed kan verder gezet worden. Ik heb mijn goedkeuring gehecht aan de oprichting van een 'Centrum voor Teksteditie en Bronnenstudie' in de schoot van de Academie en maak er de nodige middelen voor vrij. (Anciaux 2000)

De minister ziet in zijn toespraak een drievoudige opdracht weggelegd voor het centrum:

- S Verantwoorde teksteditie en bronnenstudie.
- S Volledige en degelijke inventarisatie van het beschikbare erfgoed.
- S Samenwerkingsverbanden creëren met alle actieve instellingen die nuttig werk kunnen leveren voor een ontsluiting van het literaire en muzikale erfgoed, met de steden waarmee de Vlaamse Gemeenschap erfgoedconvenants afsluit en met buitenlandse instituten en onderzoeksgroepen.

De oprichting van het CTB was het resultaat van de gecoördineerde onderhandelingen van het BEB, de KANTL, *Genese*, het AMVC, het Studiecentrum voor Vlaamse Muziek en het Vlaams Fonds voor de letteren met de administratie en het kabinet Cultuur van het Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap. De gemengde commissie teksteditie van de KANTL werd omgevormd tot de *Gemengde Commissie voor Teksteditie en Bronnenstudie* (GCTB) en werd samengesteld met vertegenwoordigers van de KANTL, de KVAB, *Genese*, het AMVC, het Vlaams Fonds voor Letteren en het Muziekcentrum van de Vlaamse Gemeenschap. De coördinator van het CTB werd als adviseur in de vergadering opgenomen en twee vertegenwoordigers van de uitgeverwereld werden gecoöpteerd. Een vertegenwoordiger van het Studiecentrum voor de Vlaamse Muziek werd als waarnemer tot de vergadering toegelaten. De commissie kan ten alle tijde uitgebreid worden met specialisten die als externe adviseurs optreden. (zie bijlage 2 voor de samenstelling van de GCTB).

De GCTB heeft tot doel:

- S De doelstellingen van het CTB constant te definiëren en, waar nodig, bij te stellen; daarbij dient rekening gehouden te worden met de wensen van de subsidiërende overheid.
- S Een selectie te maken (en te motiveren) uit de na de oproep ingediende projecten.
- S De geselecteerde projecten te begeleiden en zowel tussentijds als definitief te evalueren, de evaluatie wordt doorgespeeld aan de KANTL die beslist over het gevolg dat eraan gegeven moet worden.
- S Ter uitvoering van de projecten medewerkers te selecteren en aan de KANTL tot aanstelling voor te dragen.
- S De medewerkers te evalueren, en de evaluatie aan de KANTL voorleggen.

Het CTB verricht fundamenteel onderzoek m.b.t. het Vlaamse literair en muzikaal erfgoed. De doelstellingen van het CTB zijn vierledig:

- S Projecten ontwikkelen en uitvoeren op het vlak van de ontsluiting van het Vlaamse literair en muzikaal erfgoed.
- S Het verzorgen en (doen) uitgeven van wetenschappelijk verantwoorde uitgaven van literaire en muzikale werken.
- S Het voorbereiden en realiseren van 'producten' die de zichtbaarheid van het Vlaamse literair en muzikaal erfgoed bevorderen. Vb: publicaties, tentoonstellingen, voorstellingen, uitvoeringen, catalogi, thesauri, radio- en televisieprogramma's e.d.m.
- S Op de hierboven geschetste gebieden bijdragen leveren aan de theorievorming op nationaal en internationaal gebied en aan het beleidsvoorbereidend onderzoek in Vlaanderen.

De taak van de coördinator bestaat erin:

- S De interne organisatie van het Centrum bewaken (uitlokken en beoordelen van projecten, begeleiden en bijsturen van medewerkers, evalueren van de onderzoeksresultaten, etc..).
- S Over al deze aangelegenheden rapporteren aan de GCTB (en via die aan de KANTL).
- S De contacten onderhouden met verwante instituten in het buitenland (uitwisselen van factuele gegevens, opstellen van methodologieën, uitwisselen van theoretische know-how, etc..).

De GCTB stelde een beleidsplan op, diende een begroting in en schreef vacatures uit voor de aanwerving van een coördinator, een administratief medewerk(st)er en 7 wetenschappelijke medewerk(st)ers (4 voor de studie van het literaire erfgoed en 3 voor de studie van het muzikale erfgoed). Parallel hiermee werd er een oproep voor projecten gelanceerd m.b.t. literaire en muzikale archieven.

Op 1 augustus 2000 trad de coördinator van het CTB in dienst. Op 1 september kreeg die versterking van een administratief medewerkster, en op 1 oktober 2000 startten de wetenschappelijke medewerk(st)ers met de uitvoering van de door de GCTB geselecteerde projecten. In onderstaande tabel worden de projecten weergegeven voor de werkjaren 2000-2001 en 2001-2002, met hun respectievelijke tijdsduur en promotores.

2000-2001

<i>Projecttitel</i>	<i>Maandeenheden</i>	<i>Promotor</i>
<i>Geannoteerde editie van de 'Brieven van Pierken' door Richard Minne en Frits van den Berghe, deel I: de 'Brieven van Pierken' verschenen in Koekoek (250 afleveringen 1931-1935).</i>	7	Prof. dr. Anne Marie Muschoot
<i>Uitgave briefwisseling Stijn Streuvels met zijn uitgevers.</i>	10	Prof. dr. Marcel De Smedt
<i>Briefwisseling Raymond Herremans (1945-1947).</i>	10	Prof. dr. Kris Humbeek
<i>Ontsluiting van het archief Nieuw Vlaams Tijdschrift (1946-1983).</i>	10	Leen Van Dijck
<i>De Kapel en de Maatschappij der Nieuwe Concerten van Antwerpen & De Kapel, een literaire, artistieke en sociaal-filosofische beweging rond de eeuwwisseling</i>	10	W. Michaël Scheck Prof. dr. Anne Marie Muschoot

<i>Brieven en documenten van en rond Peter Benoit (1834-1901).</i>	5,5	W. Michaël Scheck
<i>Leven en werk van Jules Toussaint de Sutter (1889-1959) – Cultuurhistorische situering</i>	10	Dr. Roos Van Driessche
<i>Catalogiseren Herman Roelstraete Archief.</i>	10	Dr. Bernard Huys

2001-2002

<i>Projecttitel</i>	<i>Maandeenheden</i>	<i>Promotor</i>
<i>Geannoteerde editie van de 'Brieven van Pierken' door Richard Minne en Frits van den Berghe, deel I: de 'Brieven van Pierken' verschenen in Koekoek (250 afleveringen 1931-1935).</i>	1	Prof. dr. Anne Marie Mus-schoot
<i>Uitgave briefwisseling Stijn Streuvels met zijn uitgevers.</i>	12	Prof. dr. Marcel De Smedt
<i>Briefwisseling Raymond Herremans (1945-1947).</i>	2	Prof. dr. Kris Humbeek
<i>Ontsluiting van het archief Nieuw Vlaams Tijdschrift (1946-1983).</i>	12	Leen Van Dijck
<i>De Kapel en de Maatschappij der Nieuwe Concerten van Antwerpen & De Kapel, een literaire, artistieke en sociaal-filosofische beweging rond de eeuwwisseling</i>	8	W. Michaël Scheck Prof. dr. Anne Marie Mus-schoot
<i>Brieven en documenten van en rond Peter Benoit (1834-1901).</i>	5	W. Michaël Scheck
<i>Leven en werk van Jules Toussaint de Sutter (1889-1959) – Cultuurhistorische situering</i>	2	Dr. Roos Van Driessche
<i>Catalogiseren Herman Roelstraete Archief.</i>	2	Dr. Bernard Huys
<i>Wetenschappelijke ontsluiting van de verspreide briefwisseling en handschriften Vlaamse medewerkers 't Fonteintje (1921-1924).</i>	10	Leen Van Dijck
<i>Brieven van Edgar Tinel (1854-1921).</i>	11	Dr. Bernard Huys
<i>Ouvrecatalogus Robert Herberigs (1886-1974).</i>	8	W. Michaël Scheck
<i>Documentatie van het Muziekarchief van het Instituut voor Psychoacustica en Elektronische Muziek (IPEM).</i>	10	Prof. dr. Marc Leman

3.3. Valorisatie

Als een uitgever het waardevolle initiatief neemt om grote werken uit het (nabije) verleden opnieuw op de markt te brengen, is het zijn plicht om zijn publiek de correcte uitgave aan te bieden. Het gebeurt nog te vaak dat snelle, goedkope oplossingen het halen en dan wordt de lezer eigenlijk bedrogen.
(Bert Anciaux)

De valorisatie van het literaire, muzikale en culturele erfgoed gebeurt met zichtbare producten zoals boekpublicaties, tentoonstellingen, voorstellingen, muziekkuitvoeringen en -opnames, catalogi, thesauri, *etc.* die de output zijn van, en een vulgariserende weerwaarde kunnen toevoegen aan het wetenschappelijk onderzoek. Met behulp van die zichtbare resultaten communiceert de wetenschappelijke wereld met een breed publiek, treedt ze ermee in dialoog en verantwoordt ze de besteding van publieke gelden.

Met name op het gebied van de literaire tekstuutgaven is de huidige praktijk problematisch te noemen. Niet in het minst omdat een uitgever die klassieke teksten wil brengen in een vorm die voor het grote publiek toegankelijk is, onmogelijk het uitgeefrisico zelf kan dragen. De overheid heeft hiervoor een financieel subsidiëringsbeleid ontwikkeld waarop de literaire uitgever graag een beroep doet.

De problematiek van de uitgave van Vlaamse Klassieken heeft betrekking op vier gebieden die onmogelijk los van elkaar kunnen worden gezien: het begrip *Vlaamse Klassieker*, de keuze van het uit te geven werk, de keuze van de uit te geven (basis)tekst, en het subsidiëringsbeleid ter zake.

3.3.1. Het begrip *Vlaamse Klassieker*

In hun voorwoord bij het boek *The Test of Time. What makes a classic a classic?* stellen Andrew Holgate en Honor Wilson-Fletcher de vraag of een boekhandel überhaupt een aparte plaats moet voorzien voor klassiekers in het aanbod.

Aren't classics, after all, just stuffy collections of impenetrable prose written by academics at some point in the fairly distant past? (Either that or nineteenth-century soap operas only repopularised by television?) Is it necessary to have a 'classics' section in a bookshop? Is it helpful, or merely confusing? Aren't we somehow beyond all that now, in a moderated age of equal rights for all books, irrespective of heritage? (Holgate & Wilson-Fletcher 1999)

Deze op het eerste gezicht provocerende vragen zijn uiterst relevant voor de definitie en het beleid ten aanzien van Klassieken uit een bepaald taalgebied. Het antwoord op de vraag of en waarom we de Klassieken een aparte status willen/moeten toekennen, definieert de parameters waaraan een werk moet voldoen om die status te krijgen. In het onderzoek dat ter voorbereiding van dit rapport werd uitgevoerd, werd aan 157 specialisten-neerlandici van universiteiten, uitgeverijen, culturele media en instituten in België en Nederland een vragenlijst gestuurd (zie bijlage 4) met daarin o.a. de vraag "Wat is volgens u de definitie van een 'klassieker'?" De definities die opgesteld werden als antwoord op die vraag hebben minstens betrekking op één van de zeven volgende kenmerken die uit de antwoorden werden gedestilleerd:

- S Een klassieker is een gecanoniseerd werk.
- S Een klassieker is een tekst die in de klas gebruikt wordt.
- S Een klassieker is een werk dat een esthetisch effect blijft bereiken na de tijd waarin het (literair)historisch thuishoorde.
- S Een klassieker is een werk met een blijvende actualiteitswaarde.
- S Een klassieker is een werk dat exemplarisch is voor een bepaalde stroming, gedachtegoed, ideologie, poëtica, *etc.* en dat bijgevolg een referentiepunt is in de literatuurgeschiedenis.
- S Klassiekers zijn de belangrijkste werken van onze belangrijkste auteurs.

S Klassiekers zijn teksten waarover in de wetenschappelijke wereld een consensus bestaat dat ze permanent beschikbaar moeten blijven.

De invulling van het begrip “Klassieker” heeft volgens de respondenten in het onderzoek te maken met drie dynamisch veranderende parameters: intrinsiek-esthetische kwaliteiten, de huidige maatschappelijke context, en de perceptiegeschiedenis. Bij gevolg is het onmogelijk om een objectieve definitie te geven van het begrip. Meer nog, het is zelfs niet wenselijk. Mocht er al een definitie bestaan, dan zou die op alle mogelijke manieren zeer discutabel zijn. “Klassiek” is een epitheton dat geen vaste prerogatieven met zich mee mag brengen. Vanuit de steeds maar wisselende realiteit en actualiteit moet de concrete invulling van het begrip constant aangepast worden. Trouwens, een eenduidige definitie kan alleen maar misbruikt worden om de literatuurgeschiedenis en de Vlaamse cultuur kwantificeerbaar te maken.

3.3.2. De keuze van het uit te geven werk

Het is nuttiger en werkbaarder om een prioriteitenlijst op te stellen van de werken die beschikbaar moeten zijn in leesbare edities. Het is echter opvallend – maar tezelfdertijd een argument tegen een vaste definitie van wat een klassieker nu is – dat men bij de vraag op de vragenlijst welke werken men dan wel uitgegeven wil zien, niet tot een consensus komt en dat het quasi onmogelijke is een overtuigende lijst op te stellen van de tien belangrijkste Vlaamse Klassiekers. Elke respondent heeft zo zijn of haar eigen persoonlijke redenen om enkele werken te nomineren. John Sutherland die een gelijkaardig onderzoek in Groot-Brittannië becommentarieert, reduceert de antwoorden die in het Britse onderzoek gegeven werden tot antwoorden op drie “tests”:

One is the ‘Reader’s Digest Test’ (‘The book(s) that changed my life’). The other is the ‘Desert Island Discs Test’ (‘Excluding the Bible and Shakespeare, what ten books would you take with you to your island?’). A third test can be deduced from the drift of answers: what books of my time (or my ancestors’ time) would I want my children, or my contemporaries’ children, to read? (Sutherland 1999)

De uitgever speelt natuurlijk een cruciale rol bij het bepalen van de uit te geven teksten. Als hij of zij een werk niet uitgeeft en laat drukken, zal het ook niet beschikbaar zijn voor de lezer. Een uitgever volgt hierbij zijn of haar persoonlijke intuïtie, maar moet ook rekening houden met de wetten van de markt.

Een boek is, behalve een drager van tekst, immers ook een materieel object, dat aan zichzelf niet genoeg heeft om te bestaan. Zodra een tekst een boek geworden is, is hij een tijdlang onderhevig aan economische wetten. Waar geen lezers zijn, zal geen boek zijn, dat lijkt mij een van de basisregels van de uitgeverij. Een uitgever kijkt dan ook per definitie naar de markt. Hij of zij probeert het wankele evenwicht te vinden tussen kwantiteit en kwaliteit. Wie daar niet naar streeft, en zich concentreert op een van beide polen, maakt de echte opdracht van een uitgever m.i. niet waar. Geen boek zonder lezer dus, die geld wil besteden aan de aankoop ervan. (Demuyneck 1999)

De interactie tussen de markt en de uitgever verloopt in twee richtingen. Enerzijds kan een herdenkingsjaar of een verfilming voor de uitgever een welkome kapstok zijn om de uitgave van enkele klassieken aan op te hangen en het fonds van de uitgeverij nieuw leven in te blazen. Dergelijke evenementen gaan over het algemeen gepaard met wat media-aandacht waarvan de uitgever mee kan profiteren. Anderzijds hebben verschillende literaire uitgeverij de laatste jaren een eigen reeks met klassieke werken opgezet (en soms ondertussen al afgestoten). Manteau, Houtekiet en Atlas lanceerden elk hun eigen respectievelijke reeks “Klassieken uit Vlaanderen”, “Vlaamse Bibliotheek” en een reeks klassieke twintigste eeuwse teksten. De keuze van de opgenomen werken in die reeksen gebeurt op een weinig transparante manier en is veelal te reduceren tot de subjectieve keuze van de redactie of de verantwoordelijke

(gast)redacteur, waarbij volledig voorbij wordt gegaan aan de problematiek van een betrouwbare leestekst. Zo gaf Atlas in 1998 met steun van de Vlaamse Gemeenschap *Kinderjaren* van Norbert Edgar Fonteyne uit, terwijl er in de kelders van de Koninklijke Academie voor Nederlandse Taal- en Letterkunde in Gent 1.500 exemplaren van datzelfde werk opgeslagen lagen. Die laatste uitgave werd in 1980 verzorgd als eerste deel van de reeks *Herdrukken uit de Zuidnederlandse Letterkunde* in opdracht van en volledig gesubsidieerd door de toenmalige Vlaamse Raad en het Departement van Nederlandse Cultuur. Bij het aantreden van Prof. dr. Georges De Schutter als Vast Secretaris vatte die het plan op om die boeken gratis ter beschikking te stellen van de provinciale cultuurdiensten, maar de Academie raakte de exemplaren zelfs aan de Slegte en de straatstenen niet kwijt. Datzelfde jaar subsidieert de Vlaamse overheid de uitgave van datzelfde werk door Atlas.

Er moet dus dringend werk gemaakt worden van een lijst van een honderdtal prioritair uit te geven Vlaamse literaire werken die onder de aandacht moeten blijven van het publiek. Met het oog op de voltooiing van de nieuwe geschiedenis van de Nederlandstalige Literatuur (Nederlandse Taalunie) is zo'n lijst uiterst relevant en kan het een beleidsbepalend instrument worden voor zowel de editiewetenschappelijke bestudering van een werk, de leesbevordering en het subsidiëringsbeleid.

3.3.3. De keuze van de uit te geven (basis)tekst

Een beargumenteerde keuze van het uit te geven werk is echter niet genoeg. Niet om het even welke versie van een werk kan uitgegeven worden met de pretentie een betrouwbare leestekst te presenteren. Editiewetenschappelijk onderzoek en bronnenstudie kunnen een betrouwbare leestekst afleveren, en ter beschikking stellen van uitgeverijen. De fundamentele twijfel bij een bepaalde versie van een tekst moet een aangeboren reflex worden bij de Vlaamse uitgevers. Dat dit model een werkbare realiteit weerspiegelt, bewijst de Nederlandse Delta-reeks en de Franse Pleiade-reeks.

We moeten evolueren tot een situatie waarin de vermelding "tekstkritische editie" op het titelblad van een wetenschappelijk verantwoorde leeseditie eigenlijk niet meer hoeft, omdat alle uitgaven een betrouwbare leestekst presenteren.

3.3.4. Het subsidiëringsbeleid t.a.v. Vlaamse Klassiekers

Met het aantreden van het nieuwe Vlaams Fonds voor de Letteren moet het huidige *ad hoc* beleid m.b.t. de subsidiëring van de uitgave van klassieke werken uit de Vlaamse literatuur definitief tot het verleden behoren. In samenspraak met de Vlaamse uitgevers en het *Centrum voor Teksteditie en Bronnenstudie* moeten er voorwaarden opgesteld worden waaraan een uitgave van een Vlaamse klassieker moet voldoen om in aanmerking te komen voor subsidies. De uitgever kan dan verplicht worden om het project waarvoor hij steun aanvraagt grondig toe te lichten aan de hand van een standaardformulier dat aan de betrokken beoordelingscommissie een instrument biedt bij het realiseren van een integrale kwaliteitszorg. Op die manier kan er vermeden worden dat de gemeenschap opdraait voor het subsidiëren van corrupte teksten, (goedkope) fotomechanische herdrukken, en subjectieve favorietenlijstjes.

Elke gesubsidieerde uitgave van Vlaamse klassieke literaire werken moet voldoen aan minstens drie voorwaarden:

- S De uitgave moet een wetenschappelijk verantwoorde basistekst presenteren die het resultaat is van serieus editiewetenschappelijk onderzoek (dus geen herspelling).
- S De keuze en de constitutie van de basistekst moet verantwoord worden in het boek.
- S De basistekst moet vergezeld gaan van een situering bij auteur en tekst in een verklarend nawoord.

Geen enkele van de tot nog toe vermelde reeksen met klassieke teksten beantwoordt aan deze eisen. Wel zijn er de laatste jaren enkele betrouwbare edities verschenen van werken die het resultaat zijn van individuele projecten, zoals de editie van Boons *Het Boek Jezebel* en Lovelings *In Oorlogsnood* bij de KANTL, de tekstkritische editie van Stijn Streuvels' *De teleurgang van den Waterhoek* bij Manteau en de uitgave van *Klaaglied om Agnes* van Marnix Gijsen bij Nijgh & Van Ditmar. Die laatste twee uitgaven kunnen trouwens als model dienen voor de toekomstig gesubsidieerde uitgaven van Vlaamse klassieke teksten.

Tevens moeten er minimale garanties komen vanwege de uitgeverijen om gesubsidieerde tekstuittgaven voor een aanvaardbare termijn beschikbaar te houden. De tekstkritische editie die *De teleurgang van den Waterhoek* van Stijn Streuvels (Manteau 1999) opnieuw beschikbaar wilde maken werd in een oplage van 300 exemplaren gedrukt en was enkele maanden na publicatiedatum al uitverkocht. De uitgever heeft geen plannen om een tweede oplage te laten drukken, waardoor de tekst eigenlijk weer niet beschikbaar is. Vooral het universitair onderwijs wordt daardoor niet au sérieux genomen. Professoren en docenten die inspeelden op de beschikbaarheid van de nieuwe editie en het boek in hun colleges bestudeerden en op de leeslijst zetten, worden nu weer met die onbeschikbaarheid geconfronteerd.

Vlaamse uitgevers moeten ook gewezen worden op het feit dat ook zij kunnen participeren aan de Delta-reeks van de Stichting Nederlandse Klassieken die volgens strikte regels en procedures aantrekkelijke leesedities van Nederlandstalige klassieke werken op de markt brengt met overheidssteun.

4. Analytische Studie van de Literaire Archieven, Bibliotheken en Bewaarplaatsen in Vlaanderen

4.1. Inleiding

De hier gepresenteerde inventaris van literaire archieven in Vlaanderen – bedoeld wordt alle archieven, bibliotheken, bewaarplaatsen en instellingen die literaire archivalia in hun collectie hebben – is slechts een tentatieve studie die de noodzaak van een gecoördineerd inventarisatieproject wil onderstrepen en tezelfdertijd de schrijnende situatie m.b.t. de ontsluiting van literaire archieven aantoont.

Om tot een representatieve lijst te komen van te onderzoeken archiefinstellingen en bibliotheken, werd de *Vlabidoc* databank onderworpen aan enkele zoekoperaties met de verschillende morfologische vormen en combinaties van de sleutelwoorden *handschrift*, *manuscript* en *brief*. Door collatie van de verschillende zoekresultaten werd een lijst van 50 instellingen opgemaakt. Samen met een begeleidende brief waarin het doel en het belang van het onderzoeksproject werd beschreven, ontvingen die instellingen eind juni een vragenlijst (bijlage 4) die terug kon gestuurd of gemaild worden. Een herinnering met dezelfde inhoud werd halfweg juli per email bezorgd aan de instellingen die nog niet geantwoord hadden. De enquête kende de volgende return:

<i>Vragenlijst Literaire Archieven</i>	<i>return %</i>	<i>return aantal</i>
<i>ingevulde vragenlijsten</i>	40 %	20
<i>vonden onderzoek niet relevant</i>	10 %	5
<i>totaal return</i>	50 %	25
<i>geen reactie</i>	50 %	25

20 instellingen bezorgden een ingevulde vragenlijst terug:

- S ADVN, Antwerpen.
- S AMSAB – Gent, Gent.
- S AMSAB – Antwerpen, Antwerpen.
- S AMVC, Antwerpen.
- S Archief der Vlaamse jezuiten, Leuven.
- S Bibliotheca Wasiana, Sint-Niklaas.
- S Bibliotheek van de universiteit Antwerpen – UFSIA, Antwerpen.
- S Bibliotheek van de universiteit Antwerpen – UIA, Wilrijk.
- S Bisschoppelijk Grootseminarie, Brugge.
- S Centrale bibliotheek van de Universiteit Gent, Gent.
- S DACOB, Brussel.
- S Guido Gezellearchief, Brugge.
- S Kabinet Maurice Maeterlinck, Gent.
- S KANTL, Gent.
- S Museum Plantin-Moretus.
- S SOMA, Brussel.
- S Stadsarchief Brugge, Brugge.
- S Stedelijke Openbare Bibliotheek Kortrijk, Kortrijk.
- S Universiteitsarchief Katholieke Universiteit Leuven, Leuven.
- S Universiteitsarchief Vrije Universiteit Brussel, Brussel.

5 instellingen lieten weten dat het onderzoek niet relevant was voor hen:

- S Bibliotheek van het Ruusbroecgenootschap, Antwerpen.
- S Husserl Archief – KuLeuven.
- S SABAM – theaterbibliotheek.
- S Stadsarchief Hof van Habsburg, Mechelen.
- S Stadsbibliotheek Antwerpen, Antwerpen.

25 instellingen antwoordden niet op de oproep:

- S Algemeen Archief der Vlaamse Minderbroeders, Sint-Truiden.
- S Archief en Museum van het Vlaams Leven te Brussel (AMVB), Brussel.
- S Daensmuseum en Archief van de Vlaamse Sociale Strijd (DAVS), Aalst.
- S Gemeentelijk Jakob Smitsmuseum, Mol.
- S Geschied- en Heemkundige Kring van het Graafschap Jette vzw, Brussel.
- S Hogeschool Antwerpen (KVC) – Bibliotheek, Antwerpen.
- S Hortamuseum, Brussel.
- S Katholieke Universiteit Brussel – Universiteitsbibliotheek, Brussel.
- S KB Koninklijke Bibliotheek van België/Albertina, Brussel.
- S KULAK-Bibliotheek, Kortrijk.
- S K.U.Leuven – Centrale Bibliotheek, Leuven.
- S Liberaal Archief, Gent.
- S Museum Maurice Carême – Bibliotheek, Brussel.
- S Norbertijnerabdij – Abdijbibliotheek, Grimbergen.
- S Paters Karmelieten – Archief, Brugge.
- S Sint-Pieters en Paulus Abdij – Bibliotheek, Dendermonde.
- S Stedelijk Museum Peter Benoit (SMPB), Harelbeke.
- S Stadsarchief Brussel, Brussel.
- S Stadsarchief Leuven, Leuven.
- S Stedelijk Conservatorium Leuven – Bibliotheek, Leuven.
- S Stedelijke Oudheidkundige Commissie Wervik, Wervik.
- S Universiteit Gent – Bibliotheca Domenica, Gent.
- S Universiteit Gent – Universiteitsarchief, Gent.
- S Vlaamse Vereniging voor Familiekunde (VVF), Antwerpen.
- S Vrije Universiteit Brussel – Universiteitsbibliotheek, Brussel.

Naast concrete gegevens (adres, contactpersoon, statuut en aard van financiering) bespreekt deze studie zowel de werking als de collectie (m.b.t. de Nederlandstalige literatuur en cultuur) van de bestudeerde instellingen. Per instelling presenteert een onderdeel *Werking* achtereenvolgens een historische schets, worden de opdracht en de doelstelling besproken, peilt de studie naar samenwerkingsverbanden en lopende projecten, en wordt er een overzicht gegeven van de recente realisaties van de instelling (wetenschappelijke activiteiten, publicaties, tentoonstellingen, catalogi, *etc.*) en de consultaties van de collectie, meestal over de periode 1996-1999. Een tweede deeltje *Collectie* wil een praktische inventarisatie bieden van het – voor deze studie – relevante aanbod, registreert de geschatte graad van ontsluiting en bespreekt de aanwezigheid van een inventaris, bibliografische instrumenten en automatisering.

De bestudeerde instellingen werden onderverdeeld in vier categorieën:

- S Archief-, Documentatie- en Onderzoekscentra.
- S Wetenschappelijke Archieven, Bibliotheken en Bewaarplaatsen.
- S Stedelijke Archieven en Bibliotheken.
- S Religieuze Archieven en Bibliotheken.

4.2. Archief-, Documentatie- en Onderzoekscentra

Archief en Documentatiecentrum voor het Vlaams-Nationalisme – ADVN

Lange Leemstraat 26
2018 Antwerpen
tel: 03/225.18.37
fax: 03/226.64.05
email: advn@pandora.be

Contactpersoon

Frans-Jos Verdoodt – Directeur

Statuut

vzw

Subsidïering

- S Vlaamse Gemeenschap: rechtstreeks en recurrent.
- S Stad Antwerpen: instandhouding en/of verbetering van het gebouw Lange Leemstraat 26.
- S Private financiële ondersteuning via een *Bouwfonds*, en private financieringen van projecten.
- S Projectsubsidies: provinciebesturen van Antwerpen, Oost-Vlaanderen en Vlaams-Brabant, de Nationale Loterij.

1. WERKING

Historiek

Het ADVN werd op 21 maart 1984 gesticht en kende zijn eerste ontwikkeling als zelfstandige gastorganisatie in de lokalen van het *Archief en Museum voor het Vlaamse Cultuurleven* (AMVC) aan de Minderbroedersstraat 22 in Antwerpen. Die gastvrijheid was gesteund op een protocol dat het ADVN had afgesloten met de Stad Antwerpen. Dankzij datzelfde protocol en dankzij de medewerking van het AMVC, kon het ADVN vanaf 28 september 1985 zijn activiteiten volkomen autonoom organiseren in enkele beschikbare ruimtes van een stedelijk pand aan de Minderbroedersstraat 24.

Het ADVN groeide gestaag. De vestiging aan de Minderbroedersstraat werd spoedig te klein, zodat extra ruimte noodzakelijk was. Het ADVN huurde daarom vanaf 1 mei 1987 bij een private eigenaar een betrekkelijk ruim pand aan de Kleine Goddaert 12-16. Beide gebouwen – Minderbroedersstraat en Kleine Goddaert – waren in elkaars onmiddellijke nabijheid gelegen. Zij boden aan het ADVN de kans om zich in toenemende mate te ontwikkelen, zowel op het vlak van archiefverwerving als op het vlak van dienstverlening en tewerkstelling.

Het ADVN bleef echter exponentieel groeien. Daardoor werd de beschikbare accommodatie steeds minder toereikend. Op het einde van 1994 was die toestand reeds zodanig geëvolueerd dat de ADVN accommodaties aan de Minderbroedersstraat en de Kleine Goddaert een dwangbuis dreigden te worden.

Nieuwe perspectieven ontstonden toen het ADVN een zeer ruime accommodatie kon verwerven in de Lange Leemstraat annex Hemelstraat. Voor het pand Lange Leemstraat 26 werd op 25 september 1996 een overeenkomst van erfpacht – met een looptijd van 49 jaar – afgesloten met de Stad Antwerpen. Voor het pand Hemelstraat 25-29 werd op dezelfde dag een akte van aankoop ondertekend, eveneens met de Stad Antwerpen. De laatstgenoemde operatie werd financieel mogelijk doordat het ADVN gedeeltelijk de opbrengst kon aanwenden van een legaat dat de instelling had ontvangen van een private persoon.

Op 31 december 1996 waren alle archiefbestanden en werkmiddelen die zich bevonden in het pand Kleine Goddaert 12-16 overgebracht naar de nieuwe vestiging aan de Lange Leemstraat 26 annex Hemelstraat 25-29. In die nieuwe accommodatie waren intussen de eerste aanpassings- en renovatiewerken uitgevoerd. Samen met de archiefbestanden en werkmiddelen uit de Kleine Goddaert, verhuisden ook enkele ADVN-medewerkers mee naar de Lange Leemstraat.

Op 1 juni 1997 sloot het ADVN tijdelijk zijn deuren om het slotstuk van de verhuizing te kunnen realiseren. Op 13 juni 1997 werden de laatste archiefbestanden en werkmiddelen overgebracht. Tijdens de daaropvolgende weken werden de aanpassing en renovatie op intensieve wijze verdergezet en werd de heropening van de instelling voorbereid.

Op 18 augustus 1997 werd het ADVN opnieuw volledig opengesteld. De officiële inauguratie gebeurde op 20 maart 1999 – de 15de verjaardag van het ADVN.

De aanpassingen en de renovatie moeten tijdens de volgende jaren noodzakelijkerwijze worden verdergezet, ondanks de schaarse financiële middelen waarover het ADVN beschikt. Gespreid over de periode 1996-2000 zullen de kosten ongeveer 15 miljoen bedragen. De helft van dat bedrag wordt geïnvesteerd door de Stad Antwerpen (instandhoudingswerken en onderhoudswerken). Het resterende bedrag moet geïnvesteerd worden door het ADVN zelf, enerzijds langs interne financiering, anderzijds langs het Bouw- en renovatiefonds.

Opdracht en doelstellingen

Het ADVN is het centraal centrum voor de bewaring en de studie van de historische bronnen omtrent de Vlaams-nationale beweging en de nationale bewegingen in Europa. Het ADVN vervult drie basisfuncties:

- S Prospecteren, verzamelen, bewaren en ontsluiten van bronnen op het vlak van de geschiedenis van het Vlaams-nationalisme en van de nationale bewegingen in Europa.
- S Leveren van diensten aan gebruikers en de daarbij aansluitende verwijsfunctie.
- S Bevorderen van de wetenschappelijke geschiedschrijving van het Vlaams-nationalisme en van de nationale bewegingen in Europa.

Om de taak van het ADVN als uitgever en verspreider van wetenschappelijke publicaties op zich te nemen werd in 1990 de cv *Perspectief Uitgaven* opgericht. In 1996-1997 werd die ontbonden en vervangen door de vzw *Perspectief Uitgaven*. De vzw *Perspectief Uitgaven* is een feitelijke werkmaatschappij van het ADVN.

Samenwerkingsverbanden

Het ADVN werkt in de volgende verbanden samen met andere instellingen:

- S Vertegenwoordiging in de commissie voor de inrichting van het *Museum van de IJzertoren*.
- S Met KADOC, Amsab en Liberaal Archief: sociale luik van het project *Vlaams-Brabant: een sociaal-economische geschiedenis (1750-2000)* (opdrachtgever: Bestendige Deputatie Vlaams-Brabant). Het economische luik wordt verzorgd door het *Centrum voor Economische Geschiedenis* van de K.U.Leuven.
- S Met KADOC, Amsab en Liberaal Archief: project *Politiek personeel in de provincie Antwerpen* (opdrachtgever: Provinciebestuur Antwerpen).
- S Met KADOC, Amsab en Liberaal Archief: Max Wildiersproject *Onderzoekssteunpunt en Databank Intermediaire Structuren in Vlaanderen, 19de en 20ste eeuw (ODIS)*.
- S Met KADOC, Amsab en Liberaal Archief: organisatie van bijeenkomsten voor *deskundighedsontwikkeling* en uitwisseling van know how.

Het ADVN heeft een *Protocol van Samenwerking* afgesloten met de volgende instellingen en verenigingen:

- S Jozef Lootensfonds – Brugge.
- S vzw Bedevaart naar de Graven van de IJzer – Diksmuide.
- S Dr. Borms Dokumentatie- en Aktiecentrum (BDAC) – Antwerpen.
- S Vormingsinstituut Wies Moens – Kontich.

- S Federatie van Vlaamse Kringen/Rodenbachfonds (FVK) – Gent.
- S Archiefcentrum voor Vrouwengeschiedenis (AVG) – Brussel.
- S Vlaams Contactcomité Monumentenzorg (VCN) – Brussel.
- S Fonds Susan Daniël – Gent.
- S Vlaamse Culturele Koepel (VCK) – Antwerpen.
- S Masereelfonds – Gent.
- S Vlaamse Cultuur Stichting (VCS) – Wuustwezel.

Het ADVN onderhoudt niet-geformaliseerde samenwerkingsverbanden met:

- S Internationaal Instituut voor Sociale Geschiedenis (IISG) – Amsterdam.
- S Stichting Vlamingen in de Wereld (ViW) – Mechelen.

Lopende projecten

- S Wetenschappelijke biografie over dr. Reimond Speleers.
- S *De macht van de Straat. Flaminganten in beweging*: het project onderzoekt de rol van de massa en de politieke invloed die daarvan uitging en wordt in het kader van het *Museum voor de Vlaamse Sociale Strijd* (MVSS, Provinciebestuur Oost-Vlaanderen) gevoerd.
- S *Herdenkingsplaatsen van de Vlaamse Beweging* project in het kader van het *Museum voor de Vlaamse Sociale Strijd* (MVSS, Provinciebestuur Oost-Vlaanderen).
- S *Vlaams-Brabant: een sociaal-economische geschiedenis (1750-2000)*: i.s.m. KADOC, AMSAB en Liberaal Archief (opdrachtgever: Bestendige Deputatie Vlaams-Brabant).
- S *Politiek personeel in de provincie Antwerpen*: i.s.m. KADOC, AMSAB en Liberaal Archief. (opdrachtgever: Provinciebestuur Antwerpen).
- S *Onderzoekssteunpunt en Databank Intermediaire Structuren in Vlaanderen, 19de en 20ste eeuw (ODIS)*: Max Wildiersproject i.s.m. KADOC, Amsab en Liberaal Archief.

Recente realisaties

Naast het verzorgen van eigen realisaties (al dan niet in samenwerking met andere instellingen) is het ADVN veelvuldig gastheer voor tentoonstellingen, vergaderingen, manifestaties, colloquia, etc..

Wetenschappelijke activiteiten:

- S Huldezitting 15 jaar ADVN – 20.03.1999.
- S Symposium *Jef Van Extergem en zijn tijd*. – Antwerpen: AMVC, 14.02.1998.

Publicaties:

- Defoort, Hendrik *et.al.* (1998). *Jef van Extergem en zijn tijd*. Brussel. 122 p. – met een bijdrage van Frans-Jos Verdoodt over “Links progressieve stromingen en Vlaamse beweging. Een algemeen overzicht.”
- Vanlandschoot, Romain (1998). *Kapelaan Verschaeve*. Tielt/Antwerpen: Lannoo en Perspectief Uitgaven. 489 p.; ill., gebonden.
- Verstraete, Pieter Jan (1998). *Bibliografie van de Vlaamse Beweging deel 5: 1986-1990*. Antwerpen: Perspectief Uitgaven i.o.v. ADVN. 224 p.; 2242 titelbeschrijvingen.
- Verstraete Eric (red.) (1998). *Wies Moens (1898-1998): Van Celbrieven tot politiek vluchteling*. Kontich. 139 p.; ill.

Tentoonstellingen:

- S *Van celbrieven tot politiek vluchteling Tentoonstelling 100 jaar Wies Moens*. – 1998.

Consultatie van de collectie

De aanvraag tot inzage en de consultering van de bronnen gebeurt in de leeszaal van de instelling. Hoewel het ADVN in eerste instantie wil bijdragen tot de promotie van het historiografisch onderzoek, kan de consulteerbaarheid van de bronnen aan een aantal beperkingen

of voorwaarden gebonden zijn. Hoofdzakelijk gaat het hierbij om de eisen die de overdrager aan de consulteerbaarheid stelt en om de vrijwaring van de belangen van derden.

Er dient op gewezen dat de meeste bronnen in principe vrij consulteerbaar zijn – bibliotheekwerken, periodieken, documentatiemappen, uitgegeven audiovisuele bronnen en documentaire archiefstukken. Voor andere audiovisuele bronnen en archiefstukken dient de onderzoeker een schriftelijke aanvraag in. Dat aanvraagdossier wordt beoordeeld overeenkomstig een door de Raad van Beheer vastgelegde regelgeving, die zowel de belangen van de onderzoeker als die van de overdrager dient.

De regelgeving voor consultering en reproductie van bronnen bewaard in het ADVN is ter beschikking in de leeszaal van de instelling.

<i>ADV N</i>	<i>1998</i>
<i>leeszaaldossiers</i>	<i>292</i>
<i>dagbezoeken</i>	<i>786</i>

2. COLLECTIE

Aanbod

Het ADVN is het centraal centrum voor de bewaring en de studie van de historische bronnen omtrent de Vlaams-nationale beweging en de nationale bewegingen in Europa. Het bronnenmateriaal bestaat uit zowel geschreven bronnen als auditieve en visuele. De bronnenverzameling kwam en komt tot stand langs overdrachten door privé-personen en door verenigingen of instellingen, hoofdzakelijk in de vorm van schenkingen en bewaargevingen aan het ADVN. In 1998 noteerde het ADVN bijna zeshonderd dergelijke overdrachten. Het ADVN onderscheidt volgende bronnencategorieën (*bronnencollecties*) in zijn collectie:

S *Bibliotheekwerken*: boeken, brochures, etc..

S *Periodieken*: kranten en tijdschriften.

S *Archivalia*: briefwisseling, notities, notulen, nota's, dagboeken, manuscripten, typoscripten, financiële stukken, etc..

S *Documentatie*: losse uitgegeven stukken die vormelijk tot de categorie *archivalia* behoren, maar die op geen enkele manier een organisch deel kunnen uitmaken van bestanden in of buiten het ADVN.

S *Audio-visualia*: foto's, films, dia's, fonoplaten, klankbanden, affiches, vlaggen, etc..

De collectie archief en documentatie omvat ca. 1750 strekkende meter. De bibliotheekcollectie telt ca. 20.000 titels van boeken, brochures, reeksen en themanummers van tijdschriften. De afdeling periodieken bevat ca. 3.200 titels. De audio-visuele collectie bevat ca. 36.000 eenheden.

De volgende selectie is slechts een *sample* van het aandeel literaire archivalia in de collectie van het ADVN en is geenszins exhaustief.

S Archief Marcel Brauns (auteursdossiers).

S Archief Ernest Brengier (partituren,/libretto's, o.a. opera *Gudrun*).

S Archief Jos De Freine (archief literaire tijdschriften *Bilan en Bevestiging* en *Bilan en Proef tot Bevestiging*).

S Archief Willem De Meyer.

S Archief Jef Devos (gedichten, verhalen).

S Archief Frans Dupont (toneel, muziek, vnl. Antwerpse vanaf Interbellum).

S Archief Goedroen (reizend kunstgezelschap/Vlaamse Toneel- en Muziekafdeling, jaren 1930).

S Archief Jef Horemans.

S Archief uitgeverij Ontspaningslectuur (boekhouding, 1946-1947).

- S Archief Rimbaut-Lippens (partituren, libretto's).
- S Archief Ysbrand-Paul Stasse.
- S Archief Ernest Van der Hallen.
- S Archief Cyriel Verschaeve.
- S Archief Jos Vinks.
- S Archief Pieter Vis.
- S Archief Bert Willems (Haikoe Centrum, tijdschriften *Schuim* en *Vuursteen*).

Graad van ontsluiting

De bestanden zijn grotendeels ontsloten. Zie de jaarlijkse publicatie *ADV N Tijdingen* voor een gedetailleerder overzicht en een stand van zaken.

Inventaris, bibliografische instrumenten en automatisering

Elk stuk wordt, overeenkomstig de eisen van de bronnencategorie waartoe het behoort, op een specifieke manier verwerkt, bewaard en ontsloten. Dit houdt ondermeer in dat naar aanleiding van elke overdracht een zo volledig mogelijke lijst wordt opgesteld van de overgedragen stukken. Naargelang van de omvang van de overdracht, de inhoudelijke samenhang van de stukken e.a. kan die overdrachtslijst meer of minder gedetailleerd zijn. Verfijning van de beschrijving gebeurt in de loop van de verdere ontsluiting, waarbij voor elk stuk de specifieke beschrijvingselementen worden ingevuld.

De overdrachtslijst wordt als berichtgeving van ontvangst en verwerking aan de overdrager bezorgd, in principe binnen de maand na deponering van de bronnen.

De ontsluiting van de diverse bronnen gebeurt op twee niveaus: enerzijds op het niveau van de *archiefbestanden*, anderzijds op het niveau van de verschillende *bronnencollecties*.

Wat de specifieke ontsluiting op het niveau van de diverse *bronnencollecties* betreft, wordt per bronnencollectie een zgn. *standcatalogus* opgebouwd. De standcatalogus bevat de beschrijving van alle stukken die tot één bronnencategorie behoren en geeft daardoor een beeld van de diverse collecties van het ADVN. De diverse catalogi worden gezamenlijk ontsloten langs een alfabetische trefwoordenlijst (*thesaurus*). Die thesaurus geeft een overzicht van alle stukken die omtrent één trefwoord (personen, verenigingen, instellingen, partijen, geografische eignamen, algemene begrippen, etc..) in het ADVN bewaard worden.

Als het kernarchief betreffende een trefwoord in het ADVN gedeponerd werd, verwijst de thesaurus ook naar de *archiefgids*. De archieven in het ADVN worden verwerkt volgens het herkomstbeginsel, d.w.z. dat ieder archiefstuk behoort te worden bewaard en eventueel teruggebracht tot het archief(bestand) waaruit het afkomstig is en in dit archief(bestand) op zijn oorspronkelijke plaats. De organische samenhang van het geheel van het bestand wordt dus zoveel mogelijk behouden. De archiefgids biedt een overzicht van de diverse bestanden die in het ADVN bewaard en ontsloten worden. Hij geeft informatie over de vorm en de totstandkoming van het bestand, het soort bestand (persoonlijk archief, verenigingsarchief, partij-archief, kabinetsarchief), de periode die het bestand omvat, de inhoud van het bestand, de graad van ontsluiting, de graad van consulteerbaarheid en de plaatsing van de stukken. De gids werd in de voorbije jaren substantieel aangevuld.

Zowel de standcatalogi als de trefwoordenlijst en de archiefgids werden de voorbije jaren in geautomatiseerde bestanden verwerkt. Die automatisering laat op het interne vlak een efficiëntere verwerking van de bronnencollectie toe. In de leeszaal staan voor de onderzoeker alle bronnen open langs een publieksterminal. Ook op dit vlak resulteert de automatisering in een doelmatiger en professioneler aanbod. De vervollediging van dat aanbod – niet enkel met verwijzingen naar beschikbare bronnen, maar ook met informatieve of refererende gegevens – en de integratie van de diverse bestanden blijven van prioritair belang gedurende de komende werkingsjaren.

Een bijkomende wijze van ontsluiting vormt het on-line aanbieden van de catalogi langs het internet. In 1998 werden daaromtrent verkennende gesprekken gevoerd, die in 1999 verder werden uitgewerkt.

Archief en Museum voor het Vlaamse Cultuurleven – AMVC

Minderbroedersstraat 22
2000 Antwerpen
tel: 03/222.93.20
fax: 03/222.93.21
email: amvc@cs.antwerpen.be
url: <http://lib.ua.ac.be/AMVC>
<http://www.dma.be/cultuur/AMVC>

Contactpersoon

Leen Van Dijck – Conservator
tel: 03/222.93.29
email: helena.vandijck@cs.antwerpen.be

Statuut

Stedelijke instelling.

Subsidïering

De kosten voor het personeel, de werking en de patrimoniumuitbreiding worden uitsluitend door de stad Antwerpen gedragen.

1. WERKING

Historiek

Naar aanleiding van de nationale hulde aan Hendrik Conscience in 1912 werd de wens uitgesproken om de literaire nalatenschap van de schrijver, die door de stad Antwerpen in 1899 was aangekocht, op een gestructureerde manier te beheren. In 1922 nam het stadsbestuur, door bemiddeling van Jozef Muls, het legaat Hugo Verriest in ontvangst, en werd er een begin gemaakt van een collectie die veel verder reikte dan alleen maar het Conscience-archief. In de jaren '20 pleitte burgemeester Frans van Cauwelaert meermaals voor het oprichten van een permanent *Museum van de Vlaamsche Letterkunde*. In 1933 werd het *Museum* onder impuls van burgemeester Camille Huysmans en van schepenen Willem Eekelers, opgericht als onderdeel van de Stedelijke Bibliotheken, met Lode Baekelmans als eerste conservator. Het Museum vestigde zich in het Huis De Beukelaer aan de Minderbroedersrui, een neoclassicistisch herenhuis uit 1850 dat in 1910 door de stad Antwerpen werd aangekocht.

In 1937 volgde Ger Schmook Baekelmans op als conservator en begon er een periode van wetenschappelijke organisatie van de groeiende collectie. Kort na de oprichting van het Letterkundig Museum werden immers ook niet-literaire archivalia die echter van belang zijn voor de geschiedenis van de Vlaamse Beweging aangeboden. De volgende jaren bleven de aanwinsten toestromen vanuit alle mogelijke culturele hoeken: literatuur, muziek, theater, dans, plastische kunsten, socio-culturele verenigingen en Vlaamse beweging zodat het Letterkundig Museum zich vanaf 1945 met een nieuwe naam, *Archief en Museum voor het Vlaamse Cultuurleven*, profileerde als het centrale archief- en documentatiecentrum voor alle hiervoor opgesomde gebieden in Vlaanderen vanaf 1750. Die nieuwe naam was niet alleen een accuratere beschrijving van het verzamelgebied, maar het beklemtoonde ook expliciet de dubbele functie van het AMVC.

In 1958 werd het nieuwe en huidige gebouw in gebruik genomen. Dat gebouw is in feite een versmelting van het Huis de Beukelaer waar het AMVC voorheen gevestigd was, en het 18de-eeuwse notarishuis aan de Minderbroedersstraat 22 waar de hoofdingang zich nu bevindt.

Tot in 1998 vormde het AMVC samen met de Stadsbibliotheek Antwerpen één dienst. Sinds de recente reorganisatie bij de stad Antwerpen ressorteert het AMVC onder de stedelijke musea.

Oprichting en doelstellingen

Het AMVC is het centrale archief in Vlaanderen m.b.t. het culturele leven in het algemeen (letterkunde, podiumkunsten, muziek, plastische en beeldende kunsten, Vlaamse beweging e.d.) en het literaire leven in het bijzonder van na 1750. Het AMVC verzamelt, bewaart, ontsluit en valoriseert het bronnenmateriaal, en stelt het ter beschikking van het publiek, zowel breed (via tentoonstellingen in het museum) als gespecialiseerd (via archief- en vorsingswerk in de leeszaal).

Samenwerkingsverbanden

Het AMVC onderhoudt contacten en streeft samenwerking na met de volgende instellingen en verenigingen:

- S Met de stedelijke musea Antwerpen.
- S (In)formele contacten, op niet-structurele basis, met thema-archieven, universitaire archieven, etc.
- S Professionele contacten via VVBAD, VMV, Letterkundig Museum Den Haag, etc.
- S Met de interuniversitaire werkgroep *Genese*
- S Met het Centrum voor Teksteditie en Bronnenstudie (CTB).
- S Met *Sabido* (Nederlandse Taalunie).

Lopende projecten

In samenwerking met de universiteiten van Antwerpen, Brussel (VUB), Gent en Leuven loopt er momenteel een project van het Max Wildiersfonds (2000-2004) waarbij 1 medewerker (FWO) op het AMVC het Manteau-archief ontsluit en bestudeert.

De conservator van het AMVC treedt op als promotor voor het project *Ontsluiting van het archief Nieuw Vlaams Tijdschrift (1946-1983)* van het Centrum voor Teksteditie en Bronnenstudie (1 wetenschappelijk medewerker voor 22 maanden, 2000-2002). In 2001 start het CTB project *Wetenschappelijke ontsluiting van de verspreide briefwisseling en handschriften Vlaamse medewerkers 't Fonteintje (1921-1924)* (1 wetenschappelijk medewerker voor 10 maanden). Daarnaast zijn er over de periode 2000-2002 vier projecten van het CTB die zullen resulteren in een inventarisatie en ontsluiting van archiefbestanden in het AMVC (voor een overzicht van de projecten, zie p. 32-33).

In het kader van de stedelijke convenants heeft het AMVC, initieel voor een periode van negen maanden, twee wetenschappelijke medewerkers gekregen voor de ontsluiting van literaire archieven.

Recente realisaties

Wetenschappelijke activiteiten:

- S *Vlaamse Museumdag* met publieksbevraging – 21.05.2000.
- S Studiedag tekstgenese *Paralipomena* – 23.03.2000.
- S Campagne *Museum en Samenleving* Koning Boudewijnstichting: denk- en brainstormnamiddag – 14.07.1999.
- S Studiedag genetische literatuurstudie *In het Klad* – 29.04.1999.

Publicaties:

- Van Hulle, Dirk en Edward Vanhoutte (1999). *In het klad. Tekstgenetische studies.*
- Van Ruyssevelt, Antoon en Marc Somers (1998). *Willy Kreitz (1903-1982). Klassiek en modernistisch beeldhouwer.*
- Caremans Clement (1997). *Herman Teirlinck. Breviarium.*
- Vanhecke Johan (1997). *De Flandriens van Hugo Verriest.*

Buelens, Geert, Georges Wildemeersch, Dirk Aerts en Marc Somers (1996). *Paul van Ostajen 1896-1928. Wegwijzers naar de werkelijkheid.*

Catalogus:

[-](1997). *Vijf jaar aanwinsten (1992-1996).*

Tentoonstellingen:

- S *Antwerpen und die Plakatkunst im Interbellum.* Münster, Haus der Niederlande – 2000.
- S *Maurice Gilliams.* Portret van een schrijver - 2000.
- S *Vlaamse Bibliotheek.* Stand op de Boekenbeurs voor Vlaanderen, i.s.m. uitgeverij Houtekiet – 1999.
- S *Marnix Gijsen (1899-1984)* – 1999.
- S *Velodroom.* Wielersport en Cultuur – 1999.
- S *E. du Perron 1899-1940.* i.s.m. E. du Perronenootschap – 1999.
- S *Willy Kreitz (1903-1982).* Klassiek en modernistisch beeldhouwer – 1998/1999.
- S *Op het Zuiderterras.* Stand op de Boekenbeurs voor Vlaanderen – 1998.
- S *Johan Daisne (1912-1978)* – 1998.
- S *De schrijver en zijn biotoop.* Schrijversportretten van Carine Demeter – 1998.
- S *Gerard Walschap (1898-1989)* – 1998.
- S *Voor u gekocht!* Aanwinsten 1997 Stedelijke Musea Antwerpen. Etnografisch museum – 1998.
- S *Jef van Extergem en zijn tijd* – 1998.
- S *Herman Teirlinck.* Een wandeling – 1997/1998.
- S *De Flandriens van Hugo Verriest.* Van Gezelle tot Streuvels – 1997/1998.
- S *Herdenking Lode Craeybeckx.* Wandelzaal van het Stadhuis – 1997.
- S *Herdenking Raymond Brulez (1895-1972)* – 1997.
- S *Vijf jaar aanwinsten (1992-1996)* – 1997.
- S *Camille Huysmans (1871-1968)* – 1996/1997.

Consultatie van de collectie

<i>AMVC Leeszaal</i>	<i>1997</i>	<i>1998</i>	<i>1999</i>
<i>aantal inschrijvingen</i>	539	496	523
<i>aantal geraadpleegde dossiers</i>	2878	2185	2498
<i>aantal opgevraagde mappen</i>	12199	10538	14421

<i>AMVC Museum</i>	<i>1997</i>	<i>1998</i>	<i>1999</i>
<i>aantal bezoekers</i>	4569	4993	4143

2. COLLECTIE

Aanbod

Het AMVC bewaart de meest omvangrijke collectie bronnenmateriaal i.v.m. de Vlaamse literatuur vanaf de 18de eeuw, met zwaartepunt op de 19de eeuw. De collectie van het AMVC bevat ca. 1,5 miljoen brieven en handschriften, typoscripten, dagboeken, kladblaadjes, contracten en overeenkomsten met uitgevers en vertalers, maar ook 33.000 affiches, 130.000 foto's, necrologia, een belangrijke collectie menukaarten (10.000 stuks), schilderijen (voornamelijk portretkunst), grafiek, beelden – waaronder de mooie collectie plaasteren modellen van de Antwerpse beeldhouwer Willy Kreitz (1903-1982) – audiovisueel materiaal en een zeer uitgebreide collectie knipsels en documenten: de belangrijkste Vlaamse kranten en tijd-

schriften worden dagelijks geëxcerpeerd en de relevante artikels worden aan de respectieve knipseldossiers toegevoegd. De collectie wordt ontsloten en is on-line consulteerbaar met de databank *Agrippa* (<http://lib.ua.ac.be/AMVC>).

Het AMVC voert een actief verwervingsbeleid om de collectie constant te vervolledigen en te actualiseren. Omwille van de beperkte financiële middelen in een snel veranderende marktmentaliteit is dat geen sinecure. In tegenstelling tot het zogenaamde wettelijke depot bij gedrukte publicaties, kan een (privé)eigenaar van literaire of historische archivalia op geen enkele manier gedwongen worden dat unieke materiaal af te staan aan de gemeenschap. Het AMVC is hierbij totaal afhankelijk van de goodwill en de support van de bezitter, auteur of erven.

De collectie van het AMVC wordt derhalve uitgebreid via schenkingen en legaten en in beperkte mate ook door aankopen.

Giften en legaten 1999 (op 04.08.1999):

- S Archief *PEN-dub Vlaanderen* (periode 1988-1995).
- S Archief componist Theophiel Peeters.
- S Archief *Belgische Federatie Vrouwelijke Universitair Gediplomeerden* (Afdeling Antwerpen; periode 1992-1998).
- S Verzameling geluidsbanden met opnamen van de *Philharmonie van Antwerpen*, door Victor Gochoul.
- S Archief van Yvette Stoops, met materiaal van de *Vereniging voor Beschaafde Omgangstaal* en de *Vereniging Algemeen Nederlands*.
- S Archief Roger Avermaete (gedeelte).
- S Archief Frans Puttemans, met materiaal van de *Vlaamse Filmcommissie*.
- S Archief Lodewijk de Vocht en *Chorale Caecilia* (gedeelte).
- S Archief Staf en Herman Bruggen (gedeelte).
- S Archief Irina van Goeree (gedeelte).
- S Archief Herman de Coninck en *Nieuw Vlaams Wereldtijdschrift* (periode 1996-1997).
- S Archief Jozef Weyns (gedeelte).
- S Archief Herwig Hensen (gedeelte).
- S Jan Anteunis, Plaasteren dodenmasker van Jozef Cantré.
- S Archief Dries Jagenau (gedeelte).
- S Archief Norbert E. Fonteyne.
- S Archief Raymond de la Haye.

Aankopen 1999 (op 04.08.1999):

- S Idel Ianchelevici, Portrettekening van Marnix Gijsen (1969).
- S Rik Poot, Kop van Marnix Gijsen.
- S Frans Smits, Willem Elsschot (1942), met opdracht van Smits aan Elsschot.
- S Roger van de Velde en Johan Sonnevile, Dossier 'Recht op antwoord'.
- S Henry Rul, Notitie- en adressenboek (1923-1935).
- S Victor de Meyere, Documenten (1930).
- S Tom Lanoye en Luk Perceval, luxe-uitgave van *Ten oorlog*
- S Jan van den Brande, Plaasteren kop van Armand Preud'homme.
- S Lode Sebregts, plaasteren maquette van Hendrik Conscience.
- S Frans van Immerseel, Portrettekening van Cyriel Verschaeve.
- S Hildebert Derre, Plaasteren borstbeeld van August Borms.
- S Richard Minne, Persoonlijk archief.

De collectie van het AMVC is onder te verdelen in 5 verzamelgebieden die elk meerdere collectie-onderdelen bevatten (handschriften, foto's, schilderijen, documentatie, etc..)

Literatuur:

Niet de boeken zelf worden verzameld (dat is de opdracht van de Antwerpse stadsbibliotheek), wel de papieren en documentatie die met de totstandkoming ervan te maken hebben en die het bronnenmateriaal moeten vormen voor de literatuur- en tekstgeschiedenis: correspondentie, manuscripten en typoscripten, geannoteerde drukproeven, aantekeningen, (uitgevers)contracten, etc..

- S *Persoonlijke archieven*: van o.m. Piet van Aken, Lode Baekelmans, Emmanuel de Bom, Nic van Bruggen, Raymond Brulez, Cyriel Buysse, Ernest Claes, Herman de Coninck, Hendrik Conscience, Johan Daisne, André Demedts, Marnix Gijsen, Maurice Gilliams, Raymond Herremans, Jotie T' Hooft, Hubert Lampo, Pol de Mont, Jozef Muls, Paul van Ostaijen, Hugues C. Pernath, Albrecht Rodenbach, Maurice Roelants, Maurits Sabbe, Domien Sleenckx, Stijn Streuvels, Herman Teirlinck, Jan Vercammen, August Vermeylen, Karel van de Woestijne, Lode Zielens... en honderden andere figuren, verenigingen,
- S *Archieven van tijdschriften*: Nieuw Vlaams Tijdschrift, Van Nu en Straks, Dietsche Warande en Belfort, ...
- S *Archieven van uitgeverijen*: A. Manteau, Van Kampen, Buschmann, ...

Muziek:

- S *Persoonlijke archieven*: van o.m. Peter Benoit, Jan Blockx, August de Boeck, Paul Gilson, Renaat Veremans, Gaston Feremans, Robert Herberigs, Jef van Hoof, Emiel Hullebroeck, Alex de Vries en Denise Tolkowsky, ...
- S *Archieven van instellingen*: vb. de Philharmonie van Antwerpen en de Koninklijke Vlaamse Opera.
- S *Documentatiemappen*: met documenten en krantenknipsels van zowat elke Vlaamse componist uit de laatste eeuw.
- S *Uitgebreide historische collectie concertprogramma's*.
- S *Uitgebreide collectie liedpartituren*.

Theater:

- S *Persoonlijke archieven*: van o.m. Staf Bruggen, Tone Brulin, Joris Diels, Jan Oscar de Gruyter, Rik Jacobs, Rik Lanckrock, Antoon van der Plaetse, ...
- S *Archieven van theaters*: vb. Reizend Volkstoneel, Nederlands Kamertoneel, Groot Limburgs Toneel, Vlaams Volkstoneel, Arca Gent, Nieuw Vlaams Theater.

Kunst:

- S *Persoonlijke archieven*: van o.m. Roger Avermaete, René de Coninck, Albert Daenens, Frans Dille, Jos Hendrickx, Paul Joostens, Willy Kreitz, Pieter de Mets, May Néama, Isidoor Opsomer, Alfred Ost, Jozef Peeters, Lode Sebregts, ...
- S *Archieven van groepen/verenigingen*: vb. Kunst van Heden, G58.

Politiek:

De politieke archieven die in het AMVC berusten, hebben meestal (geheel of gedeeltelijk) betrekking op de *Vlaamse Beweging*

- S *Persoonlijke archieven*: van o.m. Marie Elisabeth Belpaire, Frans van Cauwelaert, Lode Claes, Edward Cooremans, Louis Franck, Jozef Goosenaerts, Maurice van Haegedoren, Camille Huysmans, Hendrik de Man, de Van Rijswijck-'dynastie', Max Roosees, ...

Dit patrimonium wordt ontsloten, bestudeerd en bewaard in het archief... en vooral ook getoond in het museum. De permanente tentoonstelling, de tijdelijke tentoonstellingen, de publicaties en de relationele databank *Agrippa* worden gevoed door de collectie van het archief.

Graad van ontsluiting

De graad van ontsluiting van de collectie van het AMVC is heel moeilijk te ramen, maar wordt voor de ruwe ontsluiting op 45% geschat. Wat de gedetailleerde ontsluiting betreft, is de brievencollectie voor ca. 15% ontsloten, en de handschriftencollectie voor ca. 0,01%.

De brede opdracht van het AMVC, het stedelijke statuut, het ontbreken van een Vlaamse structurele ondersteuning, en een systematische onderbezetting van de wetenschappelijke staf heeft als gevolg dat meer dan de helft van het bezit van het AMVC nog niet gekend, en dus zeer moeilijk consulteerbaar is.

Inventaris, bibliografische instrumenten en automatisering

Agrippa is een on-line inventarisatieproject van het AMVC dat de gebruiker in staat stelt om het bezit van het AMVC te screenen op interessant materiaal (te consulteren via <http://lib.ua.ac.be/AMVC>). Het centrale gedeelte van de raadpleegbare databank is de klapper, een bijna encyclopedisch apparaat, met 50.000 namen van personen, verenigingen, tijdschriften, uitgeverijen, etc., dat inlichtingen verschaft over wat het AMVC precies over die figuur of vereniging bezit. Van hieruit kunnen ook de geautomatiseerde deelinventarissen geconsulteerd worden. Momenteel zijn vier modules beschikbaar: een beschrijving van 325.000 brieven, 10.720 affiches, foto's en de beschrijving van de handschriften van Streuvels, Boon, Claus (Hugo en Emile), Verriest, Gezelle en Brulez. Later komen daar nog de volgende modules bij: iconografie, klank- en beeldarchief, gedrukte muziek en een documentenmodule.

Voor de brieven kan gezocht worden op briefschrijver, geadresseerde en onderwerp (en daarbinnen ook nog eens op jaar). Affiches hebben ingangen op trefwoorden, op ontwerper en drukker, en op alle woorden uit de affichebeschrijving. Bij foto's kan er op trefwoorden (onderwerp en beschrijving) en op fotograaf worden gezocht. Bij handschriften zijn de toegangen: schrijver, onderwerp of woord uit titel.

Het systeem is in samenwerking met de Universiteit Antwerpen (UIA) zo ontworpen dat het ook de mogelijkheid biedt om uitgebreid te worden met biografieën en historieken.

Documentatie- en Archiefcentrum van de Communistische Beweging – DACOB

Kazernestraat 33
1000 Brussel
tel: 02/513.61.28

Contactpersoon

Alain Meynen – Coördinator/Bibliothecaris/Archivaris
tel: 02/513.61.28

Statuut

vzw

Subsidiëring

Subsidiëring als 'Experimenteel vormingswerk' door de afdeling Volksontwikkeling en Bibliotheekwerk van het Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap voor de periode 1999-2001. De subsidie voor 1999 (900.000 Bef.) liet o.a. de aanwerving van een halftijdse medewerker toe.

1. WERKING

Historiek

Dacob vzw werd eind 1998 opgericht (Belgisch Staatsblad 22.04.99) en ging in februari 1999 van start. Van 1995 tot 1998 werd de naam echter gebruikt voor het documentatiecentrum van het *Instituut voor Marxistische Vorming* (Imavo vzw). Dacob is gegroeid uit de archieven van de KPB, maar is niet langer een partijgebonden communistische organisatie. Door de in bewaringneming van de archieven van de vroegere KPB onderhoudt het centrum wel geprievilegieerde relaties met het *Historisch Patrimonium van de Communistische Beweging*

Opdracht en doelstellingen

Het Dacob legt zich toe op het verzamelen, toegankelijk maken en beschikbaar stellen (voor wetenschappelijk onderzoek) van geschreven, gedrukte en audiovisuele archiefbestanden en -collecties van of met betrekking tot communistische organisaties en/of individuen in België. De nadruk ligt op bestanden of collecties van of over de communistische beweging in Vlaanderen in relatie tot het geheel van de sociale bewegingen.

Samenwerkingsverbanden

Voor het gemeenschappelijk in beheer nemen van het 'unitair' communistische (partij)archief (ca. 1920-1960), werkt het centrum samen met het *Centre des Archives Communistes en Belgique* (CARCOB, archiefafdeling van de Fondation J. Jacquemotte).

Lopende projecten

Momenteel lopen er uitsluitend interne projecten die betrekking hebben op prospectie, mondelinge geschiedenis, de ontsluiting van manuscripten en typoscripten, etc..

Recente realisaties

Sinds de start van het Dacob (1999) werden er enkele werkinstrumenten geproduceerd die voorlopig niet gepubliceerd zijn maar wel ter plaatse kunnen worden geraadpleegd: een repertorium op biografische dossiers, bibliotheekcatalogus, inventarisatie van de beschikbare films, etc..

In het werkjaar 1999-2000 organiseerde het Dacob 4 winterseminaries onder de titel *intellectuelen, literatuur, kunstenaars en communisme*. In vrijdaagse namiddagsessies werd wetenschappelijk onderzoek gepresenteerd dat recent in het Dacob werd verricht of betrekking had op vragen waarmee het Dacob in de voorbije jaren werd geconfronteerd: Eva Schandevyl met *Belgische intellectuelen en communisme tijdens de Koude Oorlog*; Kris Humbeeck en Koen Haagdorens met *Het onderzoek naar de poëtica van Louis Paul Boon in het communistische culturele veld (1945-1946)*; Marco Daane met *Hij sloeg de trommel in veel stoeten*. Richard Minne, *wetenschappelijk marxist, rebel en zanger*; en Mark Braet met *Mijn ja-woord aan de KP.B. Oorlog bezetting verzet, naoorlog de koude oorlog; inzet, groeiende bewustwording en nog zo veel meer*.

Voor het werkjaar 2000-2001 plant het Dacob een nieuwe reeks winterseminaries en het verschijnen van het *Dacob-cahier 1*.

Consultatie van de collectie

In 1999 behandelde het Dacob ca. 130 consultatieaanvragen.

2. COLLECTIE

Aanbod

Een belangrijk onderdeel van de archieven die door het Dacob in bewaring worden genomen bestaat uit manuscripten en typoscripten van autobiografieën die in de jaren veertig en vijftig door het sterk gestaliniseerde apparaat van de Communistische Partij van België van communistische militanten werd 'afgedwongen'. Een ruw en voorlopig repertorium vermeldt 1408 Nederlandstalige dossiers. Daarbij moeten twee dingen worden opgemerkt. Ten eerste waren meerdere communistische militanten ook literair actief: vb. Bob Claessens, Maarten Thijs, Mark Braet, Jozef Versou, Georges van Acker, *etc.*. Ten tweede waren meerdere schrijvers een tijd lang lid van de KP.B. Het Dacob herbergt bijvoorbeeld het manuscript van een autobiografie van Louis Paul Boon, geschreven in opdracht van het partijapparaat.

Verder herbergt het archief:

- S Gegevens m.b.t. Minne, Boon, Daisne, Buyens, *etc.*
- S Een deel van het archief van Rudi van Vlaenderen, *i.c.* een deel van het archief rond het (Vlaamse) *Brecht-theater*. Dit archief werd nog niet ontsloten, maar bevat o.a. typoscripten van toneelstukken bestemd voor regie en uitvoering.
- S Het archief en de bibliotheek van het *Masereelfonds*, waarin talrijke literaire uitgaven van het fonds zitten. De manuscripten en typoscripten van het *Masereelfonds* werden nog niet overgebracht, maar kunnen in de toekomst verworven worden.
- S Manuscripten en archief van de dichter Mark Braet.

Graad van ontsluiting

De ontsluiting van de collectie van het Dacob staat nog in de kinderschoenen.

Inventaris, bibliografische instrumenten en automatisering

Momenteel heeft het Dacob één deeltijdse werkkraft, waardoor de inventarisatie uiterst langzaam verloopt. Het Dacob herbergt zeer omvangrijke archiefbestanden en -collecties, waarvan nog maar een klein gedeelte werd geïdentificeerd. Regelmatige steekproeven en consultaties tonen echter aan dat de collectie van het Dacob heel wat *literaria* herbergt.

Instituut voor Sociale Geschiedenis – AMSAB

[Voorheen Archief en Museum van de Socialistische Arbeidersbeweging.]

Bagattenstraat 174
9000 Gent
tel: 09/224.00.79
fax: 09/233.67.11
email: info@amsab.be
url: http://www.amsab.be

Amsab-Centrum Antwerpen
Lamorninièrestraat 233
2018 Antwerpen
tel: 03/239.42.87
fax: 03/281.73.22
email: amsab@pandora.be

Contactpersoon

Piet Creve – Departement Archief – Amsab-Gent

Statuut

vzw

Subsidiëring

S Vlaamse Gemeenschap: rechtstreeks en recurrent.

S P&V: Huissponsor.

1. WERKING

Historiek

Het Amsab is in 1980 ontstaan uit het kleine – geografisch en thematisch beperkte – politiek archief van de (B)SP-Gent-Eeklo. Door de verwerving van archieven buiten het partijpolitieke gebied, namelijk uit het vakbonds-, mutualiteits- en coöperatiemilieu enerzijds, en van archieven van buiten het arrondissement Gent-Eeklo anderzijds, werd het onmogelijk de oude benaming te behouden. Om aanspraak te kunnen maken op overheidssubsidie, moest het archief – samen met o.a. het eerder opgerichte KADOC – in 1980 omgevormd worden tot een vzw-structuur. Maar een naamsverandering drong zich ook al vóór 1980 op. Bij het verwerven van archieven in andere provincies of bij het organiseren van tentoonstellingen presenteerde de instelling zich occasioneel als *Archief en Museum van Socialistische Bewegingen* (AMSB). Een andere argument voor een naamsverandering was de wil om de instelling te profileren als een onafhankelijke, wetenschappelijke documentatie- en onderzoeksinstituut ten behoeve van de historische navorsers, in de eerste plaats van de studenten van de RUG. Het Amsab werd vanuit de Gentse universitaire wereld gesticht als de geëigende instelling die de overdracht van Belgisch materiaal aan het buitenland (Amsterdam) moest stoppen.

Op 23 mei 1980 werd Amsab vzw gesticht. Artikel 3 van de statuten omschrijft de doelstellingen als volgt:

De vereniging heeft tot doel het verzamelen en beheren van geschreven, gedrukte en audiovisuele documenten en van materiële relictten uit het verleden en heden van de socialistische beweging in Vlaanderen: organiseren en promoveren van dienstverlenende taken zoals ordenen van archieven, inrichten van vaste en reizende

tentoonstellingen, uitbouwen van een museum, ter beschikking stellen van didactisch materiaal, publiceren van documenten en studies, inrichten van studie- en vormingscycli.

De *ideologische* en *geografische* afbakening van het werkterrein van het Amsab dat gearticuleerd werd door de frase *verleden en heden van de socialistische beweging in Vlaanderen*, bleek achteraf een niet-werkbare beperking in te houden. Enerzijds werden archieven uit heel België verworven, en anderzijds kwamen die archieven van organisaties en bewegingen van buiten de (traditionele) socialistische zuil. De bepaling *socialistische beweging* werd in de praktijk al gauw in de breedste betekenis geïnterpreteerd.

Enkele jaren later kwam het Amsab opnieuw in een nieuwe enigszins verschillende ontwikkelingsfase. Door de snel gegroeide verbreding van het onderzoeksveld, samen met de verwerving van materiaal over nieuwe sociale bewegingen, halebogroepen, derdelandencomités, milieubewegingen, etc... die zich bovendien niet konden terugvinden in de omschrijving *socialistische bewegingen in de breedste betekenis van het woord*, was er opnieuw een noodzaak aan een nieuwe benaming en een heroriëntering van de doelstellingen. De Algemene Vergadering van de vzw Amsab besliste daarom op 15 november 1999 de naam AMSAB te wijzigen. Het letterwoord Amsab werd behouden en voortaan gebruikt als het nieuwe logo. Het blijft verwijzen naar de geschiedenis van de instelling. De oude benaming *Archief en Museum van de Socialistische Arbeidersbeweging* werd vervangen door de nieuwe titel *Instituut voor Sociale Geschiedenis*. Met die nieuwe benaming sluit het Amsab aan bij het vooroorlogse *Nationaal Instituut voor Sociale Geschiedenis* waarvan het zich de erfgenaam beschouwt en door P&V/PS-Verzekering (stichter van het NISG en huissponsor van Amsab) als dusdanig ook erkend wordt.

Oprichting en doelstellingen

Artikel 3 van de statuten van het *Amsab-Instituut voor Sociale Geschiedenis* luidt:

De vereniging heeft tot doel de prospectie, de acquisitie, de ontsluiting, de materiële bewaring en de terbeschikkingstelling van bescheiden, ongeacht hun datum, vorm en drager van en over sociale bewegingen; de permanente zorg voor en het beheer over deze bescheiden; valorisatie van dit wetenschappelijk en cultureel patrimonium d.m.v. publicaties, tentoonstellingen, een museum, didactisch- en bronnenmateriaal en studie- en vormingscycli; de promotie en de organisatie van het wetenschappelijk onderzoek naar deze sociale bewegingen.

Samenwerkingsverbanden

- S Contractuele samenwerking met het *Studie- en Documentatiecentrum Oorlog en Hedendaagse Maatschappij* (SOMA) voor de verdere ontwikkeling van het documentaire ontsluitingssysteem *Pallas*.
- S Met KADOC, ADVN en Liberaal Archief: sociale luik van het project *Vlaams-Brabant: een sociaal-economische geschiedenis (1750-2000)* (opdrachtgever: Bestendige Deputatie Vlaams-Brabant). Het economische luik wordt verzorgd door het *Centrum voor Economische Geschiedenis* van de K.U.Leuven.
- S Met KADOC, ADVN en Liberaal Archief: project *Politiek personeel in de provincie Antwerpen* (opdrachtgever: Provinciebestuur Antwerpen).
- S Met KADOC, ADVN en Liberaal Archief: Max Wildiersproject *Onderzoekssteunpunt en Databank Intermediaire Structuren in Vlaanderen, 19de en 20de eeuw (ODIS)*.
- S Met KADOC, ADVN en Liberaal Archief: organisatie van bijeenkomsten voor *deskundighedsontwikkeling* en uitwisseling van know how.

Het Amsab onderhoudt samenwerkingsverbanden met de *Universiteit Gent* en de *Universiteit Antwerpen (UIA)* in het kader van onderwijs en stages.

Het Amsab werkt samen met de volgende wetenschappelijke centra en verenigingen:

- S Camille Huysmansstichting.

- S Vlaamse Contactcommissie Monumentenzorg (VCM).
- S Belgische Vereniging voor Nieuwste Geschiedenis (BVNG).
- S Oud-Studenten Geschiedenis Gent (OSGG).
- S Bibliotheekschool Gent.
- S Koninklijke Bibliotheek Brussel.
- S Centrale voor Socialistisch Cultuurbeleid (CSC).
- S HV.
- S VVBAD.
- S Fonds Suzan Daniel.
- S Samenleving en Politiek.
- S Vereniging Geschiedenis, Beeld & Geluid (VGBG).
- S European Society for the History of Photography (ESHP).
- S Mundaneum/Internationaal Instituut voor Sociale Geschiedenis (IISG).
- S Vereniging voor Geschiedenis en Informatica (VGI).
- S International Council of Archives – Section Archives of Parliaments and Political Parties (ICA).
- S CGT-Institut d'Histoire Sociale – Paris-Montreuil.
- S IALHI.

Lopende projecten

- S *Vlaams-Brabant: een sociaal-economische geschiedenis (1750-2000)*: i.s.m. KADOC, ADVN en Liberaal Archief (opdrachtgever: Bestendige Deputatie Vlaams-Brabant).
- S *Politiek personeel in de provincie Antwerpen*: i.s.m. KADOC, ADVN en Liberaal Archief. (opdrachtgever: Provinciebestuur Antwerpen).
- S *Microfilming periodieken*: het Amsab helpt de Koninklijke Bibliotheek met het microfilmen van periodieken in ruil voor een kopie van de film.
- S *50 jaar internationaal syndicalisme*: i.s.m. het Internationaal Instituut voor Sociale Geschiedenis (IISG) onder auspiciën van de IALHI.
- S *Het funerair erfgoed van de arbeidersbeweging*: onder auspiciën van de IALHI.
- S *Zoektocht naar Belgische en socialistische archieven in Oost-Europa*.
- S *Historiografie van het Internationaal Verbond van Vrije Vakbewegingen (IVVV-ICFTU)*: onderzoek in opdracht van het IALHI.
- S *Centrale der Boek en Papiernijverheid (CBP)*.
- S *Onderzoekssteunpunt en Databank Intermediaire Structuren in Vlaanderen, 19de en 20ste eeuw (ODIS)*: Max Wildiersproject i.s.m. KADOC, ADVN en Liberaal Archief.

Amsab-Centrum Antwerpen

- S *Inventaris archief Hendrik de Man*: AMVC-archief dat aan het Amsab ter inventarisatie werd gegeven.
- S *Biografie Lalla Speyer* (eerste echtgenote van Emile Vandervelde).

Voor een gedetailleerde beschrijving van vermelde projecten, zie het Amsab-rapport *Activiteitenverslag 1999. Opties 2000*.

Recente realisaties

Wetenschappelijke activiteiten:

- S Colloquium *Gender en Klasse in de 20^e eeuw* – 27-30.04.1999.

Publicaties:

- Boeckx, Bert (1999a). *Inventaris van het archief van S.V. Ontwikkeling en Excelsior N.V. uitgeverij en drukkerij van het dagblad Volksgazet*. Amsab Werkinstrumenten 9. Gent: Amsab.
- Boeckx, Bert (1999b). *Inventaris van het archief van het Vlaams Aktiekomitee tegen Atoomwapens (VAKA)*. Gent: Amsab.

- Celis, Karen (1999). 'Socialisme en seksuele fraude: de houding van de Belgische socialisten tegenover abortus en anticonceptie.' Denise De Weerd (red.) (1999). *Begeerte heeft ons aangeraakt: socialisten, sekse en seksualiteit*. Gent: Provinciebestuur Oost-Vlaanderen. p. 181-205.
- Creve, Piet (1999). *Verspeeten Armand*. Gent: Amsab. 88 p.; ill. Reeks Getuigen 1.
- De Mulder, Brigitte (1999). 'Niets is wat het lijkt: het beeld van vrouw en man in de socialistische iconografie.' Denise De Weerd (red.) (1999). *Begeerte heeft ons aangeraakt: socialisten, sekse en seksualiteit*. Gent: Provinciebestuur Oost-Vlaanderen. p. 385-416.
- De Nil, Bart (1999). 'Het sublieme onderscheid tussen naturalisme en "geslachtsdeelrealisme": de Vlaamse sociaal democratie en seksualiteit in de roman voor 1914.' Denise De Weerd (red.) (1999). *Begeerte heeft ons aangeraakt: socialisten, sekse en seksualiteit*. Gent: Provinciebestuur Oost-Vlaanderen. p. 421-440.
- De Weerd, Denise (red.) (1999). *Begeerte heeft ons aangeraakt: socialisten, sekse en seksualiteit*. Gent: Provinciebestuur Oost-Vlaanderen. 498 p.; ill. Bijdragen Museum van de Vlaamse Sociale Strijd 16.
- De Wilde, Bart (1999). 'Seks op en naast de werkvloer: de seksualiteitsbeleving van arbeiders en de houding van de vakbeweging.' Denise De Weerd (red.) (1999). *Begeerte heeft ons aangeraakt: socialisten, sekse en seksualiteit*. Gent: Provinciebestuur Oost-Vlaanderen. p. 145-178.
- Geysen, Wis (1999). 'Over bloemetjes en bijtjes: seksuele voorlichting in en rond het socialistisch milieu.' Denise De Weerd (red.) (1999). *Begeerte heeft ons aangeraakt: socialisten, sekse en seksualiteit*. Gent: Provinciebestuur Oost-Vlaanderen. p. 281-309.
- Peiren, Luc (1999). *De grote lijnen van de geschiedenis van de Belgische socialistische partijen sedert de tweede wereldoorlog (1944-1998)*. Gent: Amsab. 14 p.
- Verbruggen, Paule (1999). 'Het land vaar de vrouw een mens is...: visie van de socialisten op gezin, huwelijk en seksualiteit van het interbellum tot vandaag.' Denise De Weerd (red.) (1999). *Begeerte heeft ons aangeraakt: socialisten, sekse en seksualiteit*. Gent: Provinciebestuur Oost-Vlaanderen. p. 81-109.
- Vermandere, Martine (1999). 'Vrijheid door verantwoordelijkheid: coëducatie in de arbeiders- en jeugdbeweging.' Denise De Weerd (red.) (1999). *Begeerte heeft ons aangeraakt: socialisten, sekse en seksualiteit*. Gent: Provinciebestuur Oost-Vlaanderen. p. 313-343.

Voor een bibliografie van bijdragen van Amsab-navorsers aan publicaties van derden, zie het Amsab-rapport *Activiteitenverslag 1999. Opties 2000*. p. 66-67.

Tijdschrift:

S *Brood & Rozen* – 4 nummers/jaar

Tentoonstellingen:

S *Feestlokaal Vooruit*. – Gent: Vooruit, 2000.

S *Begeerte heeft ons aangeraakt. Socialisten, sekse en seksualiteit*. – Gent: Caermersklooster, 1999.

S *Van Simone de Beauvoir tot girlpower. Vrouw en arbeid in het jaar 2000*. – Rondreizend, 1999.

S *125 jaar Multatuli theater*. – Gent: Stedelijke Bibliotheek, 1999.

Voor een gedetailleerde lijst van projecten van derden waaraan het Amsab meewerkte in 1999 (tentoonstellingen, publicaties, televisieproducties, films, videoproducties, radioprogramma's, diareeksen, etc..) zie het Amsab-rapport *Activiteitenverslag 1999. Opties 2000*. p. 42-45.

Consultatie van de collectie

Amsab-Gent	1997	1998	1999
leeszaalbezoekers	1127	1282	1227
individuele lezers	688	835	587
beeld & geluid dagbezoeken	488	456	323

<i>archieffconsultaties</i>	474	609	653
<i>aangevraagde archiefdossiers</i>	1741	2413	2422
<i>bibliotheekconsultaties</i>	3223	2993	3726
<i>telefonische dienstverlening</i>	4900	6670	3680
<i>(museum)bezoekers</i>	1087	1220	864

Voor een gedetailleerd overzicht van de consultaties in Amsab-Gent per archiefbestand in 1999 zie het Amsab-rapport *Activiteitenverslag 1999. Opties 2000*. p. 31-34.

<i>Amsab-Centrum Antwerpen</i>	<i>1999</i>
<i>leeszaalbezoekers</i>	158
<i>archieffconsultaties</i>	155
<i>aangevraagde archiefdossiers</i>	371
<i>bibliotheekconsultaties</i>	262

2. COLLECTIE

Aanbod

Het *Amsab-Instituut voor Sociale Geschiedenis* herbergt geen literaire archieven *an sich*, d.w.z. geen archieven van auteurs, organisaties of tijdschriften. Toch is de collectie van het Amsab van belang bij literair speurwerk. Auteurs zoals L.P. Boon en Johan Daisne bijvoorbeeld verdienen hun brood bij de krant *Vooruit*. Vele archiefbestanden bevatten ook autografen en brieven van literatoren.

Cijfers voor Gent en Antwerpen voor het werkingsjaar 1999

<i>Amsab</i>	<i>1997</i>	<i>1998</i>	<i>1999</i>	<i>aangroei</i>
<i>archief (meters)</i>	3250	3600	4382	782
<i>boeken (stuks)</i>	71330	72569	83303	10734
<i>tijdschriften (titels)</i>	6700	6907	7597	690
<i>lopende tijdschriften</i>	131	170	256	86
<i>foto's (stuks)</i>	410000	412000	414000	2000
<i>affiches (stuks)</i>	10150	10680	13000	2320
<i>vlaggen (stuks)</i>	350	428	453	25
<i>video/films (stuks)</i>	4510	4510	4554	44

Graad van ontsluiting

<i>Amsab</i>	<i>1997</i>	<i>1998</i>	<i>1999</i>	<i>% verwerking</i>
<i>archief (meters)</i>	1000	1150	1338	31
<i>boeken (stuks)</i>	35939	37173	39774	48
<i>tijdschriften (titels)</i>	5300	5591	6005	79
<i>lopende tijdschriften</i>	131	170	256	100
<i>foto's (stuks)</i>	13077	13.077 (1)	13.221 (1)	(2)
<i>affiches (stuks)</i>	10150	10680	13000	100
<i>vlaggen (stuks)</i>	350	428	453	100
<i>video/films (stuks)</i>	2000	2000	2000	55

(1) Vanaf 1998 worden de reeds verwerkte en ingevoerde foto's gedigitaliseerd volgens het IMC-systeem.

(2) Dit zijn slechts de foto's die op steekkaart staan. 95% van de totale collectie is rudimentair ontsloten.

*Inventaris, bibliografische instrumenten en automatisering*Archief

In de leeszaal is ongeveer 22% of 750 lopende meter archief door middel van een *stortingslijst* of een *inventaris* toegankelijk. Door de financiële en structurele realiteit van het Amsab gaat alle aandacht naar het administratief beheer van de omvangrijke aangroei van de collectie. Dit impliceert de aanmaak van degelijke aanwinstenbeschrijvingen.

In 1999 werd afgestapt van het programma *Asksam* voor de geautomatiseerde opmaak van archiefinventarissen, en werd teruggegrepen naar het tekstverwerkingsprogramma Word voor het uittypen van fiches voor de inventaris. Ondertussen werd er een contractueel samenwerkingsakkoord ondertekend met het *Studie- en Documentatiecentrum Oorlog en Hedendaagse Maatschappij* (SOMA) voor het gebruik en de verdere ontwikkeling van het documentaire ontsluitingssysteem *Pallas*.

Bibliotheek

Overschakeling van *Vubis* naar *Pallas*.

Beeld en Geluid

Het beeldarchief wordt ontsloten m.b.v. IMC. De manuele steekkaartenbakken van de collecties foto's, affiches, vlaggen, schilderijen, prenten en andere iconografische documenten worden geautomatiseerd, de voorwerpen worden gefotografeerd en ingescand, zodat beschrijving en afbeelding samen op het scherm geconsulteerd kunnen worden. De collectie films wordt ontsloten m.b.v. filmfiches waarop alle informatie i.v.m. de gegevens van de film en de dragers gegroepeerd wordt. Alle platen, geluidsbanden en cassettes zijn geregistreerd, en de ontsluiting via lijsten met titelgegevens volstaat om de geringe vraag naar geluidsdocumenten te beantwoorden.

Studie- en Documentatiecentrum Oorlog en Hedendaagse Maatschappij – SOMA

Résidence Palace - Blok E
Wetstraat 155 bus 2
1040 Brussel
tel: 02/287.48.11
fax: 02/287.47.10
email: cegesoma@cegesoma.be
url: <http://www.cegesoma.be>

Contactpersoon

Gerd De Coster – Archivaris-Documentalist
tel: 02/287.47.47
email: gerd.decoster@cegesoma.be

Satuut

Wetenschappelijke instelling bij de *Pool Documentatie* van de *Federale Wetenschappelijke Instellingen*.

Sbsidiëring

Dotatie diensten Eerste Minister.

1. WERKING

Historiek

Onder de voogdij van het ministerie van Nationale Opvoeding werd het centrum in 1969 bij het Algemeen Rijksarchief opgericht onder de naam van *Navorsings- en Studiecentrum voor de Geschiedenis van de Tweede Wereldoorlog (NCWOII)*. Het centrum had als voornaamste doel documenten met betrekking tot de Tweede Wereldoorlog te verzamelen en te ontsluiten. In de loop der jaren evolueerden de taken van het centrum en verschoof de nadruk van het verzamelen van documentatie en onderzoek in de beginfase naar het promoten en uitvoeren, vaak in samenwerking met anderen, van allerlei wetenschappelijke initiatieven in de jaren tachtig.

Op 1 maart 1997 werd de naam omgevormd tot *Studie- en Documentatiecentrum Oorlog en Hedendaagse Maatschappij (SOMA)*. Tegelijkertijd werd het onderzoeksterrein en de documentatieopdracht uitgebreid tot de geschiedenis van de 20ste eeuw (vooral de periode 1914-1960) in zijn geheel. Als autonome overheidsdienst maakt het SOMA deel uit van de federale wetenschappelijke instellingen. Samen met het Algemeen Rijksarchief en de Koninklijke Bibliotheek vormt het de *Documentatiepool*. Het centrum hangt af van de minister van Wetenschappelijk Onderzoek en van de *Federale Diensten voor Wetenschappelijke, Technische en Culturele aangelegenheden (DWTC)*.

Opdracht en doelstellingen

- S Het verzamelen, bewaren en onderzoeken van archiefbescheiden en originele documenten die betrekking hebben op de Tweede Wereldoorlog, zijn antecedenten en zijn gevolgen, zulks met inachtneming van de archiefwet.
- S De wetenschappelijke documenten voor de studie van oorlog en hedendaagse maatschappij aanleggen en ter beschikking stellen van het publiek.
- S Alle nodige initiatieven nemen om het wetenschappelijk onderzoek op dat gebied te vergemakkelijken en te organiseren.

- S De coördinatie met gelijksoortige instellingen in Europa en in de wereld verzekeren, met name in de schoot van het *International Committee for the History of the Second World War*.

Samenwerkingsverbanden

Onder de vleugels van de *Documentatiepool* werkt het SOMA in eigen land samen met het *Algemeen Rijksarchief* en de *Koninklijke Bibliotheek*.

Het SOMA werkt samen met de volgende zusterinstellingen uit het buitenland:

- S *Institut d'Histoire du Temps Présent* – IHTP (Paris).
- S *Nederlands Instituut voor Oorlogsdocumentatie* – NIOD (Amsterdam).
- S *Dokumentationsarchiv des Österreichischen Widerstandes* – DÖW (Wien)
- S *Institut für Zeitgeschichte* – IfZ (München).
- S *Instituto nazionale per la Storia del Movimento di Liberazione* (Milano).

Het SOMA heeft een contractueel samenwerkingsakkoord met het *Amsab-Instituut voor Sociale Geschiedenis* voor de verdere ontwikkeling van het documentaire ontsluitingssysteem *Pallas*.

Lopende projecten

Onderzoeksprojecten gefinancierd door de DWTC (*Diensten voor Wetenschappelijke, Technische en Culturele aangelegenheden*):

- S De wereldtentoonstelling van 1958.
- S Het engagement van de Belgische adel.
- S De Belgische administratie tijdens de Tweede Wereldoorlog: toevluchtsoord of bakermat van modernisering ?
- S De Duitse diamantpolitiek in België tijdens de Tweede Wereldoorlog.
- S Ontwerp en implementatie van een verruimde thesaurus voor het centrum.
- S Normalisatie van archiefbeschrijvingen – i.s.m. ULB, VUB.

Recente realisaties

Wetenschappelijke activiteiten:

Elk jaar worden op het Centrum een tiental seminaries georganiseerd (één per maand) waar origineel onderzoek over binnen- of buitenlandse onderwerpen op het vlak van de hedendaagse geschiedenis wordt voorgesteld.

Publicaties:

- Maerten, F., F. Selleslagh en M. Van Den Wijngaert (eds.) (1999). *Entre la peste et le choléra. Vie et attitude des catholiques belges sous l'occupation*. 288 p.
- Aron, P., D. De Geest en D. Martin (eds.) (1998). *Hun kleine oorlog. De invloed van de Tweede Wereldoorlog op het literaire leven in België*. 339 p.
- Breendonk*. Het begin... 1997. 56 p.
- Celis, K. en A. Godfroid (1997). *Vrouwen en oorlog. 16e-20ste eeuw. Dossier bij de gelijknamige tentoonstelling in het Algemeen Rijksarchief te Brussel (20 november 1997-28 februari 1998)*. 102 p.
- De Geest, Dirk e.a. (1997). *Collaboratie of cultuur? Een Vlaams tijdschrift in bezettingstijd*. 360 p.
- De Paepe, M. en D. MARTIN (eds) (1997). *De Tweede Wereldoorlog als factor in de onderwijsgeschiedenis. Acta van de sessie "Onderwijs" van het colloquium Maatschappij, cultuur en mentaliteiten (Brussel, 23-27 oktober 1995)*. 227 p.
- Martin, D. en N. Poulain (eds.) (1997). *Planning en contingentie: aspecten van stedenbouw, planologie en architectuur tijdens de Tweede Wereldoorlog. Acta van de sessie "Cultuur: architectuur en stedenbouw" van het colloquium Maatschappij, cultuur en mentaliteiten (Brussel, 23-27 oktober 1995)*. Interbellum Cahier 9-10. 104 p.
- Nefors, P. (1997). *Inventaris van het Archief van de Dienst voor de Oorlogsslachtoffers / Inventaire des Archives du Service des Victimes de la Guerre*. 576 p.

Tentoonstellingen:

S *Vrouwen en Oorlog* ARA, Brussel en rondreizend – 1998-2000.

Consultatie van de collectie

<i>SOMA</i>	<i>1997</i>	<i>1998</i>	<i>1999</i>
<i>lezers</i>	353	318	320
<i>bezoeken</i>	1983	1995	1841

2. COLLECTIE

Aanbod

S AA 797. Documenten Flor Mielants (auteur Herwig Hensen): correspondentie, gedichten (1941-1945), 2 omslagen.

S AA 601/17. Documenten Raymond Brulez met betrekking tot de Tweede Wereldoorlog in Vlaanderen in de literatuur (1940-1945): bevat onder meer een interview met zijn dochter waarin onder andere *Het mirakel der rozen* wordt gesitueerd, 1 omslag.

S AB 351. Gedichten over de weerstand van G. Jan Verhaeghe (1941 en 1944), 3 stukken.

Opmerking: het SOMA beschikt slechts over een beperkt aantal stukken literatuurarchief, maar onrechtstreeks is heel wat informatie te vinden in de bestanden die betrekking hebben op de culturele collaboratie, vb. het deelarchief Einsatzstab Reichsleiter Rosenberg, Hauptarbeitgruppe Belgien; de zogenaamde Documenten Jans Auditoraat-Generaal, Kultur- en Propaganda-Abteilung Militärverwaltung, etc..

Graad van ontsluiting

De collecties van het SOMA zijn grotendeels ontsloten via de computer. Voor het archief is dat zelfs volledig op bestandsniveau en naar schatting ongeveer 80% van de archiefbestanden is ontsloten via inventaris of plaatsingslijst.

Inventaris, bibliografische instrumenten en automatisering

Het SOMA beschikt over het programma *Pallas* dat volledig binnenshuis werd ontwikkeld. Het gaat om een computerprogramma waarmee tegelijkertijd kan worden gezocht in archief, documentatiemateriaal, boeken en tijdschriften en dat zowel op de traditionele manier (woord uit titel, persoonsnaam, etc..) als met behulp van een gecontroleerde trefwoordenlijst. Het systeem werkt volgens de internationale ISAD-G norm.

4.3. *Wetenschappelijke Archieven, Bibliotheken en Bewaarplaatsen*

Bibliotheek van de Koninklijke Academie voor Nederlandse Taal- en Letterkunde – KANTL

Koningstraat 18
9000 Gent
tel: 09/265.93.40
fax: 09/265.93.49
email: secretariaat@kantl.be

Contactpersoon
Marijke De Wit – Bibliothecaris
tel: 09/265.93.43
email: info@kantl.be

Statuut
Buitendienst van het ministerie van de Vlaamse Gemeenschap, departement WVC. Er wordt gewerkt aan een autonoom statuut als *Wetenschappelijke Instelling*

Subsidiëring
Toelagen van de Vlaamse Gemeenschap: nl. *Werkingsstoelagen* en *Toelagen aan het Erfgoed*.

1. WERKING

Historiek
Zeer algemeen duidt de naam *Academie* op een instituut waar men aan kunst en wetenschappen doet. In de 15de eeuw ontstond in Italië het begrip *academia* als geleerd genootschap, waar denkers en wetenschappers regelmatige bijeenkomsten houden om hun bevindingen te toetsen en tot een gemeenschappelijke opinie te komen. Het was de in 1635 opgerichte *Académie Française* die model stond voor de meeste moderne academiën.

In de Zuidelijke Nederlanden werd onder Maria Theresia in 1772 de *Académie Impériale des Sciences et des Belles-Lettres* opgericht. Dit instituut evolueerde tot de huidige *Académie Royale des Sciences, Lettres et Beaux-Arts de Belgique*. Geest en voertaal van deze academie waren uiteraard Frans. Reeds in de 18de eeuw werd het denkbeeld geopperd van een onafhankelijke Vlaamse academie, o.m. door Jan Baptist Verlooy en Willem Verhoeven.

Dit idee werd na de Belgische onafhankelijkheid overgenomen door de *Vlaamse Beweging* en kreeg een sterke impuls van J.B. David en J.F. Willems. Het zou meer dan een halve eeuw duren vooraleer de eis gerealiseerd werd. In 1886 werd, dankzij de machtige steun van eerste minister August Beernaert, de *Koninklijke Vlaamse Academie voor Taal- en Letterkunde* bij Koninklijk Besluit opgericht.

Naast het belang dat gehecht werd aan de literatuur als teken van Vlaams bewustzijn en van het bestaan van een Vlaamse cultuur, stond ook de bevordering van de taalzorg en de taalwetenschap, en ijverde de Academie ervoor dat het Nederlands in België als volwaardige cultuurtaal naast het Frans kon staan. Ook groeide het besef dat de Academie in een tijd dat Vlaanderen nog niet over universiteiten beschikte waar het Nederlands als voertaal van de wetenschapsbeoefening werd gebruikt, tot plicht had andere dan taal- of literatuurwetenschappen te bevorderen. De jonge Academie stelde daarom een aantal zetels ter beschikking van beoefenaars van andere wetenschappen, ook van bètawetenschappen.

De Vlaamse Academie mag dan ook beschouwd worden als het eerste Vlaamse wetenschappelijk instituut in de Belgische staat. Zij bleef dat tot de vernederlandsing van het uni-

versitair onderwijs, en tot de oprichting, in 1938, van de andere Vlaamse academiën, nl. de *Koninklijke Academie voor Wetenschappen, Letteren en Schone Kunsten*, en de *Koninklijke Academie voor Geneeskunde*, die beide te Brussel gevestigd zijn.

De huidige werkzaamheid van de Academie omvat de studie, de beoefening en de bevordering van de Nederlandse taal- en letterkunde. De academie is een raadgevend lichaam voor de Vlaamse en nationale regering, op het gebied van Nederlandse taal- en letterkunde. Zij fungeert als trefpunt van samenwerking voor beoefenaars van deze disciplines en vormt een band tussen haar leden en literatoren en taalkundigen uit andere cultuurgemeenschappen en landen. Zij moet ook onderzoek en initiatieven op het gebied van de Nederlandse taal- en letterkunde bevorderen, die slechts door samenwerking tot stand gebracht komen. Sedert 1980 ressorteert de KANTL onder het Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap.

De Academie telt 30 werkende leden, 10 taalkundigen, 10 literatuurwetenschappers en -critici, en 10 letterkundigen. Daarnaast zijn er 25 buitenlandse ereleden en een onbepaald aantal binnenlandse ereleden, die voordien werkend lid zijn geweest. Nieuwe leden worden door de werkende leden van de Academie zelf verkozen.

Het bestuur van de academie wordt uitgeoefend door een voor één jaar verkozen voorzitter en ondervoorzitter, en de vaste secretaris die, op voorstel van de Academie, door de minister wordt benoemd. De vaste secretaris geeft ook leiding aan het secretariaat van de Academie.

De Academie vergadert elke derde woensdag van de maand. Voor de middag vergaderen telkens 2 van de 4 vaste commissies, na de middag is er een plenaire vergadering. Jaarlijks zijn er ook 2 openbare vergaderingen, in juli in het kasteel van Beauvoorde, in oktober in Gent. Op deze laatste vergadering worden ook de literaire en wetenschappelijke prijzen uitgereikt, die door de Academie worden toegekend.

De KANTL stelt zich de laatste jaren tot doel die domeinen van de Nederlandse Taal- en Letterkunde en de studie van de Cultuur in Vlaanderen te bestrijken, die in het "normale" subsidiëringcircuit (vooral *FWO-Vlaanderen*, verder b.v. ook het *Vlaams Fonds voor de Letteren*) niet of minder aan bod komen. In dat kader definieert de Academie jaar per jaar prioriteitsvelden die met de geringe geldmiddelen adequaat verzorgd kunnen worden. Gedurende de laatste drie jaar heeft ze, grotendeels uit de middelen van het *Erfgoed*, een tweetal projecten op stapel gezet, en verder steun verleend aan bestaande projecten van buitenstaanders. Die activiteit sluit aan bij al vroeger gebleken belangstelling voor het beschikbaar maken van teksten. Intussen wordt ook aan de voorbereiding van andere initiatieven gewerkt.

Sinds 1 augustus is het *Centrum voor Teksteditie en Bronnenstudie* (CTB) opgericht in de schoot van en als onderzoekseenheid van de Koninklijke Academie voor Nederlandse Taal- en Letterkunde (zie hiervoor p. 31-33, en *infra*).

Voor een vollediger geschiedenis van de instelling, zie (Decavele en De Zutter, 1986); en (Rombouts, 1979).

Opdracht en doelstellingen

Volgens het decreet van 18 maart 1980 heeft de Academie de volgende opdrachten:

- S Een raadgevend lichaam voor het Vlaams Parlement en voor de Vlaamse regering op het gebied van de Nederlandse taal- en letterkunde.
- S Een trefpunt van samenwerking voor beoefenaars van de Nederlandse taal- en letterkunde.
- S Een band tussen haar leden en de literatoren en taalkundigen uit andere cultuurgemeenschappen en uit andere landen.
- S Een instituut tot bevordering van de onderzoekingen en ondernemingen op haar gebied, die slechts door samenwerking zijn tot stand te brengen, en die wegens hun omvang, duur en hoge kosten, de mogelijkheden of middelen van één persoon of van één instituut te boven gaan.

Dit wordt geconcretiseerd in volgende taken:

- S Wetenschappelijke en letterkundige bijeenkomsten houden, besprekingen wijden aan de mededelingen van haar leden en de resultaten daarvan openbaar maken.
- S Verslag uitbrengen over de kwesties waarover de overheid haar advies inwint.
- S Voorstellen tot de overheid richten in verband met de Nederlandse taal- en letterkunde en de promotie van het Nederlands in het buitenland.
- S Overleg stimuleren en organiseren tussen organisaties en personen werkzaam op de terreinen die tot haar werking behoren.
- S Steun verlenen aan organisaties en personen werkzaam op de terreinen die tot haar werking behoren.
- S Prijsvragen uitschrijven en de goedgekeurde antwoorden bekronen en zo mogelijk uitgeven.
- S De uitgaven van belangrijke werken en de uitvoering van projecten in verband met de Nederlandse taal- en letterkunde op zich nemen en/of stimuleren en financieel steunen.
- S Haar bibliotheek in stand houden en aan nieuwe behoeften aanpassen.
- S Betrekkingen aanknopen en samenwerken met gelijksoortige buitenlandse instellingen.
- S Voor taalkundige, letterkundige en culturele doeleinden bestemde legaten, stichtingen en fondsen beheren.

De meest algemene doelstelling is op dit ogenblik de steunverlening aan alle aspecten van het gebruik en de studie van het Nederlands in België, in de eerste plaats binnen de Vlaamse Gemeenschap, maar met open oog voor wat in de andere gemeenschappen van dit land leeft. Met het oog daarop onderneemt de academie een aantal acties:

- S Actieve steun aan editieprojecten.
- S Organisatie van lezingen over literatuur en cultureel belangrijke onderwerpen.
- S Aanleggen van een representatieve collectie boeken en andere media op het gebied van de neerlandistiek; belangrijke aandachtspunten daarbij zijn de poëzieverzameling en de *grijze* secundaire wetenschappelijke literatuur.

Door het uitreiken van literaire en wetenschappelijke prijzen is de KANTL ook actief in het veld (of de velden) betrokken.

Samenwerkingsverbanden

Op dit ogenblik is nog maar één samenwerkingsverband geformaliseerd: dat met het *Belgisch Interuniversitair Centrum voor Neerlandistiek* (BICN), de *koepel* van neerlandistische linguïsten. Dat verband betreft in de eerste plaats het aantrekken van geschikte teksten op het gebied van de taalkunde. Op verzoek van de *Nederlandse Vereniging van Neerlandici* probeert de Academie een vergelijkbaar centrum voor de neerlandistische literatuurstudie van de grond te krijgen. Niet-geformaliseerde samenwerking is er met de interuniversitaire werkgroep *Genese*, en met het *Archief en Museum voor het Vlaamse Cultuurleven* (AMVC).

In de schoot van de Academie wordt een *Centrum voor Teksteditie en Bronnenstudie* (CTB) opgericht, met als doel de inventarisatie en ontsluiting (met publicatie) van belangrijke delen van het Vlaamse erfgoed op het gebied van literatuur en muziek.

Lopende projecten

- S *De brieven van Pierken van Richard Minne*

Promotor: Prof. dr. A.M. Musschoot, Universiteit Gent.

Uitvoerder: Vincent Neyt.

Financiering: ten laste van het *Erfgoed* van de KANTL.

In het kader van het pas opgerichte *Centrum voor Teksteditie en Bronnenstudie* (CTB) wordt in 2000-2002 gestart met de volgende projecten (ontsluiting, inventarisatie, editie):

- S Wetenschappelijke ontsluiting van de verspreide briefwisseling en handschriften van de Vlaamse medewerkers aan 't Fonteintje (1921-1924).

- S Raymond Herreman. Brieven (1945-1947).
- S Ontsluiting van het archief Nieuw Vlaams Tijdschrift (1946-1983).
- S Uitgave briefwisseling Stijn Streuvels met zijn uitgevers.
- S Geannoteerde editie van de 'Brieven van Pierken' door Richard Minne en Frits van den Berghe, deel 1: de 'Brieven van Pierken' verschenen in *Koekoek* (250 afleveringen, 1931-1935).
- S De Kapel, een literaire, artistieke en sociaal-filosofische beweging rond de eeuwwisseling.
- S De Kapel en de maatschappij der nieuwe concerten van Antwerpen.
- S Leven en werk van Jules Toussaint de Sutter – cultuurhistorische situering.
- S Briefwisseling van Edgar Tinel (1854-1912).
- S Ontsluiting collectie Herman Roelstraete.
- S Brieven en documenten van en rond Peter Benoit (1834-1901).
- S Oeuvrecatalogus Robert Herberigs (1886-1974).
- S Documentatie van het Muziekarchief van het Instituut voor Psychoacustica en Elektronische Muziek (IPEM).

Recente realisaties

Wetenschappelijke activiteiten:

Drie studiedagen gewijd aan de problematiek van de teksteditie in Vlaanderen:

- S *Teksteditie Vlaanderen 2000*. Colloquium n.a.v. de presentatie van de elektronisch-kritische editie van Streuvels' *De teleurgang van den Waterhoek*. Brussel: Paleis der Academiën, 7 april 2000. (aansluitend: presentatie van CD-Rom Marcel De Smedt en Edward Vanhoutte (2000). *Stijn Streuvels. De teleurgang van den Waterhoek. Elektronisch-kritische editie/electronic-critical edition*. Amsterdam: AUP/KANTL.
- S *Klassieken op de markt: over de beschikbaarheid van klassieken uit de Nederlandse letterkunde*. Gent: KANTL, 24 maart 1999.
- S *Staten generaal. De toekomst van ons literair verleden*. Gent: KANTL, 17 februari 1998.

Tekstedities:

- Marcel De Smedt en Edward Vanhoutte (2000). *Stijn Streuvels. De teleurgang van den Waterhoek. Elektronisch-kritische editie/electronic-critical edition*. Amsterdam: AUP/KANTL.
- Dehennin, Hugo (1999). *Erycius Puteanus (Honoris van den Born). Sedigh Leven, Daghelycks Broodt (1639)*. Gent: KANTL.
- Dierinck, J. en B. Kennis (1999). *Louis Paul Boon. Het boek Jezebel*. Gent: KANTL.
- Stynen, Ludo & Sylvia Van Peteghem (1999). *In Oorlogsnood. Virginia Lovelings dagboek [1914-1918]*. Gent: KANTL.
- Roelens, Peter en Edward Vanhoutte (1998). *Een huis dat tussen nacht en morgen staat. Varianten bij Hugo Claus*. Gent: KANTL.

Publicaties:

- de Schepper, Marcus en Linda Fonteyne (2000). *Gezelle beschreven 1899-1999. Selectieve bibliografie van een eeuw Gezellestudie*. Gent: KANTL.
- Janssens, M. (red.) (1999). *Studiedag "Klassieken op de markt" (24.3.99)*. Gent: KANTL.
- De Schutter, G. (red.) (1998). *De toekomst van ons literair verleden. Toespraken gehouden tijdens het colloquium Georganiseerd door de Koninklijke Academie voor Nederlandse Taal- en Letterkunde, in samenwerking met de Interuniversitaire Werkgroep Genese, 17 februari 1998*. Gent: KANTL.

Periodieken:

- S *Verslagen & Mededelingen van de Koninklijke Academie voor Nederlandse Taal- en Letterkunde*. – Tijdschrift, driemaal per jaar.
- S *Jaarboek van de Koninklijke Academie voor Nederlandse Taal- en Letterkunde*. – Jaarboek, jaarlijks.

*Consultatie van de collectie*Bibliotheek:

S *Bibliotheek op afstand*: dienstverlening door het personeel: informatieverstrekking op basis van eigen collectie en toegankelijke databanken.

S *Consultatie door de leden van de Academie*: geregeld.

S *Consultaties van derden*:

1997	1998	1999
30	25	30

Archief:

Sporadische vragen om delen van het archief te mogen raadplegen.

2. COLLECTIE

Aanbod

Vanaf de oprichting van de Academie tot nu zijn geregeld stukken van en i.v.m. Vlaamse auteurs en andere actoren in het culturele leven in het archief van de KANTL terechtgekomen. Bij gebrek aan een archivaris is het archief helaas slecht ontsloten.

Wat de literatuur in *stricto sensu* betreft kan gewezen worden op:

S Het archief van het Nationaal Fonds voor de Letterkunde (1948-1999).

S De archieven van de diverse fondsprijzen, waarin zich een groot aantal manuscripten bevindt.

Het archief van de KANTL tot 1914 heeft als basis gediend voor de volgende publicatie:

S W. Rombauts (1979). *De Koninklijke Vlaamse Academie voor Taal- en Letterkunde (1886-1914)*. Gent: Secretariaat van de Koninklijke Academie voor Nederlandse Taal- en Letterkunde.

Heel recent (1998) heeft de Academie uit eigen middelen een stuk archief (*Het archief van de Vlaamse Beweging*) laten ontsluiten. Over die erg partiële onderneming is gerapporteerd door de projectmedewerker Bart de Nil

S Bart De Nil (1999). 'Project inventarisatie "Archief van de Vlaamse Beweging".' G. De Schutter (red.) (1999). *Jaarboek 1999 van de Koninklijke Academie voor Nederlandse Taal- en Letterkunde*. Gent: KANTL: 63-65

S Bart De Nil (1998). 'Het Archief met betrekking tot de Vlaamse Beweging van de KANTL.' *Verslagen & Mededelingen van de KANTL*, 108/2-3 (1998): 311-320.

Opmerking: Het archief van de KANTL herbergt ook een schat aan correspondentie met vooraanstaande literatoren die, hetzij als corresponderend lid, hetzij als effectief lid of erelid aan de Academie verbonden waren/zijn. Dit brievenarchief is van groot belang voor de reconstructie van het literaire leven in het algemeen, en voor de verduidelijking van bepaalde kwesties in het bijzonder.

Graad van ontsluiting

Zoals gezegd is het archief slecht ontsloten; vooral de hier meest relevante delen (cf. vorig punt) zijn nog volledig maagdelijk. Wat het archief van de KANTL zelf betreft, dat is alleen vanuit een administratieve invalshoek ontsloten.

Inventaris, bibliografische instrumenten en automatisering

Bibliotheekcatalogus

- S On-line in centrale catalogus van de bibliotheken van het Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap (DOBIS/LIBIS) (aanwinsten sedert 1991: volledig; retrocatalogisering: ca. 20%, oude drukken: ca. 95%).
- S Steekkaartencatalogus wordt momenteel geconverteerd (gedeeltelijk) in *Centrale Catalogus van de Gentse Wetenschappelijke Bibliotheken (Cageweb)*.
- S Tijdschriften: zelf ontwikkelde relationele database (*Access*).
- S Archief Vlaamse beweging: zelf ontwikkelde relationele database (*Access*).

Bibliotheek van de Universiteit Antwerpen – UFSIA

Prinsstraat 13
2000 Antwerpen
tel: 03/220.44.40
fax: 03/220.44.39
url: <http://www.lib.ua.ac.be>

Contactpersoon

Ludo Simons – Hoofdbibliothecaris
tel: 03/220.44.40
email: ludo-simons@ufsia.ac.be

Statuut

Universitaire bibliotheek (UFSIA is een vzw).

Subsidïering

De bibliotheek ontvangt een jaarlijks budget van de universiteit die gefinancierd wordt door het Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap, departement Onderwijs.

1. WERKING

Historiek

De bibliotheek van de UFSIA gaat terug tot in 1852, toen de jezuïeten in Antwerpen de *Handelshogeschool* oprichtten. In 1959 namen zij het initiatief om, naast de bestaande Handelshogeschool, ook hoger onderwijs te organiseren in de Letteren en de Wijsbegeerte, de Rechten en de Politieke en Sociale Wetenschappen. Deze kandidaturen werden in 1965 erkend door de wet op de universitaire expansie.

In 1959 richtten de jezuïeten voor hun nieuwe kandidaturen een aparte *faculteitsbibliotheek* op, die in 1966 werd samengesmolten met de bibliotheek van de Handelshogeschool.

Opdracht en doelstellingen

Volgens de statuten is het doel van de vereniging, waartoe de bibliotheek behoort, universitair onderwijs te verstrekken, wetenschappelijk onderzoek te verrichten en bij te dragen tot de vorming zowel van de leden van de universitaire gemeenschap als van de hele bevolking.

De bibliotheek verschaft relevante informatie ten behoeve van het universitair onderwijs en van het wetenschappelijk onderzoek.

Samenwerkingsverbanden

De hoofdbibliothecaris neemt deel aan de vergaderingen van:

- S SABIDO (*Samenwerkingsverband Bibliotheek en Documentatie*) van de *Nederlandse Taalunie*
- S de Belgische Conferentie van Universitaire Hoofdbibliothecarissen.
- S het Vlaams Overlegorgaan van Wetenschappelijk Bibliotheekwezen (VOWB).

Daarnaast is de bibliotheek lid van

- S de *Nederlandse Vereniging van Bibliothecarissen* (NVB).
- S de *Vlaamse Vereniging voor Bibliotheek-, Archief- en Documentatiewezenen* (VVBAD).
- S de *Ligue Européenne des Bibliothèques de Recherche* (LIBER).
- S de *International Federation of Library Associations and Institutions* (IFLA).

De UFSIA-bibliotheek is ook een belangrijke partner in het elektronisch netwerk *Anet*, dat uitgebouwd werd/wordt door de Universiteit Antwerpen.

Lopende projecten
Niet meegedeeld.

Recente realisaties
Wetenschappelijke activiteiten:

De UFSIA-bibliotheek organiseert of co-organiseert jaarlijks 5 à 6 tentoonstellingen (meestal met catalogus) in de expositieruimte.

Publicaties:

De UFSIA-bibliotheek publiceert jaarlijks:

S Academische Bibliografie (ook op het web beschikbaar).

S Jaarverslag Bibliotheek UFSIA.

S Gids voor de Lezer.

S Catalogus van de Publicaties van de Wereldbank.

S Catalogus van het Europees Documentatiecentrum.

Bovendien worden de aanwinsten van de bibliotheek maandelijks opgenomen in de Aanwinstenlijst van het *Anet* Bibliotheeknetwerk.

Consultatie van de collectie

<i>UFSIA</i>	<i>1997</i>	<i>1998</i>	<i>1999</i>
<i>uitleningen en verlengingen</i>	55983	48745	52483
<i>bezoekers</i>	185757	172270	174664

2. COLLECTIE

Aanbod

Binnen de Vakgroep *Germaanse Taal- en Letterkunde* van de UFSIA situeert zich het *Centrum Nederlandse Literatuurgeschiedenis* (CNL) met drie zwaartepunten: Middeleeuwse lyriek, Renaissance drama (Nederlands toneel in de 16de en 17de eeuw) en Gezellestudie. Een gespecialiseerde bibliotheek is toegankelijk voor vorsers. Een eigen publicatiereeks *Antwerpse Studies over Nederlandse Literatuurgeschiedenis* (ASNL) wordt uitgegeven door Uitgeverij Peeters te Leuven. Het CNL verzorgt ook het tijdschrift *Gezelliana: kroniek van de Gezellestudie*. Er is een eigen seminariebibliotheek voor Germaanse taal- en letterkunde, waarin ca. 20.000 werken op het gebied van Nederlandstalige literatuur voor de lezer consulteerbaar zijn.

De volledige collectie is raadpleegbaar via de on-line catalogus <http://www.lib.ua.ac.be>.

Graad van ontsluiting

100%

Inventaris, bibliografische instrumenten en automatisering

De eigen bibliotheekcollectie wordt ontsloten in de webcatalogus van het elektronische netwerk *Anet* (<http://lib.ua.ac.be>). Daarnaast biedt de bibliotheek meer dan zestig externe CD-Rom en on-line databanken aan, waaronder de *Bibliografie van de Nederlandse Taal- en Literatuurwetenschap* (BNTL) en *LiteRom*: artikelen over literatuur vanaf 1900.

Bibliotheek van de Universiteit Antwerpen – UIA

Bezoekadres:

Universiteitsplein 1
2610 Wilrijk

Postadres:

PB 13
2610 Wilrijk

tel: 03/820.21.43

fax: 03/820.21.59

email: uia@lib.uia.ac.be

url: <http://lib.uia.ac.be/>

Contactpersoon

Julien Van Borm – Directeur

tel: 03/820.21.43

email: julien.vanborm@ua.ac.be

Statuut

Bibliotheek van de Universiteit Antwerpen – UIA.

Subsidiëring

De bibliotheek ontvangt een jaarlijks budget van de universiteit die gefinancierd wordt door het Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap, departement Onderwijs.

1. WERKING

Historiek

De UIA-bibliotheek werd bij de stichting van de universiteit in 1972 opgericht als bibliotheek met een beperkte archivalische collectie.

Opdracht en doelstellingen

Wetenschappelijke informatievoorziening voor universitair onderzoek en onderwijs door:

S aanschaf van literatuur en databanken.

S linking naar externe databanken.

S documentleverantie.

Samenwerkingsverbanden

De UIA bibliotheek werkt samen met andere instellingen in de volgende projecten:

S *Anet*: netwerk van wetenschappelijke bibliotheken in Antwerpen.

S *Antilope* en *CCB*: Belgische collectieve catalogus.

S *IMPALA*: Belgisch elektronisch documentbestelsysteem.

Lopende projecten

Geen lopende projecten i.v.m. literaire archieven.

Recente realisaties

Geen recente realisaties i.v.m. literaire archieven.

Consultatie van de collectie
Niet meegedeeld.

2. COLLECTIE

Aanbod

De UIA-bibliotheek herbergt een klein *L.P. Boonfonds* met enkele manuscripten, typoscripten en brieven.

Opmerking: Het *Studie- en Documentatiecentrum Hugo Claus* (directeur: Prof. dr. Georges Wilde-meersch) dat zich op het departement Germaanse Taal- en Letterkunde van de UIA bevindt, heeft een collectie van enkele duizenden besprekingen, artikels, essays, analyses, interviews en knipsels, waaronder de volledige verzameling van Hugo Claus zelf. Verder bewaart het centrum vele tientallen exemplaren en kopieën van Claus-publicaties allerhande, en ca. 2.500 bladzijden manuscript, typoscript en briefwisseling uit het privé-archief van de auteur. Het *Studie- en Documentatiecentrum Hugo Claus* maakt als dusdanig geen deel uit van de UIA-bibliotheek, alhoewel aangekochte publicaties wel ingeschreven worden in de catalogus. De publicaties resideren in permanente leen op het centrum.

Graad van ontsluiting
100%

Inventaris, bibliografische instrumenten en automatisering

Brocade

S auteur

S titel

S titelwoord

S onderwerp (UDC)

Centrale Bibliotheek van de Universiteit Gent

Rozier 9
9000 Gent
tel: 09/264.38.51
fax: 09/264.41.96
email: libservice@rug.ac.be
url: <http://www.lib.rug.ac.be>

Contactpersoon

Sylvia Van Peteghem – Hoofd Acquisitie en Catalografie
tel: 09/264.38.72
email: sylvia.vanpeteghem@rug.ac.be

Statuut

Centrale bibliotheek van de Universiteit Gent – overheidsinstelling.

Subsidiëring

De bibliotheek ontvangt een jaarlijks budget van de universiteit die gefinancierd wordt door het Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap, departement Onderwijs.

1. WERKING

Historiek

Op 3 mei 1797 opende Karel Van Hulthem (1764-1832) de openbare bibliotheek van Gent in de Baudeloo-kapel, de kapel van de vroegere Cisterciënzersabdij. Toen de orde tijdens de Franse revolutie uit hun abdij verjaagd werd, werd de hele collectie kunstschaten, boeken en manuscripten geconfisceerd en naar een centraal stedelijk depot gebracht. Bij de stichting van de *Ecole Centrale du Département de l'Escaut* die zich in de Baudeloo abdij vestigde, vormde het depot de basis voor de schoolbibliotheek. Bij de stichting van de Universiteit Gent in 1817 gaf de stad Gent de hele collectie in permanente leen aan de universiteit, waar het in de loop der jaren uitgroeide tot een der belangrijkste speciale collecties van het land.

Vooraf Ferdinand vander Haeghen (1830-1913, hoofdbibliothecaris 1896-1911) heeft een belangrijke rol gespeeld in de uitbouw van de collectie. In 1872 schonk hij zijn collectie *Gandavensia* – 27.000 boeken over, en gedrukt in Gent – aan de bibliotheek. Tijdens de jaren dat hij de bibliotheek leidde, voegde hij een zeer rijke collectie 19de eeuw toe aan de bestaande middeleeuwse collectie. In 1859 vestigde hij de aandacht op het belang van ephemera met de beroemde uitspraak “Ne jetez jamais un papier.” Zelf verzamelde hij ca. 1.000.000 stuks ephemera daterend van 1313 tot zijn eigen tijd: brieven, catalogi van bloemen, meubels, mode en machines van alle slag en soort, testamenten, rekeningen, sinaasappel- en chocoladewikels, plannen van de beroemde architecten Louis Minard en Louis Roelandt, etc.. Vander Haeghen stelde ook zijn eigen thesaurus op om de collectie thematisch te ontsluiten. Deze thesaurus wordt nog steeds gebruikt.

Toen vander Haeghen vanaf 1911 opgevolgd werd door een nieuwe hoofdbibliothecaris, veranderde ook meteen het karakter en de doelstellingen van de bibliotheek. De bibliotheek werd een puur academisch instituut zonder archivalische functie.

In 1941 verhuisde de bibliotheek van de universiteit Gent van de Baudeloo kapel naar de door Henry van de Velde (1863-1957) ontworpen Boekentoren. De toren was ontworpen om 2.500.000 boeken in gesloten rekken in onder te brengen, en stilletjesaan begint het gebouw vol te geraken.

Tot op heden wordt de zeer rijke en belangrijke *special collection* in de bibliotheek bewaard, maar structurele problemen op het vlak van bestaffing en financiering maken dat dit culturele erfgoed op een stiefmoederlijke manier behandeld wordt.

Opdracht en doelstellingen

Wetenschappelijke informatievoorziening voor onderzoek en onderwijs binnen en buiten de universiteit door:

- S aanschaf van literatuur en databanken.
- S linking naar externe databanken.
- S documentleverantie.
- S conservering van de collectie.

Samenwerkingsverbanden

De bibliotheek van de Universiteit Gent werkt samen

- S met andere wetenschappelijke bibliotheken via VVBAD, VOWB.
- S met buitenlandse bibliotheken.
- S met niet-universitaire wetenschappelijke bibliotheken in Gent via *Cageweb* (o.a. met de bibliotheek van de KANTL.)

Lopende projecten

Niet meegedeeld.

Recente realisaties

Publicaties

De wetenschappelijke staf van de bibliotheek publiceert meestal ten persoonlijke titel.

Tentoonstellingen

Regelmatig worden er tentoonstellingen door derden in de bibliotheek gehouden.

Consultatie van de collectie

Niet meegedeeld.

2. COLLECTIE

Aanbod

De bibliotheek van de universiteit Gent herbergt de volgende collectie (stand van zaken juni 2000):

- S ca. 2.000.000 volumes.
- S 5.000 tijdschriften.
- S 20 lopende krantentitels.
- S 4.000 krantentitels (stopgezet).
- S 4.000 manuscripten.
- S 5.000 titels microfilms.
- S 15.000 kaarten.
- S 3.000 muntstukken.
- S 3.000 penningen.
- S 10.000 geïllustreerde affiches.
- S 10.000 tekstaffiches.
- S 40.000 stuks grafische kunst.
- S 5.000 tekeningen.
- S 1.000.000 ephemera (*Vliegende Bladen*).

De belangrijke archivalische en manuscriptencollecties bevat o.a. volgende deelcollecties:

- S Papi.
- S Raphael de Mercatellis.
- S Ferdinand vander Haeghen.
- S Virginie Loveling.
- S Richard Minne.
- S Cyriel Buysse.
- S Johan Daisne (film).
- S Paul Fredericq.
- S Maurits Basse.
- S François-Louis Ganshof.
- S Hans Van Werveke.
- S Frederic Muller en Isaac Meuleman (16de-18de eeuwse pamfletten).
- S Compagnie des Indes.
- S César en Xavier De Cock.
- S Florimont Van Loo.
- S Ferdinand Snellaert.
- S Philippe Blommaert.
- S Antonin Van Elslander.
- S P.J. Goetghebuer.
- S August Van Lokeren.
- S P.C. Popp (kaarten).
- S M-J. De Bast (muntstukken).
- S Société Royale des Beaux-Arts.
- S Vermeulen (affiches).
- S Adolf Sunaert.
- S Pieter-Norbert en Jean-Emmanuel Van Reysschoot (tekeningen).
- S Piranesi (etsen).

De collectie heeft vooral betrekking op de middeleeuwen en de 19de en 20ste eeuw. Er zitten heel wat literaria verborgen in overkoepelende fondsen. Zo zitten er bijvoorbeeld brieven en handschriften van Multatuli in het fonds Napoleon De Pauw, van Gerard Walschap in het fonds Paul de Keyzer, van Guido Gezelle in het fonds Eugeen van Oye, van Nicolas Beets en Jeroen Brouwers in de *Vliegende Bladen, etc..*

Graad van ontsluiting

Boeken en tijdschriften door de bibliotheek verworven na 1985 zijn voor 100% ontsloten en consulteerbaar m.b.v. de *Aleph-catalogus*. De boeken verworven vóór 1985 zijn nog niet elektronisch ontsloten (ca. 2.000.000 stuks).

Handschriften, affiches, ephemera, munten, penningen, *etc..* zijn enkel via kaartcatalogi, gedrukte, getypte of handgeschreven lijsten terug te vinden.

Handschriften zijn ruw ontsloten zonder gedetailleerde ontsluiting.

Het overgrote deel van het voor het literaire en musicologische onderzoek belangrijke materiaal is nog niet ontsloten omdat het over verborgen stukken gaat; verspreid te vinden in grotere deelcollecties die als dusdanig ontsloten zijn.

Inventaris, bibliografische instrumenten en automatisering

Sinds 1997 stapte de bibliotheek van de Universiteit Gent af van de DOBIS/LIBIS catalogus en gebruikt nu de *Aleph-catalogus* voor de ontsluiting van de boeken en tijdschriften verworven na 1985. Voor de overige boeken worden verschillende mogelijkheden bestudeerd (o.a. scannen).

Kaartcatalogi, gedrukte, getypte of handgeschreven lijsten inventariseren de handschriften, affiches, ephemera, munten, penningen, *etc..*

In 2000 werd *SFX* gelanceerd in de Universiteit van Gent. *SFX* is een systeem dat ontwikkeld werd door het automatiseringsteam van de Universiteit Gent en dat catalogi, full text bronnen en secundaire bronnen dynamisch met elkaar linkt.

Museum Plantin-Moretus

Vrijdagmarkt 22-25
2000 Antwerpen
tel: 03/221.14.50
fax: 03/221.14.71
email: museum.plantin.moretus@dma.be
url: http://www.dma.be/cultuur/museum_plantinmoretus/

Contactpersoon

Francine de Neve – Hoofdconservator

Statuut

Stedelijk Museum.

Subsidïering

Stad Antwerpen en de Vlaamse Gemeenschap.

1. WERKING

Historiek

In 1876 werd de woning met al haar schatten door jonker Edward Moretus aan de stad Antwerpen verkocht en als museum ingericht. Dit museum kon al op 19 augustus 1877 voor het publiek worden opengesteld. Op grond van haar grafische verzameling werd in 1939 in de schoot van het museum het Stedelijk Prentenkabinet ingericht.

Opdracht en doelstellingen

- S Beheren, bewaren, restaureren, ontsluiten, inventariseren en uitbreiding van de collecties.
- S Verzorgen van een leeszaalwerking.
- S Uithouwen van educatieve activiteiten.
- S Houden van een permante en tijdelijke tentoonstellingen.
- S Begeleiden en faciliteren van wetenschappelijk onderzoek.
- S De fundamentele doelstelling van het museum is de belangstelling voor en de studie van de boek- en prentkunst te bevorderen en die als een van de meest fascinerende facetten van de Europese cultuur te verbinden met de jongste verwezenlijkingen op het gebied van de communicatietechnologie.

Samenwerkingsverbanden

- S European research Libraries.
- S Met de grafische bedrijfssector: voor de grafische en typografische hogeschool Plantin Genootschap.

Lopende projecten

Niet meegedeeld.

Recente realisaties

Niet meegedeeld

Consultatie van de collectie

Niet meegedeeld.

2. COLLECTIE

Aanbod

De omvangrijke archieven vormen als unieke bronnenverzameling een bijzonder kostbaar fonds in het patrimonium van het museum. Ze omvatten ten eerste het zogenaamde *Plantijns archief* met de oude bedrijfsboekhouding van de Officina, de boekhouding van de diverse ondernemingen waarin de Moretussen en hun verwanten betrokken waren, de correspondentie die door Christoffel Plantijn en zijn opvolgers werd gevoerd met auteurs, kunstenaars, zakenrelaties, vrienden en verwanten evenals ook het eigenlijk huishoudelijk archief van Christoffel Plantijn en de Moretussen. Dit alles levert een schat aan informatie over het drukkersgeslacht Plantin-Moretus en de *Officina Plantiniana*, de sociaal-economische geschiedenis van onze gewesten, de geschiedenis van de Renaissance en het humanisme en in het bijzonder deze van de typografie en de boekproductie.

De bibliotheek van het Museum Plantin-Moretus bevat ca. 25.000 oude banden waaronder 638 manuscripten van de 9de tot de 16de eeuw, met prachtige voorbeelden van middeleeuwse schrijf- en miniatuurkunst. Men treft er ook 154 wiegedrukken, tal van postincunabelen (1501-1540) en enkele oude muziekdrukken aan. Daarnaast telt deze bibliotheek zeer vele gedrukte werken van de 16de tot de 18de eeuw, aangemaakt te Antwerpen en elders.

Het museum heeft ook een kleine deelcollectie *Emile Verhaeren* en de verzameling *Max Horn* (Franstalig).

Graad van ontsluiting

Een inventaris bestaat, maar die is niet geautomatiseerd.

Inventaris, bibliografische instrumenten en automatisering

S Fiche-systeem.

S *Brocade*

S Een catalogus van de bibliotheek is voorhanden via *Anet*.

S Catalogus *Emile Verhaeren*.

S Catalogus oude muziekdrukken.

S Catalogi bij tentoonstellingen.

Universiteitsarchief Katholieke Universiteit Leuven – K.U.Leuven

Mgr. Ladeuzeplein 21
3000 Leuven
tel: 016/32.46.24
fax: 016/32.46.91
email: archieff@bib.kuleuven.ac.be
url: <http://www.kuleuven.ac.be/archief/index.htm>

Contactpersoon

Mark Derez – Adjunct-Archivaris
tel: 016/32.46.24

Statuut

Centrale dienst van de K.U.Leuven.

Subsidiëring

Het Universiteitsarchief van de K.U.Leuven maakt integraal deel uit van de Katholieke Universiteit Leuven. Personeel en werking worden voor het leeuwendeel met overheidssubsidie betaald.

1. WERKING

Historiek

In 1962 werd binnen de *Centrale Bibliotheek* van de toen nog unitair georganiseerde en tweetaalige Katholieke Universiteit Leuven een *Departement Handschriften en Archieven* opgericht. Per 1 januari 1975 werd Jan Roegiers benoemd tot eerste archivaris van de K.U.Leuven. Hij moest de verdeling van archiefbestanden en collecties tussen UCL en K.U.Leuven tot een goed einde brengen. Met de archieven en verzamelingen die de K.U.Leuven uit de verdeling heeft verworven, met het eigenlijke Universiteitsarchief dat geleidelijk aan gecentraliseerd wordt en met ander bezit dat sinds de splitsing is verworven (in het bijzonder het *Archief en Museum van het Vlaams Studentenleven*, dat in 1975 is geschonken door dr. Mon de Goeyse) werd vanaf 1980, in het gebouw van de Centrale Bibliotheek, maar als zelfstandige dienst, een archiefdienst georganiseerd.

Opdracht en doelstellingen

Het is de opdracht van het Universiteitsarchief om de archieven van de Leuvense Universiteit (in al haar geledingen) en de archieven die aan de universiteit worden geschonken of in bewaring gegeven, te bewaren en beschikbaar te stellen. Daarenboven legt het Universiteitsarchief een collectie documenten aan m.b.t. de geschiedenis van de universiteit en de Vlaamse studentenbeweging en de overige domeinen die door de bestaande collecties worden bestreken.

Samenwerkingsverbanden

Studium generale. (Belgische) Contactgroep Universiteitsgeschiedenis (én samenwerking Nederlandse Werkgroep Universiteitsgeschiedenis).

Lopende projecten

Project *Architectuur- en Atelierarchieven* (AAA), o.l.v. prof. dr. ir. Luc Verpoest, in samenwerking met KADOC, gefinancierd door het Max Wildiersfonds.

Recente realisaties

In samenwerking met de Universiteitsbibliotheek:

- S *Leuven in Books. Books in Leuven. The Oldest University of the Low Countries and its Library.* – Tentoonstellingscatalogus. Leuven 1999.
- S *Materiae promotionis. Natuurwetenschappen aan de Oude Universiteit.* – Tentoonstellingscatalogus. Leuven 1997.
- S *Neogotiek in de boekenkast.* – Tentoonstellingscatalogus. Leuven 1997.

In voorbereiding:

- S *Arenberg in de Lage Landen.*
- S *De Leuvense Universiteitsbibliotheek 1636-2000.*

Consultatie van de collectie

<i>Archief K.U.Leuven</i>	<i>1997</i>	<i>1998</i>	<i>1999</i>
<i>bezoekers</i>	1854	1449	1521

Bezoekers dienen elke dag het register in te vullen.

2. COLLECTIE

Aanbod

Het Universiteitsarchief bezit geen echte auteursarchieven. Er zijn wel archiefbestanden die stukken bevatten die van belang kunnen zijn voor de Nederlandse literatuur:

- S *Archieven van hoogleraren:* José Aerts (alias Albert Westerlinck) (P 127), Jozef van Biervliet (P 59) (briefjes van Guido Gezelle), Edward Rombouts (P 194), Jozef Sencie (P 60), Paul Sobry (P 144), Jan Vanderheyden (P 187), Pieter Willems (P 244) (Gezelle).
- S *Andere persoonsarchieven:* Karel Brants (P 123), Joris Eeckhout (P 23), Huib Hoste (P 64), Paul (Pol) de Mont (P 115), Jozef Muls (P 166), Jean Charles Hubert Nolet de Brauwere van Steeland (P 118), Joris van Severen (P 250), Jan Baptist Vervliet (P 148), Gustave van de Woestijne (P 230).
- S *Familiearchief:* Frederik van Marselaer (P 100) (gedichten 17de eeuw).
- S *Archieven van verenigingen:* Vlaamse Leergangen (P 220), Met Tijd en Vlijt (AMVS I), Germania (AMVS XVIII), Hollandia (AMVS XII), Algemeen Katholiek Vlaams Studentenverbond (AKVS) (AMVS XXVIII).

Zie ook de catalogus van de tentoonstelling *Nederlandse Letteren in de Leuvense Universiteitsbibliotheek* (Leuven 1982), waarin behalve boeken ook archiefstukken zijn opgenomen.

Graad van ontsluiting

50%: Door gebrek aan personeel en door inschakeling van de archiefdienst in allerlei andere projecten van de universiteit (publicaties, herdenkingen, tentoonstellingen, etc..) is de ontsluiting van archieven en verzamelingen nog niet ver gevorderd.

Inventaris, bibliografische instrumenten en automatisering

De bibliotheekcollecties van het Universiteitsarchief (vakbibliotheek archivistiek, collectie universiteitsgeschiedenis, boekencollecties in archiefbestanden, etc..) zijn ontsloten met behulp van het geautomatiseerde bibliotheekstelsel DOBIS/LIBIS. De catalogi zijn geïntegreerd in het Leuvense bibliotheekstelsel. Van enkele archiefbestanden bestaan *inventarissen*, voor sommige zijn er *plaatsingslijsten* beschikbaar. In het algemeen staat de geautomatiseerde ontsluiting van archief nog in de kinderschoenen.

Universiteitsarchief Vrije Universiteit Brussel – VUB

Pleinlaan 2
1050 Brussel
tel: 02/629.24.34
fax: 02/629.26.93
email: fscheeli@vub.ac.be

Contactpersoon

Frank Scheelings – Archivaris-Documentalist

Statuut

Archief van een vrije onderwijsinstelling.

Subsidiering

De bibliotheek ontvangt een jaarlijks budget van de universiteit die gefinancierd wordt door het Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap, departement Onderwijs.

1. WERKING

Historiek

In 1996 werd de VUB opgericht als dochteruniversiteit van de *Université Libre de Bruxelles* (ULB). In 1990 werd het universiteitsarchief opgericht. Het archief staat als logistieke administratieve dienst direct onder de diensten van de Rector, maar de wetenschappelijke activiteiten worden gecontroleerd door het *Beheerscomité Archief*.

Opdracht en doelstellingen

- S Coördinatie van het archief- en documentenbeheer aan de VUB. Deze opdracht heeft betrekking op alle administraties en wetenschappelijke eenheden, alsook de leden van de academische gemeenschap. Het universiteitsarchief heeft niet als doel zogenaamde universiteitsvreemde archieven te verzamelen. Het universiteitsarchief betreft alle aspecten van archiefbeheer in zijn coördinatie-taak: consultancy, opstellen van richtlijnen en reglementen i.v.m. documentbeheerssystemen en het gebruik, overdracht en vernietiging van documenten, openbaarheidskwesties, beschrijven, ordenen, inventariseren, *etc.*
- S Ondersteuning van de interuniversitaire specialisatieopleiding *Archivistiek en Hedendaags documentbeheer*.
- S Ondersteuning van het wetenschappelijk onderzoek in het algemeen en het onderzoek naar de geschiedenis van de universitaire gemeenschap in het bijzonder.

Samenwerkingsverbanden

Het Universiteitsarchief van de VUB werkt in de volgende verbanden samen met andere instellingen:

- S Met de vzw Karel Cuypers (Vrijzinnig Studie- en Documentatiecentrum) voor vrijzinnige archieven.
- S Met de ULB en SOMA: *Normalisatie van archiefbeschrijvingen* (gefinancierd door de DWTC).
- S Met de Universiteit Gent en de K.U.Leuven: Max Wildiersproject *Naar een Vlaams Patriomonium van Wetenschapsarchieven*.

Lopende projecten

- S *Normalisatie van archiefbeschrijvingen*: onderzoeksproject gefinancierd door de DWTC (*Diensten voor Wetenschappelijke, Technische en Culturele aangelegenheden*) – i.s.m. ULB en SOMA.

S *Naar een Vlaams Patrimonium van Wetenschapsarchieven*. onderzoeksproject gefinancierd door het Max Wildiersfonds (FWO) – i.s.m. U.Gent en K.U.Leuven.

Recente realisaties

Publicaties:

Medewerking met artikels over het archiefwezen aan de reeks *Archiefinitiatie(f)*.

Tentoonstellingen:

S *50 jaar Studiekring Vrij Onderzoek*. – VUB 20 november 1999-april 2000, rondreizend tot december 2000.

Consultatie van de collectie

Over de periode 1996-1999 werd een gemiddelde van ca. 350 consultaties per jaar opgetekend, waarvan ongeveer 85% van de raadplegingen gebeurt door de diensten van de VUB zelf. De rest van de consultaties gebeurt door studenten of assistenten en het aantal breidt jaarlijks uit.

2. COLLECTIE

Aanbod

Het universiteitsarchief van de VUB bezit alleen archieven die betrekking hebben op de Vlaamse en Nederlandstalige literatuur. Alle archiefbestanden lopen vanaf 1969 en worden regelmatig aangevuld:

S Het archief van de sectie Germaanse filologie: verslagen, correspondentie, projecten.

S Het archief van enkele assistenten en professoren Germaanse filologie.

S Het archief van de dienst Cultuur, die soms literaire activiteiten organiseert.

S Het archief van de Studiekring Vrij Onderzoek, die soms literaire activiteiten organiseert.

Verder bezit het Universiteitsarchief ook het archief van musicoloog Micha (Simon) Namenwirth.

Graad van ontsluiting

Van de meeste archieven zijn plaatsingslijsten aanwezig, waardoor de primaire ontsluiting wel gerealiseerd is, maar de wetenschappelijk verantwoorde ontsluiting nog niet. Die wordt op 5% geraamd.

Inventaris, bibliografische instrumenten en automatisering

Momenteel wordt het *Pallas* systeem i.s.m. het SOMA (zie aldaar) en de ULB verder uitgebouwd en ingevoerd. In afwachting van de volledige operationalisering van het systeem werkt het archief verder met plaatsingslijsten en klassieke inventarissen.

4.4. Stedelijke Archieven en Bibliotheken

Bibliotheca Wasiana – Vereniging voor de Bio-bibliografie van het Land van Waas

H. Heymanplein 3
9100 Sint-Niklaas
tel: 03/776.14.82
fax: 03/766.61.02
email: Sint-Niklaas.POB@bib.vlaanderen.be

Contactpersoon
Raf Fouquaert – Documentalist

Statuut
vzw

Subsidiëring
Bibliotheca Wasiana ontvangt subsidies van de gemeenten Beveren, Lokeren, Sint-Gilles, Sint-Niklaas, Temse en Zwijndrecht (5000 Bef. gemeente/jaar). Door een overeenkomst met de stad Sint-Niklaas verkreeg het documentatiecentrum begin 1975 het recht haar collecties volledig en uitsluitend onder te brengen in de Stedelijke Openbare Bibliotheek, waarbij het stadspersoneel instaat voor de bewaring en de klassering van het bezit van de Bibliotheca Wasiana.

1. WERKING

Historiek
Jozef Noens, stadsbibliothecaris van 1921 tot 1934, verzamelde als eerste boeken en drukwerk allerhande over het Waasland en zijn bewoners. Zijn opvolger Karel de Jaeck zette het verzamelwerk voort en kreeg daarbij de hulp van onderpastoor Jozef De Wilde (1906-1993). Op 1 januari 1946 bevatte de verzameling ca. 150 boeken.

Pastoor De Wilde bepleitte reeds in 1942 de oprichting van regionale studiecetra die de detailstudie van een bepaalde streek bevorderen door het systematisch verzamelen van alles wat met de streek in kwestie te maken heeft. De definitieve impuls kwam van ere-hoofdbibliothecaris André Stoop die in 1946 in dienst kwam. Samen met Jozef De Wilde en beeldend kunstenaar Jacques Belpaire stichtte hij de *Bibliotheca Wasiana* in de lokalen van de Stedelijke Bibliotheek. De nieuwe vereniging stelde zich tot doel 'het studiewerk over het Land van Waas te bevorderen en te vergemakkelijken door een zoo volledig mogelijke studiedocumentatie aan te leggen.'

Begin 1975 werd met de stad Sint-Niklaas een overeenkomst afgesloten voor een termijn van 99 jaar waarbij de vereniging het recht kreeg haar collecties volledig en uitsluitend op te bergen in de Stedelijke Openbare Bibliotheek en waarbij stadspersoneel voortaan zou instaan voor de bewaring en de klassering.

Opdracht en doelstellingen
Bibliotheca Wasiana is een bibliotheek en een documentatiecentrum met als doelstelling het bewaren en ter beschikking stellen van boeken, krantenknipsels, brochures, tijdschriftartikelen, pamfletten, overdrukken, kaarten en andere informatiedragers over het Land van Waas en zijn bewoners, waaronder handschriften. Door het verzamelen van dergelijk bronnenma-

teriaal wil de vereniging het studiewerk over het Land van Waas bevorderen en gemakkelijker te maken.

Samenwerkingsverbanden

Niet meegedeeld.

Lopende projecten

Niet meegedeeld.

Recente realisaties

Catalogus:

[-] (1999). *Reinaertcatalogus*. Sint-Niklaas: Bibliotheca Wasiana.

Tentoonstellingen:

Medewerking aan:

- S *Als de vos de passie preekt... (Reynaert I)*. SOB, Sint-Niklaas – 31 januari - 28 februari 1999.
- S *Archipel: een boekenestafette in Sint-Niklaas*. – 18 - 25 april 1999.
- S *Gezelle een leven lang* POB Melle, mei 1999 – i.s.m. Gemeentelijk Museum, Archief- en Documentatiecentrum Melle en Heemkundige Kring De Gonde.
- S *Pastoor Cop en Griffier Tassijns*. Heilig Kruiskerk, Zwijndrecht. – 18-20 september 1999.

Project:

- S Wase poëzie en beeldende kunst langs de Schelde. Bazel, 17-18 en 24-25 april 1999 – i.s.m. Kunstgroep Signaal.

Verder organiseert de Bibliotheca Wasiana ook tal van avondwandelingen en rondleidingen.

Consultatie van de collectie

<i>Bibliotheca Wasiana</i>	<i>1997</i>	<i>1998</i>	<i>1999</i>
<i>bezoekers</i>	510	480	493
<i>opgevraagde boeken</i>	967	1163	1242
<i>opgevraagde mappen</i>	326	234	245

2. COLLECTIE

Aanbod

Naast de algemene collectie *wasiana* bevat de Bibliotheca Wasiana ook enkele waardevolle persoonsarchieven van (cultureel) vooraanstaande Waaslanders met boeken, documenten en overige archiefbescheiden. De beheerde fondsen zijn:

- S Fonds Camille Melloy: ps. voor Camillus Josephus de Paepe, franstalig auteur en vertaler (onder pseudoniem Gauthier d'Ys) van o.a. *Kerstekind* van Stijn Streuvels, één van zijn beste vrienden. Het fonds bevat naast de persoonlijke bibliotheek van 1.196 werken waarvan het grootste deel voorzien is van opdrachten vanwege collega-schrijvers, manuscripten, briefwisseling, krantenknipsels, foto's en personalia.
- S Fonds Camil Van Hulse: met o.a. partituren, handschriften, briefwisseling, drukwerken, grammofoonplaten, bandopnames, programmabrochures, foto's, krantenknipsels, etc.. Zijn persoonlijke bibliotheek met 822 banden werd per luchtpost overgebracht uit de Verenigde Staten waar de toondichter het grootste deel van zijn leven verbleef.

- S Liederenfonds Robrecht Van der Spurt: Pianovirtuoos (1902-1980) die een 140-tal composities op zijn naam heeft staan. Het liederenfonds bevat een unieke verzameling liederen van Belgische en Nederlandse toondichters, en o.a. ook tekstboekjes en briefwisseling.
- S Fonds Ignace De Sutter: Pionier (1911-1988) van het liturgische kerklied in de moedertaal.
- S Fonds René De Clercq: Deel van het persoonlijke archief van de dichter (1877-1932)
- S Fonds Karel Heynderickx: ps. voor Emilius M.J. Carolus (1875-1962). Persoonlijk archief met o.a. diverse edities van het *Studenten-Liederboek* (1898), briefwisseling, manuscripten, tekeningen, zinkclichés, programma's, persoonlijke documenten en bibliotheekwerken, krantenknipsels en foto's.
- S Fonds Filip De Pillecijn: (1891-1962) met o.a. boeken, manuscripten, foto's, krantenknipsels en personalia waaronder het bureaumeubel.
- S Fonds Jozef De Wilde: (1906-1993). Verzameling Reinaertuitgaven, -studies en -bewerkingen en zijn talrijke andere bijdragen.
- S Kaarten en plannen: 538 items, hoofdzakelijk over het Waasland en de verschillende Wase gemeenten. De ouderdom varieert van enkele tientallen jaren tot een paar honderd jaar. De collectie is van uitzonderlijk belang voor de studie van de toponymie.
- S Uitvoerige documentatie over: Anton Van Wilderode, Paul Snoek, Tom Lanoye, Bart Plouvier, Dirk Van Bastelaere, Gerd Seghers, *etc..* (boeken, krantenknipsels, brochures, affiches, foto's overdrukken,...)

Graad van ontsluiting

Niet meegedeeld.

Inventaris, bibliografische instrumenten en automatisering

- S VUBIS.
- S Catalogus Camille Melloy Fonds.
- S Reinaert catalogus.

Guido Gezellearchief – Openbare Bibliotheek Brugge

Kuipersstraat 3
8000 Brugge
tel: 050/33.00.50
fax: 050/34.27.05
email: brugge.cob@bib.vlaanderen.be
url: <http://www.brugge.be>

Contactpersoon

Els Depuydt – Wetenschappelijk Medewerker

Statuut

Onderdeel van de Openbare Bibliotheek Brugge.

Subsidiëring

Stedelijke overheid.

1. WERKING

Historiek

Caesar Gezelle erfde na de dood van zijn oom Guido diens archief. Bij de beschieting van de Stad Ieper moest Caesar zijn hele inboedel, het Gezelle-archief inclusief, noodgedwongen achterlaten. Lodewijk De Wolf redde het archief echter uit het puin en bezorgde het terug aan de rechtmatige eigenaar.

Door de inspanningen van Prof. Frank Baur en Paul Allosery (1875-1943), besloot Caesar om het archief in bruikleen af te staan aan het nieuw opgerichte Gezellemuseum waarvan Allosery de eerste conservator werd. Het duurde tot na de dood van Caesar Gezelle in 1939 tot de laatste stukken uit de erfenis in het Gezellemuseum terecht kwamen.

Allosery breidde Gezelles nalatenschap verder uit en vulde die aan met documentaire bestanden, waardoor het uiteindelijke archief veel ruimer werd dan wat Gezelle na zijn dood aan zijn familie had achtergelaten. Allosery zorgde ook voor een verdere classificatie van het archief waarbij hij talrijke notities op de documenten zelf aanbracht. De tweede en laatste conservator was Antoon Viaene (1900-1979) die Gezelles erfenis verder bestudeerde.

De stad Brugge werd uiteindelijk eigenaar van het archief en vanaf 1969 bekommerde Christine D'Haen zich om de verdere ordening van het Gezellearchief dat trouwens in de loop der jaren verder werd en wordt aangevuld, o.a. met stukken uit de bibliotheek van Guido Gezelle die na zijn dood verdeeld werd onder de "geleerden" onder de erfgenamen, nl. Stijn Streuvels, neef Caesar gezelle en broer Jozef Gezelle. Voor een vollediger overzicht, zie (Depuydt, 1999) en (De Vos, 1999).

Opdracht en doelstellingen

Het Guido Gezellearchief van de Openbare Bibliotheek Brugge heeft als doel de collectie te bewaren, uit te breiden door actieve verwerving, beschikbaar te stellen aan het publiek en te informeren over de persoon en het werk van Guido Gezelle, o.a. door het opzetten van promotieactiviteiten en deelnamen aan het wetenschappelijk onderzoek.

Samenwerkingsverbanden

S Met het Centrum voor Nederlandse Literatuurgeschiedenis (Universiteit Antwerpen – UFSIA): Max Wildiersproject: *Het Guido Gezellearchief: ontsluiting en valorisatie. Inventaris van het volledige corpus poëziehandschriften en brieven en een archiefeditie van de briefwisseling* – 01.01.2000 - 31.12.2003.

Lopende projecten

S *Het Guido Gezellearchief: ontsluiting en valorisatie. Inventaris van het volledige corpus poëziehandschriften en brieven en een archiefeditie van de briefwisseling* Onderzoeksproject gefinancierd door het Max Wildiersfonds (FWO) – i.s.m. het Centrum voor Nederlandse Literatuurgeschiedenis (Universiteit Antwerpen – UFSIA).

*Recente realisaties*Wetenschappelijke activiteiten:

Aanmaak van een elektronische inventaris in *Asksam*, o.a. het invoeren van het volledige poëziearchief en het prozawerk (1997-1999).

Publicaties:

Depuydt, Els (1999a). 'Het Gezellearchief van de Openbare Bibliotheek Brugge.' *Brugs Ommeland*, 39/2 (juni 1999): 63-74.

Depuydt, Els (1999b). Kadertekst in Ryckaert, M. et al. *Brugge. De Geschiedenis van een Europese Stad*. Tielt: Lannoo.

Depuydt, E. & W. Muylaert (1999a). *Brieven uit de Wereld. Missionarissen rondom Guido Gezelle*. Provincie West-Vlaanderen.

Depuydt, E. & W. Muylaert (1999b). 'Kroniek'. *Handelingen van het Genootschap voor de Geschiedenis te Brugge*. (1999).

Depuydt, Els (1996). 'Gezelles correspondentie uit de Noordpoolmissie aanwezig in het provinciaal Cultuurarchief te Brugge.' *Gezelliana* 8/2: 1-64.

Catalogi:

Ludo Vandamme (ed.) (1999). *Reizen in den geest. De boekenwereld van Guido Gezelle*. Brugge: Stad Brugge.

Tentoonstellingen:

S *Reizen in den Geest. De boekenwereld van Guido Gezelle*. Brugge, Openbare bibliotheek 'Bie-korf'. – 30 april - 10 juli 1999.

Het Gezellearchief verleende in 1999 zijn medewerking onder de vorm van bruikleen o.m. aan de volgende tentoonstellingen:

S *Guido Gezelle en zijn Loppense relaties*. Loppem.

S *Langs de Mandelbeke*. Roeselare.

S *Gezelle en de scheurkalender*. Brugge.

S *'t Is al zoo van buiten, 't is al zoo van bin'*. Kortrijk.

S *Vlagspraak*. Leopoldsburg.

S *De priester Guido Gezelle en het Engels Klooster*. Brugge.

Consultatie van de collectie

Per jaar worden gemiddeld 250 consultaties geregistreerd met een piek van ca. 400 consultaties in het Gezellejaar 1999.

2. COLLECTIE

Aanbod

De Guido Gezellecollectie bestaat uit drie grote delen:

1. De oorspronkelijke bibliotheek van Guido Gezelle met een duizendtal boeken waarvan enkele post-incunabelen (*GGB*).

2. Een collectie werken van en over Gezelle en zijn tijd (*GGA*): deze collectie wordt nog steeds verder aangevuld met alle nieuwe Gezellestudies en fungeert als een bewaarbibliotheek.

3. Het *Archief* dit bestaat uit de volgende onderdelen:
- S Poëzie: handschriften. Ontsloten in de elektronische inventaris.
 - S Ander werk en materiaal van Gezelle: handschriften van sermoenen, retraites, religieuze geschriften, artikels, schoolwerk. Ontsloten in de elektronische inventaris.
 - S Drukproeven en typoscripten.
 - S Volks- en taalkundige verzameling: verzameling spreuken, gezegdes, sprookjes, legendes, liederen en kinderrijmpjes. Tot deze verzameling behoort ook de *Woordentas*. 50 dozen met ca. 150.000 taalkundige fiches. Gedeeltelijk ontsloten.
 - S Correspondentie: 270 brieven van Gezelle, ca. 4.000 aan Gezelle, chronologisch gerangschikt van 1854 tot 1899. Heel wat van Gezelles correspondentie kan gereconstrueerd worden uit de andere archief onderdelen. Gezelle verknipte immers o.a. brieven om die opnieuw te gebruiken voor taalkundige notities of het schrijven van poëzie. Het grootste gedeelte werd al geïnventariseerd. De helft van de aanwezige brieven werd getranscribeerd en uitgegeven als licentiaatsverhandeling en in tal van artikelen.
 - S Foto's en glasnegatieven.
 - S Documentaire bestanden: met informatie over Gezelle en zijn tijdgenoten. O.a. ook diploma's, schoolwerken van Gezelles leerlingen, allerlei drukwerk, menukaartjes, familiedocumenten, etc..

Graad van ontsluiting

40%: poëzie- en de prozahandschriften en een gedeelte van de filologische verzameling.

Inventaris, bibliografische instrumenten en automatisering

GGB en GGA worden ontsloten via een fichesysteem in de leeszaal. In de toekomst wordt alles ingevoerd via VUBIS.

Het Gezellearchief heeft momenteel geen inventaris beschikbaar voor het publiek.

In 1996 startte de Openbare Bibliotheek Brugge met de aanmaak van een elektronische inventaris m.b.v. het archiefprogramma *Asksam*, waarbij de ontwikkeling van een user interface als problematisch werd ervaren. In het kader van een Wildiersproject worden de mogelijkheden van andere systemen momenteel bestudeerd, met een lichte voorkeur voor *Brocade* (VUBIS).

Het Gezellearchief wil op termijn een elektronische inventaris linken aan digitale facsimile-edities en tekstedities van poëzie en brieven en die via het Internet aanbieden aan het publiek.

Stadsarchief Brugge

Burg 11A
8000 Brugge
tel: 050/44.82.60
fax: 050/44.82.61
email: stadsarchief@brugge.be
url: <http://www.brugge.be/archief/index..htm>

Contactpersoon

Noël Geirnaert – Archivaris

Statuut

Stadsdienst.

Subsidiëring

De begroting van de stad voorziet in een post voor archiefuitrusting, personeel, aankoop van boeken en archiefstukken, microfilms, restauratie, etc..

1. WERKING

Historiek

De oudste stukken in het Brugse stadsarchief dateren uit de 12de eeuw. Het eigenlijke stedelijke archief, d.w.z. de documenten uit de stedelijke administratie, is zo goed als ongerept bewaard gebleven vanaf ca. 1280.

Het openbaar archiefwezen gaat terug op de wet van 5 Brumaire van het jaar V (26 oktober 1796) die de “*réunion dans les chefs-lieux de département, de tous les titres et papiers acquis à la république*” decreeteerde. Het ging hier in feite om de praktische uitvoering van de Franse archiefwet van 7 Messidor jaar II (25 juni 1794) die door de annexatie van 1 oktober 1795 nu ook bij ons van toepassing werd. De wet had echter niet het beveiligen van het erfgoed als doel, maar het bijeenkrijgen van alle gegevens over de in beslag genomen goederen.

Brugge was de hoofdplaats van het departement van de Leie en werd zo de verzamelplaats voor de archieven uit dit departement. De archiefwetgeving lag mee aan de basis van het ontstaan van de Brugse archiefinstellingen; het Rijksarchief en het Stadsarchief. Er werd voorzien dat de stedelijke besturen verder hun oud administratief en financieel archief zouden bewaren, maar bepaalde bescheiden werden door de Franse staat opgeëist omdat ze behoorden tot afgeschafte instellingen: gerechtelijke documenten en archieven van ambachten en gilden.

Vanaf zeker ogenblik waren de lokalen waarin de archieven van de stad en de staat ondergebracht waren, naast elkaar gelegen, wat tot een mogelijke vermenging kan hebben geleid. Het Stadsarchief beheert immers toch ambachtsdocumenten, en zelfs het archief van het Brugse Vrije, een afgeschafte instelling. Het Stadsarchief is zelfs momenteel ondergebracht in de vroegere zetel van het Brugse Vrije.

Oprichting en doelstellingen

- S Het archiefpersoneel heeft de taak om o.l.v. de hoofdarchivaris het archief te bewaren, te ordenen, te inventariseren, toegankelijk te maken en bekendheid te geven. De aanwezige collecties kunnen door schenking, overdracht, inbewaargeving of aankoop worden uitgebreid.
- S Het archief heeft de opdracht historische informatie m.b.t. Brugge aan te bieden voor elke vorm van onderzoek.

Samenwerkingsverbanden

Als stedelijke instelling werkt het stadsarchief op de eerste plaats samen met de stadsdiensten die een cultuurhistorische opdracht hebben.

- S Stedelijke Openbare Bibliotheek (Historisch fonds).
- S Stedelijke Musea.
- S Dienst Monumentenzorg.

De werking van het Stadsarchief wordt o.m. via vrijwilligerswerk, financiering van publicaties en PR-activiteiten ondersteund door de vzw *Levend Archief*.

Verdere samenwerkingsverbanden bestaan met:

- S vzw Brugge 2002.
- S lokale historische en heemkundige verenigingen.
- S Sectie Archief van de VVBAD.

Lopende projecten

- S *Archieven en bewaarbibliotheken: leven geven aan oude collecties*: grootschalig ontsluitingsproject in het kader van de erfgoed-convenant van het Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap, departement Cultuur.
- S Editie van een nog niet gepubliceerd fragment van de *Spiegel Historiae* op basis van een handschriftfragment uit het Stadsarchief, door Noël Geirnaert (Stadsarchief) en Dirk Geirnaert (Instituut Nederlandse Lexicologie Leiden).

Recente realisatiesWetenschappelijke activiteiten

Restauratie van hs. 58: 16de eeuwse liefdesbrief van Maarten aan Tanneke. (1998)

Publicaties

- D'Hondt, J., N. Geirnaert, J.A. Rau, M. Vandebroek & A. Vandewalle. (1997) *Leven rond de fabriek: honderd jaar sociale en culturele voorzieningen in Brugse bedrijven, 1897-1997*. Brugge: Uitgeverij Marc Van de Wiele.
- Vandewalle, A. (1998). 'De Spaans-Brugse koopliedenfamilie Pardo en haar boekenbezit.' L. Vandamme (red.). *Een stad vol boeken. Bibliotheken en leescultuur in Brugge in de 16de eeuw*. Brugge, 9-12.
- Van Wallegghem, Jozef (1997). *Merckenwaardigste voorvallen en Daegelijkcksche gevallen. Brugge 1797*. Uitgegeven door Yvan Vanden Berghe *et al.* Brugge.

Tentoonstellingen

- S *Jacob van Maerlant in het Brugse Stadsarchief* – januari-februari 1997.
- S *Ego-documenten in het Stadsarchief* – april-juli 1997.

Consultatie van de collectie

<i>Stadsarchief Brugge</i>	<i>1997</i>	<i>1998</i>	<i>1999</i>
<i>Bezoekers leeszaal</i>	3207	3624	3152

2. COLLECTIE

Aanbod

De volgende beschrijving is slechts een selectieve opsomming van het bezit van het Stadsarchief m.b.t. de Nederlandstalige literatuur. Zie voor een vollediger beschrijving (Vandewalle, 1979) en (Schouteet, 1977):

- S 389. H Geest (1428-1829): [10 reg., 3 banden, en stukken, in 6 pf.] Oudste Brugse rederijergilde. Annalenboek (1428-1789), resolutieboeken (1640-1776), doodschuldenboeken (1616-1790), rekeningen (1701-1829), registers met prijsvragen en antwoorden (1691-1700 en 1708-1712), banden met prijskaarten (1783-1794), processtukken (1585-1701) enkele andere stukken.
- S 390. Drie Santinnen (1471-1846): [2 losse reg., 1 doos oorkonden, stukken, in 3 pf.] Tweede oudste Brugse rederijergilde met als patronessen de H. Maria Magdalena, de H. Katarina en de H. Barbara. In 1836 heropgericht en 10 jaar later ontbonden. Cartularium met akten (1476-1563), oorkonden (1471-1588), prijskaarten, toneelstukken, proces- en andere stukken.
- S 391. H Kruis (1709-1790): [1 los reg., en stukken, in 1 pak] Opgericht in 1670 als derde Brugse rederijergilde, ondergeschikt aan de oudste, de hoofdkamer van de H. Geest. Resolutieboek (1709-1789), bundel processtukken (1744-1755), een prijskaart van 1790.
- S 534. Nalatenschap De Meyer (1789-1861): [stukken en reg., in 4 pf.] Met o.a. een verzameling diverse archivalia en geschriften betreffende Vlaanderen en vooral Brugge van de 13de tot de 19de eeuw, en een 19de eeuwse kopie van het *Testament Rhetoricael* van de 16de eeuwse Brugse rederijker Eduard de Dene.
- S 537. Nalatenschap B. Van de Walle (13de - 20ste eeuw): [20 reg. en kat., en 3 stukken, in 2 dozen; 1 los reg.; en 2 mappen] Bevat afschriften en aantekeningen betreffende Brugse kunstenaars, godshuizen, hospitalen, kerken, ambachten, en de rederijerskamer van de H. Geest. Daarnaast 2 mappen met affiches, foto's gegraveerde naam- en reclamekaarten, spijksaarten en andere gravures, waaronder een achttal plannen van de stad Brugge.
- S 538. Fragmenten van handschriften (14de - 15de eeuw): [14 stukken] Fragmenten van handschriften, meestal gerecupereerd uit banden van registers of boeken. De belangrijkste zijn 10 fragmenten van Jacob van Maerlants *Spiegel Historiael* (ca. 1400) en het fragment van zijn *Der Naturen Bloeme* (ca. 1375).
- S 539. Handschriften (16de - 19de eeuw): [28 reg., los bewaard] Verzameling losstaande (d.i. tot geen archieffonds of reeks behorende) handgeschreven delen, veelal van gekende auteurs. De voornaamste zijn: *Kroniek van Vlaanderen* (16de eeuw); Z. Van Male, *Deirlijke Lamentatie ende beclagh vande stadt van Brugge* (1590-1591); J. van Walleghem, *Brugsche Chronijcke* (1799-1801); Handschrift over de Orde van het Gulden Vlies (17de eeuw).
- S 540. Fragmenten van druksels (1477 - 16de eeuw): [28 stukken, in enveloppes; 43 stukken, in vitrinemeubel] Verzameling van fragmenten van vroegdrukken en 16de eeuwse druksels, meestal gerecupereerd uit boekbanden. De belangrijkste zijn deze van Jan Brito gedrukt tussen 1477 en 1488. Ook fragmenten van de *Virgili Bucolica* door Jacob van Breda (1492) Verder meestal niet geïdentificeerd.

Opmerking: Sinds de jaren tachtig wordt veel aandacht besteed aan het fragmentenonderzoek dat al tot opmerkelijke resultaten heeft geleid. Een overzichtsartikel van de hand van Dirk Geirnaert zal eerlang verschijnen in het *Liber Amicorum W.P. Gerritsen*.

Graad van ontsluiting

De archieven m.b.t. de Nederlandstalige literatuur zijn voor ca. 80% ontsloten. Er worden nog tekstedities van fragmenten in het vooruitzicht gesteld.

Inventaris, bibliografische instrumenten en automatisering

De ontsluiting van de seriële bronnen van het archief en de inventarisering gebeurt met het archiefprogramma *Asksam*.

De dagboeken van Jozef van Walleghem en andere kleinere tekstedities worden opgenomen in de historische taalbank van het Nederlands in het Instituut voor Nederlandse Lexicologie te Leiden.

Zie ook de inventarissen gepubliceerd in (Geirnaert, 1984), (Schouteet, 1977) en (Vandewalle, 1979).

Kabinet Maurice Maeterlinck

Hotel Arnold Vander Haeghen
Veldstraat 82
9000 Gent
tel: 09/269.84.60
fax: 09/269.84.79
email: directie.cultuur@gent.be

Contactpersoon
Yves Deprez – Consulent
Roeland Vande Walle

Statuut
Stedelijke instelling.

Subsidiëring
Stedelijke Overheid.

1. WERKING

Historiek
In 1954 werd de vzw *Stichting Maurice Maeterlinck* opgericht. Via diverse aankopen en schenkingen werd een archief Maeterlinck samengesteld, dat in 1976 gehuisvest werd in het museum Arnold Vander Haeghen. Het archief bevat o.m. de volledige leesbibliotheek van de Gentse Nobelprijswinnaar.

Opdracht en doelstellingen
S Faciliteren en stimuleren van het wetenschappelijk onderzoek omtrent Maurice Maeterlinck.
S Periodieke publicatie van een bulletin (*Annales du Fondation M.M.*).

Samenwerkingsverbanden
Niet meegedeeld.

Lopende projecten
Niet meegedeeld.

Recente realisaties
Publicaties:
Capiteyn, A. (1999). *M.M. een Nobelprijs voor Gent.*

Tentoonstellingen:
M.M. De terugkeer van de blauwe vogel. Herdenkingstentoonstelling, Gent. – eind 1999.

Catalogi:
Deprez, Yves (1999). *Blauwe vogel met spruiten.*

Consultatie van de collectie
Ca. 2.000 consultaties over de laatste 3 jaren.

2. COLLECTIE

Aanbod

- S Manuscripten en typoscripten: ca. 70 theater-, poëzie- en prozamanuscripten en typoscripten en 7 agenda's.
- S Correspondentie: ca. 1.000 brieven van Maeterlinck en ca. 3.800 brieven aan Maeterlinck.
- S Drukproeven en eerste drukken.
- S Bibliotheek: de volledige leesbibliotheek van Maurice Maeterlinck, Nederlandstalige vertalingen van M.M.'s werk en Nederlandstalige boeken van bekenden van M.M., met name werken van o.a. Cyriel Buysse en Willem Kloos.
- S Fotomateriaal.
- S Documentaire bestanden: Affiches, Programmaboekjes, contracten, processen, rekeningen, partituren naar het werk van M.M., persknipsels, etc..
- S Persoonlijke voorwerpen.

Graad van ontsluiting

95%

Inventaris, bibliografische instrumenten en automatisering

- S Catalogus Gentse Wetenschappelijke Bibliotheken *Cageweb*.
- S Automatisering van het bestand correspondentie aan Maurice Maeterlinck (ca. 3.800 brieven) in *Filemaker*.

Stedelijke Openbare Bibliotheek Kortrijk – Bewaarbibliotheek

Leiestraat 30
8500 Kortrijk
tel: 056/20.25.43
fax: 056/20.50.87
email: kortrijk.pob@bib.vlaanderen.be

Contactpersoon
Paul Vancolen – Stadsbibliothecaris

Statuut
Stedelijke instelling.

Subsidiëring
Voorzien in het bibliotheekdecreet van 19 juni 1978.

1. WERKING

Historiek

De Stedelijke Openbare Bibliotheek Kortrijk werd officieel gesticht op 1 januari 1851 en heeft sindsdien verschillende taken op zich genomen als Stadsbibliotheek, Bewaarbibliotheek en Stadsarchief.

In 1936 verhuisde de bibliotheek van het stadhuis naar de vroegere Berg van Barmhartigheid. In april 1986 nam de bibliotheek haar intrek in het voormalige warenhuis in de Leiestraat.

Als gevolg van de oprichting van een arrondissementeel depot van het Algemeen Rijksarchief in Kortrijk in 1964, werd het Stadsarchief als dusdanig gedeponeerd in het Rijksarchief Kortrijk. De bibliotheek zelf ontwikkelde zich tot een openbare bibliotheek en bleef zorg dragen voor de bewaarbibliotheek.

De bewaarbibliotheek is ontstaan door schenkingen van Jacques Goethals-Vercruysse (1759-1838) en Joseph de Bethune (1859-1920) en de aankoop van de collecties van Pastoor L. Slosse (1842-1920).

Opdracht en doelstellingen

- S Conservatie, restauratie, ontsluiting, inventarisatie en uitbreiding van de collecties.
- S Beheren van het handschriften- en boekenpatrimonium van de stad Kortrijk.
- S Toegankelijk maken van de verzamelingen voor het publiek o.m. door de publicatie in boekvorm van de verscheidene fondsen.
- S Begeleiden van wetenschappelijk werk van vorsers en studenten.

Samenwerkingsverbanden

- S Met de K.U.Leuven: Uitgave van een boek over de Kortrijkse jezuïet en neo-latijnse dichter Jacobus Wallius (1599-1690), gefinancierd door de stad Kortrijk. – najaar 2000.

Lopende projecten

- S Uitgave van een boek over de Kortrijkse jezuïet en neo-latijnse dichter Jacobus Wallius (1599-1690): i.s.m. Prof. dr. D. Sacré (K.U.Leuven) en gefinancierd door de stad Kortrijk. – najaar 2000.
- S Catalogus van de biografische collectie uit het fonds L. Slosse: 23.000 gegevens, uitgave in boekvorm (4 delen + 1 deel index) en CD-Rom.

*Recente realisaties*Wetenschappelijke activiteiten

- S Colloquium leven en werk van de Kortrijkse jezuïet en neo-latijnse dichter Jacobus Wallius (1599-1690) – KULAK, 1996.

Tentoonstellingen

- S *'t Is al zoo van buiten, 't is al zoo van bin'. Guido Gezelle in Kortrijk 1872-1899.* – 1999.
 S *Theodoor Sevens en de Boerenkrijg* – 1998.
 S *Alfred De Taeye (1905-1988).* – 1998.
 S *Joanna Francisca Amerlinck (1733-1810).* – 1998.
 S *Marc Stockman.* – 1997.

Catalogi

- S *'t Is al zoo van buiten, 't is al zoo van bin'. Guido Gezelle in Kortrijk 1872-1899.*
 S *Alfred De Taeye (1905-1988).*

Consultatie van de collectie

<i>Bewaarbibliotheek Kortrijk</i>	<i>1998</i>	<i>1999</i>	<i>2000 (jan-juni)</i>
<i>Consultaties</i>	568	580	202

Er wordt tevens veelvuldig schriftelijk en telefonisch informatie opgevraagd. Hierover zijn geen cijfers bekend.

2. COLLECTIE

Aanbod

De totale collectie van de Bewaarbibliotheek bevat 57.451 boeken, 1.162 handschriften en 550 bundels. De bibliotheek bevat de volgende collecties:

- S Fonds J. Goethals-Vercruyse: 12.349 boeken, 615 handschriften en tal van iconografische documenten.
 S Fonds J. de Bethune: 5.989 boeken, 284 handschriften en 153 bundels.
 S Fonds L. Slosse: 2.268 boeken, 183 handschriften en 397 bundels.
 S Stadsfonds: 1.230 boeken en 80 handschriften.
 S Kortrijkse Reeks: 7.100 boeken.
 S Willemsfondsbibliotheek: 11.495 boeken.
 S Pieter Tytgatbibliotheek: 7.020 boeken, waaronder vooral gebedenboeken en bidprentjes.
 S Esperantofonds: 10.000 boeken uit de Esperanto-bibliotheek van Cesar Vanbiervliet.

De Bewaarbibliotheek beschikt daarnaast over enkele bijzondere collecties:

- S *ca.* 950.000 bidprentjes en 250 bundels doodsbrieven.
 S *ca.* 25.000 iconografische documenten.
 S Tientallen lokale kranten, vanaf het begin van de 19de eeuw.
 S 990 strekkende meter jaargangen van afgesloten periodieken.

De collectie bestaat uit een verscheidenheid aan informatiedragers:

- S Handschriften op perkament en papier.
 S Kaarten en plattegronden.
 S Lithoportretten.
 S Affiches.
 S Bidprentjes en doodsbrieven.
 S Strooibriefjes.
 S Foto's uit de 19de en 20ste eeuw.

- S Stambomen.
- S Tekeningen.
- S Menu's.
- S Iconografische documenten.
- S Boeken vanaf incunabelen.
- S Lokale kranten, vanaf het begin van de 19de eeuw.
- S Stripalbums.
- S Microfilms.
- S Diareeksen.
- S Grammafoonplaten.
- S Videobanden.
- S Films.
- S CD's.

In de Gezellebibliotheek is er ook nog een bescheiden fonds Gezelliana aanwezig.

Graad van ontsluiting

De graad van ontsluiting is moeilijk exact in te schatten maar wordt geraamd tussen de 50 en de 75%.

Inventaris, bibliografische instrumenten en automatisering

Het bezit van de Bewaarbibliotheek wordt ontsloten via steekkaarten, catalogi in boekvorm (boeken in fonds J. de Bethune, de reeksen West-Vlaanderen en rond Kortrijk uit het Fonds L. Slosse). De catalogus van de iconografische documenten is ingevoerd in de computer. De catalogus van de biografische collecties uit het fonds L. Slosse is in voorbereiding.

4.5. *Religieuze Archieven en Bibliotheken*

Archief der Vlaamse Jezuïeten

Waversebaan 220
3001 Heverlee
tel: 016/40.40.21
fax: 016/40.72.21

Contactpersoon
Daniël Butaye sj – Archivaris

Satuut
Privé-archief.

Subsidiëring
Zonder subsidies.

1. WERKING

Historiek
Opgericht in 1831.

Opdracht en doelstellingen
Verzamelt en bewaart alles in verband met de Jezuïeten van Vlaanderen en België in binnen- en buitenland sinds de 17de eeuw, en stelt het ter beschikking voor onderzoek.

Samenwerkingsverbanden
Samenwerking met het Franstalige Jezuïetenarchief in Brussel.

Lopende projecten
doctoraatsproefschriften, licentiaatsverhandelingen, historische studies

Recente realisaties
niet meegedeeld

Consultatie van de collectie
gemiddeld 260 consultaties per jaar

2. COLLECTIE

Aanbod
S Brieven van Walschap
S Autografen van Van Ostayen
Verriest
Verschaeve
Persyn
Vliebergh
Van Cauwelaert
Van de Perre

Fl. Van Duyse
Reninca
E. Flerackers
H. Haeck
M. Brauns

Graad van ontsluiting
80%

Inventaris, bibliografische instrumenten en automatisering

S Klappers
S Catalogi
S Databank

Archief van het Grootseminarie Brugge

Potterierei 72
8000 Brugge
tel: 050/33.03.62
fax: 050/33.05.21
email: Grootseminarie.brugge@kerknet.be

Contactpersoon

Kurt Priem – Bisschoppelijk Archivaris

Statuut

Privé-verzameling, gedeelte van het seminarie-archief.

Subsidiëring

Bisschoppelijke diensten.

1. WERKING

Historiek

Het archief van het Grootseminarie is ontstaan door de verwerving van een reeks archieven van afgeschafte abdijen, o.a. Ter Duinen, en privé-archieven van priesters en geleerden. Daarnaast functioneert het ook als huisarchief voor het Grootseminarie.

Opdracht en doelstellingen

- S Conserveren en ontsluiten van de diverse fondsen.
- S Uitbouw van een toegankelijk archief voor de geschiedenis van West-Vlaamse abdijen en kerkelijke instellingen.
- S Uitbouw van het archief van de eigen instelling (seminarie) en van de ermee verbonden personen (priesters en geleerden).

Samenwerkingsverbanden

- S Met het museum van de Duinenabdij in Koksijde: voorbereiden van een vaste tentoonstelling over het Cisterciënzerleven.

Lopende projecten

- S *Vorbereiding en uitbouw van een vaste tentoonstelling over het Cisterciënzerleven.*
- S *Overzichtstentoonstelling cisterciënzerhandschriften: Brugge 2002.*

Recente realisaties

In het seminarie zelf werden de voorbije jaren geen eigen projecten gerealiseerd. Wel werkt het seminarie mee aan de open monumentendagen en worden er stukken uitgeleend aan tentoonstellingen in Brugge, Brussel, Oudenburg, Antwerpen, etc.. Ook werden er geregeld handschriften tentoongesteld voor bezoekers.

Consultatie van de collectie

<i>Grootseminarie Brugge</i>	<i>1998</i>	<i>1999</i>	<i>2000 (jan-juni)</i>
<i>Consultaties</i>	41	48	23

2. COLLECTIE

Aanbod

De Vlaamse/Nederlandstalige literatuur is zwak vertegenwoordigd in het geheel van het archief van het Grootseminarie (waarvan geen overzichtscatalogus bestaat). Naast de collectie sermoenen, kronieken, heiligenlevens en grafschriften beperkt het literaire aanbod zich tot de volgende manuscripten:

S hs. 131/102: gelegenheidspoëzie 16de eeuw.

S hs. 71/33: gelegenheidspoëzie, opgedragen aan abt Lucas de (16de - 17de eeuw).

S hs 116/52: prijswerken van de H. Geestcaemer Brugge (1743-1750).

S S 147: gedicht ter ere van Sint Livinus (1857) met bijgaande brief van C. Remes (?), pastoor van Sint-Lievens-Esse.

S S 60: L.F. Vliegheer *Den Buyten-Pastor. Ghestiggh en vermaecelijk beschreven, opghedraghen aan H.J. Van Susteren*. (18de eeuw).

S S 457: Jan van Ruusbroec *Gheestelijke tractatus* (15de eeuw).

Het fonds van de seminariebibliotheek is niet verwerkt in dit overzicht. Dit fonds wordt ingevoerd op LIBIS i.s.m. de K.U.Leuven.

Graad van ontsluiting

95 %.

Inventaris, bibliografische instrumenten en automatisering

Fichekaarten. Van een aantal fondsen bestaat er een inventaris.

4.6. Besluit

*Want er liggen nog ongelofelijk veel teksten uit het verleden
als slapende Doornroosjes te wachten op de prins die ze wakker kust.
(Marita Mathijssen)*

Een inventaris van instellingen die literaire archivalia bewaren in België en Vlaanderen bestaat niet, laat staan een inventaris van handschriften en brieven van Vlaamse auteurs in archieven en bibliotheken in Vlaanderen. Een dergelijke inventaris dringt zich nochtans op in het licht van zowel een gecoördineerd archiefbeleid als een wetenschappelijk en maatschappelijk relevante valorisatie van het Vlaamse literaire en culturele erfgoed.

Zoals blijkt uit de analytische studie van de literaire archieven in Vlaanderen worden allerhande literaire archivalia in tal van archieven, bibliotheken, bewaarplaatsen, instellingen, *etc.* bewaard die elk vanuit hun eigen tradities, ontstaans- en werkingsgeschiedenis een eigen methodologie en praktijk ontwikkeld hebben om met archieven om te gaan. De inhoudelijke oriëntatie van de respectievelijke instellingen – de meeste instellingen zijn niet prioritair literair georiënteerd – heeft er enerzijds voor gezorgd dat er geen uniformiteit is m.b.t. de gebruikte inventarisatiesystemen. De permanente wetenschappelijke onderbestaffing van archieven en bewaarplaatsen maakt anderzijds een wetenschappelijk verantwoorde en doorgedreven inventarisatie van de collecties problematisch – met een schrijnend dieptepunt in het AMVC waar slechts 0,01% van het handschriftenbestand geïnventariseerd is.

De meeste instellingen zoeken met hun beperkte middelen actief naar manieren om de ontsloten collectiegedeeltes te valoriseren door het opzetten van studiedagen, het inrichten van tentoonstellingen en het uitgeven van allerhande publicaties. Anderzijds is het ook zo dat een bepaald wetenschappelijk project ervoor kan zorgen dat gedeeltes van de collectie ontsloten worden.

Apart van de ideologische archieven, of *kleurarchieven* (ADVN, Amsab, Kadoc en Liberaal Archief), die een geformaliseerd samenwerkingsplatform hebben op het niveau van de *Raad van de Archief- en Documentatiecentra*, zijn er slechts aarzelende samenwerkingsverbanden op het gebied van de automatisering, de inventarisatie en valorisatie te bespeuren. Enkele projecten in het kader van het Max Wildiersfonds hebben die samenwerking bevorderd.

Een goed uitgebouwd en centraal gecoördineerd archiefbeleid kan niet zonder een inventaris van het literaire erfgoed in Vlaanderen. Daarom moet een inventarisatie van de brieven en handschriften van Vlaamse auteurs in archieven en bibliotheken in Vlaanderen een eerste prioriteit worden. Dan kan Vlaanderen aansluiten bij het Europese *Malvine* project (Manuscripts and Letters via Integrated Networks in Europe) dat on-line toegang verschaft tot disparate collecties handschriften en brieven die bewaard en gecatalogiseerd worden in Europese bibliotheken, archieven, documentatiecentra en musea. De relationele databanktoepassing *Agrippa* (UIA-AMVC) is vanwege haar SGML architectuur een goede keuze voor het verwerken van de gegevens.

Het *Centrum voor Teksteditie en Bronnenstudie* (CTB) kan vanwege haar expertise, onafhankelijkheid en de vertegenwoordiging van alle partners in het veld in zijn adviescommissie (GCTB, zie bijlage 3 voor de samenstelling van de commissie) een coördinerende rol spelen in de wetenschappelijke realisatie van een dergelijk inventarisatieproject.

5. Analytische Studie van de Muzikale Archieven, Bibliotheken en Bewaarplaatsen in Vlaanderen

Het onderzoek voor deze studie werd uitgevoerd door Jan Dewilde

5.1. Inleiding

Deze inventaris wil een overzicht bieden van wat er aan documentatie over Vlaamse muziek voorhanden is in het domein van wat men gemeenzaam aanduidt als de klassieke muziek, inclusief koormuziek en HaFaBra-muziek. Het betreft die documentatiecentra, bibliotheken, instellingen en organisaties die op dit gebied een relevant en uniek documentatie-aanbod hebben.

In een eerste deel worden de gespecialiseerde documentatie- en informatiecentra gepresenteerd die actief bezig zijn met het verzamelen, ontsluiten, bestuderen en aanbieden van informatie omtrent een bepaalde periode uit de Vlaamse muziekgeschiedenis. Een tweede deel behandelt de wetenschappelijke bibliotheken, archieven en bewaarplaatsen. Hierin worden ook de conservatoriumbibliotheken besproken. Formeel gaat het wel om schoolbibliotheken, maar gezien hun waardevolle collecties en hun werking zijn het *de facto* ook wetenschappelijke bibliotheken. Voor de volledigheid moet hier ook gewezen worden op de universiteitsbibliotheken die op het domein van de Vlaamse muziek unica bezitten, zoals thesen. Ook stedelijke conservatoria bezitten soms waardevolle collecties van oud-directeurs en leraars. De conservatoria van Mechelen en Brugge bijvoorbeeld hebben interessante verzamelingen in huis, maar geen personeel om die documentatie te ontsluiten. Verder kunnen een aantal wetenschappelijke instellingen en bewaarplaats die niet prioritair rond muziek actief zijn toch bepaalde interessante collecties herbergen:

- S Stadsarchieven: vb. het Antwerps stadsarchief heeft een rijke verzameling Benoitmanuscripten.
- S Ideologische archieven: het Amsab, Kadoc, Liberaal Archief en het ADVN.
- S Stedelijke bibliotheken: de Brugse stadsbibliotheek bezit een unieke verzameling Gezellelieders.
- S Kerk- en kathedraalarchieven.
- S Koninklijke Vlaamse Academie voor Wetenschappen, Letteren en Schone Kunsten van België: bewaart archieven en documenten m.b.t. de Prix de Rome.

Komen verder achtereenvolgens aan bod:

- S Bibliotheken, Instellingen en Organisaties – Symfonische Literatuur.
Voor de volledigheid moeten hier ook de muziekbibliotheken van de Vlaamse Opera en de Munt worden vermeld. Maar het aandeel Vlaamse muziek is hier wel bijzonder miniem omdat de Vlaamse opera's in beide instellingen sinds jaren van de affiche zijn verdwenen. Hun historische collecties waarin Vlaamse muziek wél aanwezig was, zijn gedeponneerd in het *Archief en Museum voor het Vlaamse Cultuurleven*, in het geval van de Vlaamse opera, of weggegooid, in het geval van de Munt.
- S Bibliotheken, Instellingen en Organisaties – Koormuziek.
- S Bibliotheken, Instellingen en Organisaties – HaFaBra-muziek.
- S Bibliotheken, Instellingen en Organisaties – Orgel- en Beiaardmuziek.

Naast concrete gegevens (contactpersonen, coördinaten en vermelding van de subsidiënt) wordt telkens de algemene werking, het specifieke documentatie-aanbod en de graad van automatisering besproken. Peilen naar de bereidheid tot samenwerking met het *Muziekcentrum van de Vlaamse Gemeenschap* lag eerder moeilijk omdat men de werking van het Muziekcentrum nog onvoldoende kent en de vraag dus te weinig concreet is. Wél duidelijk is dat de verwachtingen naar het Muziekcentrum toe hoog gespannen zijn.

5.2. Gespecialiseerde Documentatie- en Informatiecentra

ALAMIRE vzw – MUSICA vzw

Postbus 45
3990 Peer
tel: 011/61.05.10
fax: 011/61.05.11
email: info@musica.be
url: <http://www.musica.be>

Contactpersoon

Herman Baeten – Directeur

Statuut

vzw's

Subsidiëring

Vlaamse Gemeenschap.

1. WERKING

Musica vzw en Alamire vzw zijn twee zusterorganisaties die elkaars werking ondersteunen.

Musica vzw is een muzikeducatieve organisatie die bij een ruimer publiek bekendheid geniet door de organisatie van de *Dag van de oude muziek*, die in 2000 aan zijn 17de editie toe is. Daarnaast heeft Musica een grote expertise in het organiseren van cursussen voor kinderen en jongeren (o.a. samenspel, jazz, improvisatie, compositie) en voor volwassenen. De vereniging werkt ook nauw samen met festivals voor oude muziek, zoals *Musica Antiqua* in Brugge en *Laus Polyphoniae* in Antwerpen.

Muziekuitgeverij Alamire ondersteunt de activiteiten van haar zusterorganisatie met educatieve publicaties. Daarnaast heeft Alamire een ongemeen rijk fonds aan muzikwetenschappelijke uitgaven.

Samen hebben beide verenigingen een belangrijk aandeel in de populariteit die oude muziek te beurt valt.

2. COLLECTIE

Aanbod

Musica:

Het documentatiecentrum van Musica is in de loop der jaren uitgebouwd tot een gebruikersbibliotheek voor docenten en cursisten van de vereniging. Het is altijd de bedoeling geweest om de bibliotheek uit te bouwen en open te stellen voor andere gebruikers, maar bij gebrek aan middelen blijft dit problematisch.

Het huidige documentatiecentrum is als volgt opgebouwd:

- S Gebruikersbibliotheek speelpartituren: dit deel van de bibliotheek is vanuit de praktijk van het musiceren georganiseerd. De partituren zijn gerangschikt per aantal partijen zodat docenten of muzikanten dadelijk geschikte muziek kunnen vinden voor een bepaalde speelgroep. Dit deel bestaat uit speelboeken, anthologieën, en bladmuziek. Het accent ligt op muziek van vóór 1800, maar er zijn ook hedendaagse partituren aanwezig. Bijzonder is

ook de uitgebreide collectie facsimile's. Het is de bedoeling om musici te stimuleren deze te gebruiken bij uitvoeringen.

- S Multimedia: het documentatiecentrum bevat een uitgebreide collectie cd's. van meer dan 3.000 stuks, hoofdzakelijk historische muziek en oude opnamen. Daarnaast is er ook een bescheiden collectie met CD-Roms en een aantal videobanden. In het documentatiecentrum is een cd-speler, een CD-Rom speler, een cd-I en een video aanwezig voor de gebruiker. Er is ook een aansluiting op het internet.
- S Naslagwerken: encyclopedieën, basiswerken per componist, naslagwerken over uitvoeringspraktijk en besprekingen van muziekwerken, diverse algemene boeken rond muziek.
- S Documentatie: verzameling van programmaboeken van opera's en festivals, teksten en vertalingen van vocale muziek, verzameling van Kort Paspoort over ensembles met historische uitvoeringspraktijken en een verzameling catalogi van uitgevers.
- S Muziektijdschriften: in de loop der jaren heeft Musica een erg uitgebreide collectie internationale muziektijdschriften aangelegd, een collectie die uniek is voor België. Een aantal hiervan gaat terug tot 1970.

Zelf publiceert Musica een driemaandelijks nieuwsbrief waarin de activiteiten worden aangekondigd.

Alamire

De muziekuitgeverij Alamire is gespecialiseerd in facsimile-uitgaven van oude muziekbronnen (bijvoorbeeld *Album de Marguerite d'Autriche* en *Hildegard of Bingen*). Bovendien publiceert Alamire in samenwerking met de Alamire Foundation jaarboeken en de reeks *Monumenta Flandriae Musica* met moderne transcripties van onbekende Vlaamse bronnen (bijvoorbeeld *Harpichord music of the southern low countries* en *Preludes for Carillon by Matthias Vanden Gheyn*). De uitgaven combineren een grondige wetenschappelijkheid aan een mooie, duidelijke en uitnodigende lay-out. De publicaties zijn on-line te bestellen. Verder heeft Alamire in de loop der jaren een interessant Nederlandstalig fonds opgebouwd met boeken over allerlei aspecten van de muziek.

Voor de verspreiding van zijn muziekwetenschappelijke uitgaven neemt Alamire deel aan beurzen, congressen en oude muziekfestivals in binnen- en buitenland.

Alamire is ook uitgever van het tijdschrift *Musica Antiqua* waarin specialisten artikels publiceren over oude muziek en sinds enige tijd ook over de romantiek. Het tijdschrift beleeft momenteel zijn 17de en laatste jaargang. Alamire bereidt een nieuw tijdschrift voor.

Inventaris, bibliografische instrumenten en automatisering

Het hele documentatiecentrum van Musica is opgeslagen in een zelf ontwikkelde databank. Die bestaat uit een aantal aan elkaar gelinkte bestanden van componisten en van composities. Via de computer kan men nagaan of een bepaald werk van een componist aanwezig is en in welke vorm (partituur, cd). Er is ook gestart met het exciperen van verzamelingen/anthologieën, zodat op termijn het hele fonds in detail ontsloten zal zijn.

Zowel Alamire als Musica hebben een mooie en goed gestoffeerde website.

Alamire Foundation – Centrum voor de studie van de muziek uit de lage landen

Mgr. Ladeuzeplein, 21
 3000 Leuven
 tel: 016/32.46.61
 fax: 016/32.47.06
 email: eugeen.schreurs@arts.kuleuven.ac.be
 url: <http://fuzzy.arts.kuleuven.ac.be/alamire/>

Contactpersoon
 Eugeen Schreurs

Statuut
 vzw

Subsidiëring
 Vlaamse Gemeenschap.

1. WERKING

De Foundation, een samenwerkingsverband met Musica vzw en de afdeling musicologie van de K.U.Leuven, wil het onderzoek naar het muzikale verleden van Vlaanderen en omstreken van vóór 1800 stimuleren. De klemtoon ligt op de gouden eeuw van de polyfonie. Het centrum spoort archiefteksten op die systematisch geïnventariseerd, bestudeerd en, waar nodig, geconserveerd worden. Het onderzoek van de muziekbronnen gebeurt interdisciplinair, in samenwerking met classici, kunsthistorici en taalkundigen. In de jongste jaren gebeurde er onderzoek naar muziekverzamelingen van kapittelkerken, kloosters, stedelijke overheden en burgerlijke verenigingen. Momenteel loopt een onderzoek naar de muziek uit de 18de eeuw.

De research die in het buitenland gebeurt wil de Foundation internationaal coördineren.

De resultaten van het onderzoek worden gepresenteerd op colloquia, tentoonstellingen (*Bedreigde klanken? Muziekfragmenten uit de Lage Landen*) en in publicaties. Zo publiceert de Foundation de reeks *Monumenta Flandriae Musica* en jaarboeken (in samenwerking met de uitgeverij Alamire) waaraan internationale specialisten meewerken (bijvoorbeeld *Orlandus Lassus and his time* en *Giaches de Wert and his time*).

2. COLLECTIE

Aanbod

De Foundation heeft een kleine, maar zeer interessante bibliotheek waarin ondermeer belangrijke Amerikaanse studies steken. De werken zijn geklasseerd per regio waarop ze betrekking hebben.

Inventaris, bibliografische instrumenten en automatisering

De namen van musici en composities worden opgeslagen in een beelddatabank. Het documentatieaanbod zal binnen afzienbare tijd raadpleegbaar zijn via LIBIS.

De Foundation heeft een interessante, Engelstalige, website die binnenkort zal aangepast worden.

Studiecentrum voor Vlaamse Muziek

Desguinlei 25
2018 Antwerpen
tel: 03/241.01 30 – 03/244.18.29
fax: 03/244.18.24
email: svm@be
url: [http:// www.svm.be](http://www.svm.be)

Contactpersoon

Jan Dewilde
tel: 03/241.01.30
email: j.dewilde@dptd.ha.be

Statuut

vzw

Subsidïering

Het Studiecentrum voor Vlaamse Muziek vzw wordt niet structureel gesubsidieerd, maar kreeg in mei 2000 studieopdrachten van het *Muziekcentrum van de Vlaamse Gemeenschap*.

1. WERKING

Historiek

Het Studiecentrum voor Vlaamse Muziek vzw (SVM) werd met de steun van de *Koning Boudewijnstichting* op 12 februari 1998 in Antwerpen opgericht.

Opdracht en doelstellingen

Luidens artikel 3 van de statuten is deze vereniging een studie- en documentatiecentrum dat tot doel heeft het Vlaams muziekatrimonium van de 19de en de 20ste eeuw te vrijwaren en bekend te maken. De oprichters van het SVM vertrokken vanuit de vaststelling dat die periode van de Vlaamse muziekgeschiedenis grotendeels onontgonnen gebied is, qua wetenschappelijke bronnen, documentatie, betrouwbare informatie, uitvoeringen en opnamen.

De concrete doelstellingen van het SVM zijn:

- S De opsporing, inventarisering en conservering van het Vlaamse roerend muziekatrimonium uit de 19de en 20ste eeuw.
- S De verspreiding van zowel informatie en documentatie als partituren in binnen- en buitenland, en dit voor zowel wetenschappelijke als muziekpraktische doeleinden.
- S Het mee uitwerken van een gedegen archiverings- en ontsluitingsbeleid.

Hiertoe wordt nauw samengewerkt met de muziekarchieven en wetenschappelijke bibliotheken enerzijds en met componistenfondsen anderzijds. Op die manier kan veel disparate en verspreide informatie gecentraliseerd worden. Dit alles moet uitmonden in een uitgebreide, on-line raadpleegbare database met wetenschappelijke en praktische informatie met betrekking tot de Vlaamse muziek uit de bewuste periode.

Werkzaamheden

- S Verstrekken van programma-advies aan de VRT, Festival van Vlaanderen, Brussel 2000 en aan verschillende orkesten en uitvoerders in binnen- en buitenland.
- S Advies aan musicologen en begeleiding van studenten.
- S Opstellen van repertoirelijsten per genre en per instrument.
- S Aanmaken van oeuvrecatalogi per componist.

- S Publicatie van een brievencatalogus van Arthur Meulemans.
- S Publicatie van verschillende biografische en muziekhistorische artikels.
- S Voordrachten en lezingen.
- S Archiefonderzoek in België, Frankrijk, Duitsland en de Verenigde Staten.
- S Talrijke vondsten van verloren gewaande of onbekende partituren en documenten.
- S Aanleggen van een database en opstarten van een website.
- S Ontwikkeling van een gedetailleerd registratiesysteem voor de wetenschappelijke beschrijving van muziekpartituren.

In voorbereiding

- S Biografie over Peter Benoit (i.s.m. Lannoo).
- S Cd's met koormuziek van Herberigs en met pianomuziek (i.s.m. Phaedra).
- S Monografie over Frank Van der Stucken.
- S Studie over het muziekleven tijdens de twee wereldoorlogen.

Het SVM slaat een brug tussen wetenschappelijk onderzoek en de muziekpraktijk door bruikbare, interessante partituren aan te reiken aan uitvoerders, ensembles en orkesten en concerten en opnames te stimuleren. Daarenboven dient het centrum als vraagbaak voor correspondenten in binnen- en buitenland. Zowel partituren, documentatie als opnamen worden op vraag toegestuurd.

Voor deze uiteenlopende activiteiten doet het SVM occasioneel een beroep op losse medewerkers, musicologen gespecialiseerd in deze materie.

Het SVM werkt ook interdisciplinair samen met de literair-historische studiegroep *Genese* van de UIA, en is promotor van enkele projecten van het *Centrum voor Teksteditie en Bronnenstudie*.

2. COLLECTIE

Aanbod

Het SVM wil zelf geen eigen collectie uitbouwen omdat de documentatie nu al over te veel verschillende bewaarplaatsen is versnipperd. Verworven archieven worden naar de meest geschikte bewaarplaatsen gekanaliseerd.

Inventaris, bibliografische instrumenten en automatisering

Door zijn centraliserende werking heeft het SVM een uniek documentatie-aanbod over de Vlaamse muziek in de 19de en 20ste eeuw, zowel qua componisten en uitvoerders als qua organisatie van het concertleven. Die informatie ligt opgeslagen in een database en wordt onder andere via publicaties bekend gemaakt.

Het sluitstuk van het documentatie-aanbod moet de website worden die sinds kort ontwikkeld wordt. Daarop zullen – op basis van grondig archiefonderzoek – van ongeveer 150 componisten telkens een biografie, oevrelijst, discografie, bibliografie en foto's worden aangeboden. Voor de inventarisering en beschrijving van de partituren heeft het SVM een geautomatiseerd systeem laten ontwerpen (Elektronische MuziekInformatie, EMI), volgens de internationale descriptieregels. Op die manier werkt het SVM aan een virtuele bibliotheek waarin het oeuvre van een componist, dat nu vaak over veel bewaarplaatsen verspreid is, ge-centraliseerd wordt.

Door het aanleggen van biografieën, discografieën en bibliografieën en het excerpieren van binnen- en buitenlandse muziektijdschriften van artikels over Vlaamse muziek werkt het SVM op die manier aan een encyclopedische verzameling over zowat 150 componisten.

CeBeDeM – Belgisch Centrum voor Muziekdocumentatie

Aarlenstraat 75-77
1040 Brussel
tel: 02/230.94.30
fax: 02/230.94.37
email: music-centre@cebedem.be
url: <http://www.cebedem.be>

Contactpersoon
Diana von Volborth – Directeur

Statuut
VZW

Subsidiëring
Structurele subsidiëring door de federale regering (Diensten van de Eerste Minister – wetenschappelijke, technische en culturele aangelegenheden, nu ressorterend onder de Minister van Economische Zaken). In 1999 ontving CeBeDeM een occasionele subsidiëring van de Vlaamse regering (op advies van de muziek-adviescommissie).

1. WERKING

CeBeDeM werd in 1951 als niet-commerciële vereniging opgericht met als doel het beheer en de promotie van de werken van hedendaagse Belgische componisten. Op dit moment zijn er 122 aangesloten leden. Over het lidmaatschap van een componist brengt het zogenaamde *Aansluitingscomité* advies uit, maar de Raad van Beheer neemt de uiteindelijke beslissing. Een componist die toetreedt moet bij CeBeDeM al zijn werken deponeren, in manuscript, reproductie of druk (in dit laatste geval moeten twee exemplaren worden gedeponerd). Hij draagt het recht van reproductie van al zijn nog niet gepubliceerde en van al zijn toekomstige werken over aan CeBeDeM. Zolang zijn lidmaatschap duurt mag hij dit recht niet aan derden afstaan. Zonder speciale toestemming van CeBeDeM mag de aangesloten componist geen reproducties van zijn werken laten maken of zelf materialen van zijn onuitgegeven werken uitlenen of verhuren. Indien de componist toch een werk door een andere uitgever wil laten publiceren moet hij dat schriftelijk melden en in het geval het een al door CeBeDeM uitgegeven werk betreft moet de componist of de uitgever de stock van CeBeDeM overnemen.

De aanmaak van orkestmateriaal door CeBeDeM wordt vergoed door de verhuring van dat materiaal. Eens de kosten gedekt zijn gaat bij volgende verhuringen 80% van de huurgelden naar de componist, 20% komt de vereniging toe als administratiekosten

CeBeDeM verbindt zich er toe om de raadpleging, bestudering en uitvoering van de composities te vergemakkelijken: de partituren kunnen ter plaatse ingekeken worden, worden geïnteresseerden gratis toegestuurd, partituren worden gekopieerd of uitgegeven, orkestmateriaal kan worden aangemaakt.

CeBeDeM heeft een bibliotheek waar de composities van en informatie over de aangesloten componisten kunnen geraadpleegd worden.

De organisatie wil de promotie van de leden verzorgen in binnen- en buitenland en is daartoe lid van IAMIC en IAML.

2. COLLECTIE

Aanbod

CeBeDeM heeft een interessante bibliotheek van *ca.* 13.000 titels, *ca.* 2.300 orkestmaterialen en 2.000 zelf uitgegeven werken. De documentatiedienst verzamelt een schat aan informatie over leven en werk van de aangesloten componisten en dus van een belangrijk deel van de Vlaamse muziekgeschiedenis van de laatste eeuw. Naast de bibliotheek is er ook een fonothek met ongeveer 3.000 opnamen.

De organisatie heeft een goed werkende reproductiedienst die jaarlijks een vijftigtal werken publiceert, grotendeels kamermuziek. Orkestpartituren worden nog nauwelijks uitgegeven omdat die grote investeringen vergen.

Tussen de 122 aangesloten leden zijn er 63 Vlamingen (en bij uitbreiding Brusselaars):

- S Albert, Karel (1901-1987)
- S Alpaerts, Flor (1876-1954)
- S Baeyens, August (1895-1966)
- S Brewaeys, Luc (1959)
- S Brusselmans, Michel (1886-1960)
- S Cabus, Peter (1923)
- S Carron, Willy (1942)
- S Celis, Frits (1929)
- S Ceulemans, Ivo (1905-1994)
- S Coeck, Jan L. (1944)
- S Coppens, Claude (1936)
- S Coryn, Roland (1938)
- S Craens, Alain (1957)
- S De Boeck, August (1865-1937)
- S Decadt, Jan (1914-1995)
- S Dejoncker, Theo (1894-1964)
- S De Jong, Marinus (1891-1984)
- S Delvaux, Albert (1913)
- S De Maeyer, Jan (1949)
- S De Meester, Louis (1904-1987)
- S De Smet, Raoul (1936)
- S De Vocht, Lodewijk (1887-1977)
- S Devreese, Godfried (1893-1972)
- S D'Haene, Rafaël (1943)
- S D'Hoedt, Henry Georges (1885-1936)
- S Geysen, Frans (1936)
- S Gilson, Paul (1865-1942)
- S Gistelinc, Elias (1935)
- S Goethals, Lucien (1931)
- S Goeyvaerts, Karel (1923-1993)
- S Gyselinck, Franklin (1950)
- S Henderickx, Wim (1962)
- S Herberigs, Robert (1886-1974)
- S Kersters, Willem (1929-1998)
- S Laporte, André (1931)
- S Legley, Vic (1915-1994)
- S Lonque, Georges (1900-1967)
- S Maes, Jef (1905-1996)
- S Meulemans, Arthur (1884-1966)
- S Mortelmans, Lodewijk (1868-1952)
- S Peeters, Flor (1903-1986)
- S Pelemans, Willem (1901-1991)

- S Poot, Marcel (1901-1988)
- S Roelstraete, Herman (1925-1985)
- S Rosseau, Norbert (1907-1975)
- S Ryelandt, Joseph (1870-1965)
- S Samuel-Holeman, Eugène (1863-1942)
- S Schoemaker, Maurice (1890-1964)
- S Schroyens, Daniël (1961)
- S Sternefeld, Daniël (1905-1986)
- S Swerts, Piet (1960)
- S Van de Moortel, Arie (1918-1976)
- S Van der Eyken, Ernest (1913)
- S Van der Velden, Renier (1910-1993)
- S Van de Woestijne, David (1915-1979)
- S Van Durme, Jef (1907-1965)
- S Van Hoof, Jef (1886-1959)
- S Van Hove, Luc (1957)
- S Van Landeghem, Jan (1954)
- S Verbesselt, August (1919)
- S Veremans, Renaat (1894-1969)
- S Wellfens, Peter (1924)
- S Westerlinck, Wilfried (1945)

Naar leeftijd ingedeeld geeft dat:

Geboren	voor 1900	1900-1944	1945-1960	na 1960
Aantal	18	35	7	3

Van die Vlaamse leden zijn er nog 25 in leven.

Opmerking: Het is niet zo dat CeBeDeM in alle gevallen het hele oeuvre van de componist herbergt: van verschillende aangesloten leden wordt een deel van het oeuvre in andere bibliotheken en archieven bewaard.

Het zwaartepunt ligt dus bij de componisten geboren tussen 1900 en 1944. Het centrum heeft de aansluiting verloren bij de generaties componisten van na 1945 en is dus zeker niet langer representatief voor de Vlaamse muziekproductie van de laatste decennia. De jongste aangesloten componist is geboren in 1962. CeBeDeM heeft het van langs om moeilijker om artikel 2 van zijn statuten waar te maken: *“De vereniging heeft tot doel het Belgisch muzikaleven uit te breiden en te bevorderen, in het bijzonder door haar steun te verlenen aan de werken van Belgische hedendaagse toondichters, zowel in België als in het buitenland.”*

Niet alleen zijn de aansluitingen de laatste jaren eerder zeldzaam geworden – ook al door de intrede van de computer waarbij componisten zelf hun werk kunnen printen en naargelang de behoefte distribueren – bovendien hebben een aantal componisten hun lidmaatschap opgezegd. Onder hen Frédéric Devreese, Jacqueline Fontyn en Frederik Van Rossum. Nog andere (erfgenamen van) componisten overwegen die stap uit onvrede met de geboden dienstverlening. Verschillende (erfgenamen van) Vlaamse componisten hebben problemen met de toch overheersende francofone sfeer waarin het centrum baadt.

Inventaris, bibliografische instrumenten en automatisering

Het bibliotheekbestand staat sinds kort op computer en een database met de werken van de aangesloten componisten is in de maak. De website is toe aan enige updating.

Matrix – Studie- en Documentatiecentrum Nieuwe Muziek

Blijde Inkomststraat 21
3000 Leuven

vanaf 15 november 2000:
Minderbroedersstraat 48
3000 Leuven
email: matrix@arts.kuleuven.ac.be

Contactpersoon
Mark Delaere – Projectleider
Lieven Bertels – Coördinator

Statuut
vzw

Subsidïering
Structurele partners zijn Cera Holding en de K.U.Leuven. Er is ook een samenwerkingsovereenkomst met het *Muziekcentrum van de Vlaamse Gemeenschap*.

1. WERKING

Het Studie- en documentatiecentrum Nieuwe Muziek opent op 15 november 2000 en wil zich richten naar uitvoerders, studenten, organisatoren, muziekgroepen, platenlabels. Via initiatielessen wil het ook een ruimer publiek aanspreken.

Naast het aanleggen van een bibliotheek en discotheek zal ook wetenschappelijk onderzoek gestimuleerd worden (interactie tussen compositie en wetenschappelijk onderzoek; ontwikkeling van didactische en vulgariserende software) en worden educatieve en theoretische activiteiten voorbereid (lezingen, colloquia, seminars, introducties). De seminars van de afdeling musicologie over muziek uit de twintigste eeuw, lessen van de titularissen van de KBC-leerstoel *Nieuwe Muziek* en lezingen van gastcomponisten zullen in het centrum plaatsvinden.

Matrix zal zelf geen concerten organiseren maar desgewenst programmatorisch advies verlenen.

2. COLLECTIE

Aanbod

Het centrum zal een collectie bijeenbrengen van partituren, cd's en basiswerken over muziek uit de tweede helft van de twintigste eeuw. Daartoe wordt de collectie van de musicologie-afdeling van de K.U.Leuven in het centrum geïntegreerd. Ook partituren en opnames van nieuwe muziek uit Vlaanderen zullen hier gecentraliseerd worden (onder andere dubbels van recente composities uit het depot van de Vlaamse Gemeenschap). In het luistercentrum zullen opnames kunnen beluisterd worden.

Inventaris, bibliografische instrumenten en automatisering

Matrix zal worden uitgebouwd tot het gespecialiseerde elektronisch documentatiecentrum inzake Vlaamse en internationale hedendaagse muziek en zal daarom zwaar investeren in de automatisering.

Via de uitgebreide informatica- en netwerkomgeving zal de catalogus ontsloten worden en zullen er links gelegd worden naar andere databestanden.

Er zal een internationale standaard voor de geautomatiseerde catalogus ontwikkeld worden, dit in samenwerking met het FWO-project dat instaat voor de inventarisering en ontsluiting van de omroepbibliotheek.

On-line raadpleging van de catalogus zal mogelijk zijn.

Documentatiecentrum van de stichting Logos

Kongostraat 35
9000 Gent
(Logos Tetrahedron Concertzaal: Bomastraat, 26-28, 9000 Gent)
tel: 09/223.80.89
fax: 09/225.04.34
email: stichting.logos@ping.be
url: <http://www.ping.be/logos>

Contactpersoon

Guy De Bièvre, Xavier Verhelst, Reni Wijns – Verantwoordelijken

Statuut

Instelling van openbaar nut.

Subsidiering

De Stichting Logos is een instelling van openbaar nut en wordt gesubsidieerd door de Vlaamse Gemeenschap.

1. WERKING

Logos werd als werkgroep in 1968 door Godfried-Willem Raes opgericht en bestaat sinds 1977 als Stichting. Logos staat voor de promotie (van alternatieve vormen) van nieuwe muziek en gerelateerde kunstuitingen. De activiteiten behelzen muziekproductie, concerten en performances en technologische research.

2. COLLECTIE

Aanbod

Het Logos Documentatiecentrum bestaat uit vier compartimenten:

- S Klankarchief: een sinds 1972 verzamelde collectie van 16.755 titels op diverse dragers (1/4" band, audio cassette, vinyl, DAT, cd).
- S Partituurarchief: 2.642 titels.
- S Videoarchief: 566 titels op Video8, VHS, U-matic, High8.
- S Boeken- en tijdschriftenarchief: 5030 titels.

Een belangrijk deel van de collectie bevat Vlaamse muziek. De collectie is op afspraak vrij toegankelijk, maar niets mag ontleend worden.

Inventaris, bibliografische instrumenten en automatisering

Alle Kort Paspoort kunnen volgens verschillende parameters via computer opgezocht worden (opgeslagen in Visual FoxPro). Een deel van het boeken- en tijdschriftenarchief moet nog ingevoerd worden.

5.3. *Wetenschappelijke Archieven, Bibliotheken en Bewaarplaatsen*

Muziekafdeling van de Koninklijke Bibliotheek van België

Keizerslaan 4
1000 Brussel
(vierde verdieping)
tel: 02/519.57.50
fax: 02/519.57.60

Contactpersoon

Yves Lenoir – Hoofdbibliothecaris

Statuut

Afdeling van de Koninklijke Bibliotheek van België, een federale wetenschappelijke instelling.

Subsidiëring

Federale overheid

1. WERKING

Deze muziekbibliotheek is een afdeling van de Koninklijke Bibliotheek van België, een federale wetenschappelijke instelling. Haar opdracht is het tegelijkertijd als nationale bibliotheek en als centrale wetenschappelijke bibliotheek te functioneren. Het nationaal patrimonium moet bewaard en voor onderzoek toegankelijk gemaakt worden.

De muziekafdeling functioneert dus als bewaarbibliotheek, maar tegelijkertijd gaat er ook een wetenschappelijke stimulans van uit.

2. COLLECTIE

Aanbod

De muziekafdeling heeft een ongemeen rijke verzameling die zowat de hele Belgische muziekgeschiedenis overspant. Er zijn partituren en werken over muziek (in manuscript of druk), microfilms van manuscripten en van partituren die voor 1800 in de Nederlanden werden gedrukt of die muziek bevatten van componisten uit de Lage Landen (ca. 1.100). Verder ook briefwisseling, iconografie en concertprogramma's.

De bibliotheek bevat volgens haar opdracht ook alle krachtens het wettelijk depot verworven partituren. Tenslotte is er ook een grote collectie grammofoonplaten (ca. 40.000) en bandopnamen van muziek van Belgische componisten. Deze opnamen kunnen ter plaatse beluisterd worden.

Qua documentatie-aanbod van Vlaamse en Brusselse componisten en musici is deze bibliotheek zeer belangrijk. Naast het grote aandeel van de polyfone muziek, zijn er andere belangrijke deelcollecties m.b.t. Vlaamse muziek:

S Verzameling J.F. Willems: het oude Nederlandse lied.

S Verzameling Edgar Tinel: o.a. brieven.

S Verzameling Paul Collaer.

S Verzameling Herman Roelstraete: handschriften en musicologisch belangrijke archief.

Naast de muziekafdeling bewaart de Koninklijke Bibliotheek ook nog codices met polyfone muziek, en manuscripten van o.a. componisten uit de negentiende eeuw in het Handschriftenkabinet en oude muziekdrukken in de afdeling Kostbare Werken.

Inventaris, bibliografische instrumenten en automatisering

De collectie is uitstekend ontsloten. Naast een aantal gedrukte catalogi zijn er ook catalogi met fiches voor

- S de gedrukte partituren: per componist, genre, titel.
- S de manuscripten verworven na 1975: per componist.
- S de autografe brieven van musici verworven voor 1977: per auteur.
- S de musicologische werken: per auteur en per onderwerp.
- S de operalibretto's: per titel, auteur en genre.
- S de grammofoonplaten: per componist, genre, uitvoerder, titel en platenmerk.
- S de bandopnamen: per componist.

Het grootste deel van de collectie is reeds via computerterminals raadpleegbaar. Er kan gezocht worden op titel, titelwoorden en auteur.

De muziekafdeling geeft publicaties uit waarvan enkele ook relevant zijn voor de Vlaamse muziekgeschiedenis. Met de vorige hoofdbibliothecaris zijn wel veel kennis en een grote verbondenheid met het Vlaamse muziekleven verdwenen.

Bibliotheek van het Koninklijke Vlaams Conservatorium – Antwerpen

Hogeschool Antwerpen
 Departement Dramatische Kunst, Muziek en Dans
 Campus Koninklijk Vlaams Conservatorium
 Bibliotheek
 Desguinlei 25
 2018 Antwerpen
 tel: 03/244.18.20
 fax: 03/244.18.24

Contactpersoon

Anna Pensaert – Bibliothecaris
 email: a.pensaert@dptd.ha.be

Statuut

Hogeschoolbibliotheek.

Subsidiering

De bibliotheek is onderdeel van het Departement Dramatische Kunst, Muziek en Dans van de Hogeschool Antwerpen.

1. WERKING

Deze muziekbibliotheek functioneert als schoolbibliotheek voor het Departement Dramatische Kunst, Muziek en Dans van de Hogeschool Antwerpen, maar staat ook open voor externen. Zoals in de andere conservatoriumbibliotheken is de collectie immers veel ruimer en waardevoller dan voor een schoolbibliotheek nodig is.

Een deel van de collectie (de zogenaamde praktische muziek) is rechtstreeks toegankelijk, wat het raadplegen en kiezen vergemakkelijkt. In de leeszaal zijn de belangrijkste naslagwerken, jaargangen van lopende tijdschriften en verzamelde uitgaven vrij raadpleegbaar. Studenten hebben er vrij internettoegang. Er is ook een luisterruimte waar LP's en cd's beluisterd kunnen worden.

2. COLLECTIE

Aanbod

Het eerste boek werd ingeschreven op 25 september 1874; in 1995 werd de totale inhoud van de collectie geschat op 200.000 titels, het equivalent van zo'n 600.000 boekdelen. Het grootste deel van deze collectie bestaat uit gedrukte partituren en boeken.

De bibliotheek heeft een zeer belangrijke historische collectie Vlaamse muziek met ongeveer tienduizend manuscripten van hoofdzakelijk Vlaamse componisten. Onder hen:

C. Van den Abeele, Peter Aerts, Flor Alpaerts, Jef Alpaerts, August L. Baeyens, Peter Benoit, Jan Blockx, August De Boeck, Jules Boeckx, J. Borm, Francis de Bourguignon, Leo Van den Broeck, Jan Broeckx, F. A. Callaerts, Joseph Callaerts, Karel Candaël, Ivo Ceulemans, Jan Ceulemans, Alphonse Cluytens, Rosine de Cocq, Jos Delafaille, Emiel Delin, Theo Van Doren, Cyriek Dubuisson, Charles Duquesnoy, Emmanuel Durlet, Jef Van Durme, Oscar Van Durme, Lieven Duvosel, Hipp. Everaerts, Gaston Feremans, Alexander Ferneau, Maurice Gevers, Remi Ghesquire, Paul Gilson, Alphonse Goeyens, Edouard Gregoir, Joseph Gre-

goir, F. C. D'Haeyer, C. Hinderdael, Jef Van Hoof, Clement D'Hooghe, Gustave Huberti, Emiel Hullebroeck, Marinus de Jong, Edward Keurvels, Jos de Klerk, Willem de Latin, Armand Lonque, Jef Maes, Karel Mestdagh, Willem De Mol, Jozef Moorkens, Alfons Moortgat, Ivo Mortelmans, Lodewijk Mortelmans, Rosane Van Neste, Ernest Van Nieuwenhove, Piet Nuten, Flor Peeters, P. Fr. De Puyssselejr, J. Rijken, Oscar Roels, Maria Roussey, Joseph Ryelandt, Ch. Scharres, Maurits Schoemaker, Hendrik Van Schoor, Julius J. B. Schrey, Karel De Schrijver, Albert Stordiau, Edmond Van der Straeten, P.J. Suremont, Armand Timmermans, Renaat Veremans, F. Verhelst, Edward Verheyden, Arthur Verhoeven, Constant Verrees, Lodewijk De Vocht, Hendrik Waelput, Emiel Wambach, Jos Watelet, Peter Welffens, Arhtur Wilford, Hendrik Willems, Renaat Van Zundert, J. A. Zwijsen

In de bibliotheek zijn ook enkele fondsen van belangrijke Vlaamse componisten ondergebracht:

- S Peter Benoitfonds
- S Jef Van Hoof-fonds
- S Arthur Meulemansfonds
- S Lodewijk de Vochtfonds

Die fondsen worden bewaard en gedeeltelijk ook gepromoot in de bibliotheek.

Het aandeel oude muziek is eerder beperkt, maar toch zijn er enkele echte pareltjes, zoals de Souterliedekens en manuscripten uit de achttiende eeuw.

De bibliotheek beschikt ook over collecties van oude, vooral Antwerpse concertverenigingen, over briefwisseling en documentatie (krantenknipsels, programma's, archieven, oude tijdschriften). Dit materiaal wacht nog grotendeels op ontsluiting, evenals een deel van de historische collectie.

In *Forum*, het tweemaandelijks tijdschrift van het Departement dramatische kunst, muziek en dans, verschijnt regelmatig een artikel over Vlaamse componisten die in de collectie aanwezig zijn.

Het belang van deze bibliotheek binnen de documentatie m.b.t. Vlaamse muziek ligt vooral in het grote aanbod aan partituren (manuscripten zowel als drukken) van de laatste 150 jaar.

Inventaris, bibliografische instrumenten en automatisering

De bibliotheek wordt ontsloten via een kaartcatalogus (tot en met 1998), aanwinsten vanaf 1999 zijn uitsluitend opgenomen in het geautomatiseerde bestand (*OPAC: Online Public Access Catalogue*) in een titelbeschrijving die conform is met de internationale standaardregels. De andere conservatoriumbibliotheken werken volgens een gelijkaardig systeem (*Allegro C*). Het oude uitleenbestand van ongeveer 80.000 titels werd ondertussen geconverteerd (het betreft hier beknoptere beschrijvingen van de werken die het afgelopen decennium werden ontleend).

De rest van de verzameling wordt ontsloten via een kaartcatalogus (voor de praktische muziek bijvoorbeeld gebeurt dat alfabetisch op componist en per genrerubriek).

De bibliotheek beschikt ook over een computerklas die ook een bibliotheekfunctie heeft met de OPAC en waar ook CD-Rom's en on-line abonnementen geraadpleegd kunnen worden.

Muziekbibliotheek van het Koninklijk Conservatorium – Brussel

Departement van de Erasmus Hogeschool
Hoger onderwijs in muziek en dramatische kunst
Regentschapsstraat 30
1000 Brussel
tel: 02/513.45.87
fax: 02/513.22.53
email: bib.kcb@ehb.be
url: <http://www.kcb.be/bibliotheek>

Contactpersoon

Johan Eeckeloo – Bibliothecaris
email: johan.eeckeloo@ehb.be

Statuut

Hogeschoolbibliotheek.

Subsidiëring

Het aankoopbudget voor het algemeen fonds komt van de federale overheid; de personeelskosten en een beperkt aankoopbudget komen uit het budget van de conservatoria. Werkingskosten worden door zowel de federale overheid als de conservatoria gedragen.

1. WERKING

De bibliotheek verkeert in de unieke situatie dat ze als academische bibliotheek voor twee instellingen werkt: het Koninklijk Conservatorium van Brussel en het Conservatoire Royal de Bruxelles. Na de splitsing van het nationale conservatorium in 1966 wordt het “algemeen fonds” gemeenschappelijk beheerd. Schenkingen worden naargelang de wensen van de donateur toegewezen aan het Vlaamse of het Franstalige conservatorium of ondergebracht in het algemeen fonds.

De bibliotheek is gratis toegankelijk voor buitenstaanders. De bibliotheek ontleent aan derden mits inschrijving.

2. COLLECTIE

Aanbod

De bibliotheek van het Koninklijk Conservatorium is veruit de grootste conservatoriumbibliotheek van België en huisvest de belangrijkste muziekcollectie van België. In 1835 telde ze 569 werken, 5.000 werken in 1870, 16.000 werken rond de eeuwwisseling, en momenteel telt de collectie ongeveer 1 miljoen banden. De bibliotheek heeft belangwekkende collecties die onderzoekers uit de hele wereld aanlokken, zoals:

S Fonds Westphal: met voornamelijk Duitse muziek (o.a. Telemann, C. Ph. E; Bach en Hertel).

S Fonds Wagener: 17de en 18de-eeuwse kamermuziek in druk en handschrift.

S Fonds de Glimes: 17de-eeuwse Italiaanse opera's en vocale muziek.

S Fonds Hollenfeltz: documenten over Mozart.

S Fonds Michotte: documenten over Rossini.

De collectie libretti uit de 17de en 18de eeuw is wereldwijd bekend.

Voor de Vlaamse muziek zijn onder andere een collectie 17de en 18de-eeuwse drukken (o.a. werk van Kennis en Van Maldere) het *Sint-Goedelefonds* (ca. 450 handschriften religieuze muziek), de verzameling cantates gecomponeerd voor de *Prix de Rome* en het *fonds Gilson* belangrijk. De bibliotheek bewaart ook een aantal historische muziekgaven uit steden als Brussel, Antwerpen en Leuven. In de collectie iconografie zijn Vlaamse musici vertegenwoordigd waaronder de violist de Bériot en de pianist De Greef, naast enkele beeldmotetten uit de 17de eeuw. Verder herbergt de bibliotheek ook autografische handschriften van Miry en Hanssens.

De bibliotheek draagt de sporen van het aankoopbeleid dat tot 1966 zeker niet prioritair op Vlaamse muziek gericht was.

De bibliotheek publiceert onder andere:

- S in eigen beheer: *Musikalische Vierley*, 1993; *Schubert-autograaf 6 polonaises*, D 824, 1997.
- S i.s.m. diverse uitgevers, o.a. Alamire (Peer) en Minkoff (Genève) een reeks facsimiles van kostbare werken, cf. *Brussel Royal Conservatory of Music Series*.
- S i.s.m. het Haags Gemeentemuseum een reeks microfiches van kostbare werken: *Early music from Low Countries Libraries*.

In het tijdschrift van de concertvereniging van het conservatorium wordt regelmatig aandacht besteed aan de bibliotheek.

Inventaris, bibliografische instrumenten en automatisering

Er wordt momenteel veel energie gestoken in het bewaren en ontsluiten van de collectie. Kostbare boeken worden vastgelegd op microfilm, beschadigde boeken worden zo veel mogelijk gerestaureerd.

De collectie wordt ontsloten via:

- S Steekkaartensysteem in de referentiezaal.
- S Gedrukte catalogi.
- S *Allegro*-computersysteem.
- S Catalogi op CD-Rom: *Catalogus muziekhandschriften 1600-1850* (in Rism Music Manuscripts after 1600, 1999); *Vlabin-VBC-CD-Rom*, 1999 (3de versie).

Een deel van de catalogus is ook on-line te raadplegen.

Bibliotheek van het Koninklijk Conservatorium – Gent

Departement Muziek en dramatische kunst
Koninklijk Conservatorium
Hoogpoort 64
9000 Gent
tel: 0497/19.80.70
fax: 09/223.80.69

Contactpersoon

Marie-Rose van Driessche – Bibliothecaris

Statuut

Hogeschoolbibliotheek.

Subsidiëring

De bibliotheek is een onderdeel van het Koninklijk Conservatorium Gent.

1. WERKING

Door nijpend plaatsgebrek werkt de bibliotheek volgens het zogenaamde “gesloten kast-systeem”: het overgrote deel van de collectie is opgeslagen in magazijnen en is dus niet rechtstreeks door de gebruiker te benaderen. Alleen in de leeszaal zijn een aantal naslagwerken onmiddellijk raadpleegbaar.

Deze schoolbibliotheek staat open voor externe bezoekers.

2. COLLECTIE

Aanbod

De bibliotheek heeft sinds 1835 een grote collectie uitgebouwd waarin, qua Vlaamse muziek, de Gentse componisten zeer goed zijn vertegenwoordigd. Veelal gaat het om componisten die aan het conservatorium verbonden waren als student, leraar of directeur. Onder hen: Karel Lodewijk Hanssen, François Auguste Gevaert, Karel Miry, Leo Van Gheluwe, Karel Mestdagh, Florimond Van Duyse, Oscar Roels, Paul Lebrun, Franz Uyttenhove, Emiel Hulbroeck, Jules Toussaint de Sutter, Robert Herberigs, Emile Mathieu. Van verschillende onder hen worden niet alleen muziekmanuscripten, maar ook archivalische documenten bewaard.

De laatste jaren is er ook veel hedendaagse muziek verworven.

Inventaris, bibliografische instrumenten en automatisering

Wegens gebrek aan mankracht is de collectie nauwelijks voor de helft ontsloten via steekkaartcatalogi (auteurscatalogi, onderwerpscatalogus, tijdschriftencatalogus, systematische catalogus, catalogus letterkunde, eindwerkencatalogus).

De bestaande fiches zijn gescand in het kader van het project *Cageweb* vzw. Aan deze *Catalogus van Gentse Wetenschappelijke Bibliotheken* werken dertien diverse instellingen mee als de KANTL en het Amsab. De intentie is dat de gecumuleerde bestanden van deze wetenschappelijke bibliotheken in 2001 via het internet raadpleegbaar zullen zijn.

Ondertussen is er ook een schuchter begin gemaakt met de invoering via het *Allegro C*-programma.

Muziekbibliotheek van het Lemmensinstituut

Departement muziek en dramatische kunst en onderwijs
Hogeschool voor Wetenschap en Kunst
Herestraat 53
3000 Leuven
tel: 016/23.39.67
fax: 016/22.24.77
email: info@lemmens.be
url: <http://www.lemmens.be>

Contactpersoon

K. Devillé – Bibliotheekverantwoordelijke
Luk Van Landuyt – Systeembeheerder

Statuut

Hogeschoolbibliotheek.

Subsidïering

De bibliotheek is een onderdeel van het Lemmensinstituut.

1. WERKING

De bibliotheek werkt als schoolbibliotheek voor het Lemmensinstituut en als koorbibliotheek voor de koorfederatie Het Madrigaal.

2. COLLECTIE

Aanbod

In vergelijking met de andere conservatoriumbibliotheeken gaat het hier om een eerder beperkte verzameling (60.000), met een duidelijke specialisatie in vocale muziek en orgelliteratuur. Vanzelfsprekend zijn componisten die aan het Lemmensinstituut verbonden waren, of nog zijn, sterk aanwezig: van Lemmens over Tinel tot Swerts. De bibliotheek is ook representatief voor de literatuur over muziektherapie.

Inventaris, bibliografische instrumenten en automatisering

Er is veel geïnvesteerd in de ontsluiting van de bibliotheek; op 10.000 (vooral oude) banden na is de collectie geautomatiseerd in *Allegro C* (weliswaar een afgeslankte module, in vergelijking met de andere conservatoriumbibliotheeken).

De bibliotheek is on-line raadpleegbaar (met mogelijkheid tot gecombineerd zoeken) of via de CD-Rom van de *Vlaamse Bibliotheekcentrale* (<http://www.vzw.net/vbc>).

Bijzonder kostbare informatie wordt geleverd door de tijdschriftendatabank met meer dan 20.000 artikels uit de tijdschriften van het Lemmensinstituut die sinds 1985 worden geëxcerpeerd.

Archief en Museum voor het Vlaamse Cultuurleven – AMVC

Minderbroedersstraat 22
2000 Antwerpen
tel: 03/222.93.20
fax: 03/222.93.21
email: amvc@cs.antwerpen.be
url: <http://lib.ua.ac.be/AMVC>
<http://www.dma.be/cultuur/AMVC>

Contactpersoon

Leen Van Dijck – Conservator
tel: 03/222.93.29
email: helen.vandijck@cs.antwerpen.be

Statuut

Stedelijke instelling.

Subsidiëring

De kosten voor het personeel, de werking en de patrimoniumuitbreiding worden uitsluitend door de stad Antwerpen gedragen.

1. WERKING

Historiek

Naar aanleiding van de nationale hulde aan Hendrik Conscience in 1912 werd de wens uitgesproken om de literaire nalatenschap van de schrijver, die door de stad Antwerpen in 1899 was aangekocht, op een gestructureerde manier te beheren. In 1922 nam het stadsbestuur, door bemiddeling van Jozef Muls, het legaat Hugo Verriest in ontvangst, en werd er een begin gemaakt van een collectie die veel verder reikte dan alleen maar het Conscience-archief. In de jaren twintig pleitte burgemeester Frans van Cauwelaert meermaals voor het oprichten van een permanent *Museum van de Vlaamsche Letterkunde*. In 1933 werd het *Museum* onder impuls van burgemeester Camille Huysmans en van schepen Willem Eekelers, opgericht als onderdeel van de Stedelijke Bibliotheken, met Lode Baekelmans als eerste conservator. Het Museum vestigde zich in het Huis De Beukelaer aan de Minderbroedersruï, een neoclassicistisch herenhuis uit 1850 dat in 1910 door de stad Antwerpen werd aangekocht.

In 1937 volgde Ger Schmook Baekelmans op als conservator en begon er een periode van wetenschappelijke organisatie van de groeiende collectie. Kort na de oprichting van het Letterkundig Museum werden immers ook niet-literaire archivalia die echter van belang zijn voor de geschiedenis van de Vlaamse Beweging aangeboden. De volgende jaren bleven de aanwinsten toestromen vanuit alle mogelijke culturele hoeken: literatuur, muziek, theater, dans, plastische kunsten, socio-culturele verenigingen en Vlaamse beweging zodat het Letterkundig Museum zich vanaf 1945 met een nieuwe naam, *Archief en Museum voor het Vlaamse Cultuurleven*, profileerde als het centrale archief- en documentatiecentrum voor alle hiervoor opgesomde gebieden in Vlaanderen vanaf 1750. Die nieuwe naam was niet alleen een accuratere beschrijving van het verzamelgebied, maar het beklemtoonde ook expliciet de dubbele functie van het AMVC.

In 1958 werd het nieuwe en huidige gebouw in gebruik genomen. Dat gebouw is in feite een versmelting van het Huis de Beukelaer waar het AMVC voorheen gevestigd was, en het 18de-eeuwse notarishuis aan de Minderbroedersstraat 22 waar de hoofdingang zich nu bevindt.

Tot in 1998 vormde het AMVC samen met de Stadsbibliotheek Antwerpen één dienst. Sinds de recente reorganisatie bij de stad Antwerpen ressorteert het AMVC onder de stedelijke musea.

In de jaren 1980 organiseerde het AMVC verschillende tentoonstellingen over Vlaamse muziek (met begeleidende catalogus). Voor 2001 wordt in samenwerking met het *Vleeshuis* en het *Studiecentrum voor Vlaamse Muziek* een tentoonstelling over Peter Benoit voorbereid. Het AMVC heeft ook een permanente tentoonstelling over tweehonderd jaar Vlaams Cultuurleven met daarin aandacht voor de eigen muziekgeschiedenis (middels unieke affiches, schilderijen, beelden en documenten).

Opdracht en doelstellingen

Het AMVC is het centrale archief in Vlaanderen m.b.t. het culturele leven in het algemeen (letterkunde, podiumkunsten, muziek, plastische en beeldende kunsten, Vlaamse beweging e.d.) en het literaire leven in het bijzonder van na 1750. Het AMVC verzamelt, bewaart, ontsluit en valoriseert het bronnenmateriaal, en stelt het ter beschikking van het publiek, zowel breed (via tentoonstellingen in het museum) als gespecialiseerd (via archief- en vorsingswerk in de leeszaal).

2. COLLECTIE

Aanbod

Niettegenstaande het AMVC werd opgericht als literair museum, en zich in de toekomst ook als dusdanig wil profileren, herbergt het belangrijke muziekverzamelingen:

- S *Persoonlijke archieven*: van o.m. Peter Benoit, Jan Blockx, August de Boeck, Paul Gilson, Renaat Veremans, Gaston Feremans, Robert Herberigs, Jef van Hoof, Emiel Hullebroeck, Alex de Vries en Denise Tolkowsky, ...
- S *Archieven van instellingen*: vb. de Philharmonie van Antwerpen en de Koninklijke Vlaamse Opera.
- S *Documentatiemappen*: met documenten en krantenknipsels van zowat elke Vlaamse componist uit de laatste eeuw.
- S *Uitgebreide historische collectie concertprogramma's*.
- S *Uitgebreide collectie liedpartituren*.

Inventaris, bibliografische instrumenten en automatisering

Agrippa is een on-line inventarisatieproject van het AMVC dat de gebruiker in staat stelt om het bezit van het AMVC te screenen op interessant materiaal (te consulteren via <http://lib.ua.ac.be/AMVC>). Het centrale gedeelte van de raadpleegbare databank is de klapper, een bijna encyclopedisch apparaat, met 50.000 namen van personen, verenigingen, tijdschriften, uitgeverijen, *etc.*, dat inlichtingen verschaft over wat het AMVC precies over die figuur of vereniging bezit. Van hieruit kunnen ook de geautomatiseerde deelinventarissen geconsulteerd worden. Momenteel zijn vier modules beschikbaar: een beschrijving van 325.000 brieven, 10.720 affiches, foto's en de beschrijving van de handschriften van Streuvels, Boon, Claus (Hugo en Emile), Verriest, Gezelle en Brulez. Later komen daar nog de volgende modules bij: iconografie, klank- en beeldarchief, gedrukte muziek en een documentenmodule.

Voor de brieven kan gezocht worden op briefschrijver, geadresseerde en onderwerp (en daarbinnen ook nog eens op jaar). Affiches hebben ingangen op trefwoorden, op ontwerper en drukker, en op alle woorden uit de affichebeschrijving. Bij foto's kan er op trefwoorden (onderwerp en beschrijving) en op fotograaf worden gezocht. Bij handschriften zijn de toegangen: schrijver, onderwerp of woord uit titel.

Het systeem is in samenwerking met de Universiteit Antwerpen (UIA) zo ontworpen dat het ook de mogelijkheid biedt om uitgebreid te worden met biografieën en historiek.

Een groot deel van de muziekarchieven wacht op ontsluiting; de instelling is sedert jaren onderbemand en stelt al geruime tijd geen musicologen meer tewerk.

5.4. Bibliotheken, Instellingen en Organisaties – Symfonische Literatuur

Muziekbibliotheek van de Openbare Omroep

De bibliotheek is vanaf 15 mei 2000 ondergebracht in de gebouwen van de Koninklijke Bibliotheek van België:

Keizerslaan 4
1000 Brussel
tel: 02/289.24.44
fax: 02/289.24.40
email: muziekbibliotheek@vro-vrk.be
url: <http://www.vro-vrk.be>

Het beheer van de bibliotheek ligt bij de vzw *Vlaams Omroeporkest en Kamerkoor*:

Pleinstraat 135
3001 Leuven
tel: 016/29.41.91
fax: 016/29.44.41
email: music@vro-vrk.be
url: <http://www.vlaams-radio-orkest-koor.be>

Contactpersoon

Véronique Verspeurt – Bibliothecaris
tel: 0478/73.44.27

Statuut

vzw

Subsidiering

Overheidsinstelling.

1. WERKING

Het beheer van de bibliotheek wordt verzorgd door de vzw Vlaams Omroeporkest en Kamerkoor, wat als logisch gevolg heeft dat de belangrijkste activiteiten van de bibliotheek zich richten naar de muziekproducties van het *Vlaams Radio Orkest* en *Vlaams Radio Koor*. Deze orkest- en koorbibliotheek is in Vlaanderen de grootste in zijn soort zodat ook de andere Vlaamse orkesten en koren, evenals individuele musici er gebruik van maken. De basisopdracht van de bibliotheek is het beschikbaar stellen van de uitvoeringsmaterialen.

Het grootste deel van de collectie is gezamenlijk opgebouwd door de Vlaamse en de Franstalige omroep. De VRT kon de collectie niet langer huisvesten en ook RTBf heeft niet de middelen om deze omvangrijke bibliotheek te herbergen. Om de bibliotheek als eenheid te bewaren en om communautaire oprispingen te vermijden werd gekozen voor een nieuwe huisvesting in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest, *in casu* de Albertinabibliotheek.

2. COLLECTIE

Aanbod

Deze muziekbibliotheek is gegroeid vanuit de behoeften en de werking van de vele ensembles die de Vlaamse en Franstalige openbare omroep sinds de jaren '30 en tot voor enkele jaren rijk waren: symfonische orkesten, festivalorkesten, kamerorkest, big band, jazzorkest, koren. De collectie is dan ook een weerspiegeling van het rijke muzikale verleden van de openbare omroep.

De collectie is volgens genre in te delen:

Orkestmuziek

- S *Symfonie*: 636 nummers.
- S *Overture*: 931 nummers.
- S *Suite*: 1.236 nummers.
- S *Solo (waaronder concerto's)*: 4.274 nummers.
- S *Ballet*: 712 nummers.
- S *Mars*: 1.640 nummers.
- S *Wals*: 1.493 nummers.
- S *Allerlei*: 1.780 nummers.
- S *Salonorkest*: 472 nummers.

Vocale muziek

- S *Koor*: 14.988 nummers.
- S *Opera en operettes*: 200 nummers.
- S *Fragmenten uit opera's en operettes*: 458 nummers.
- S *Oratoria*: 138 nummers.
- S *Reducties*: 1.211 nummers.

Lichte muziek

- S *Jazz-orkest en big band*: 18.529 nummers, o.a een belangrijke verzameling arrangementen van Francis Bay.

Diversen

- S *Kamermuziek en werken voor kamerorkest*: 3.148 nummers.
- S *Muziek voor luisterspelen*: 241 nummers.

Van verschillende partituren zijn meerdere exemplaren aanwezig zodat de totale collectie ongeveer 80.000 nummers telt. Daartussen steken vele autografen en gedrukte composities van een groot aantal Vlaamse componisten. Veelal gaat het om werken die in opdracht van de omroepensembles werden geschreven. Enkele specifieke collecties kwamen eerder toevallig in de bibliotheek terecht (bijvoorbeeld een reeks manuscripten van August De Boeck) of omdat die componisten aan de omroep verbonden waren en daarom hun werken in deze bibliotheek deponeerden. De bibliotheek bevat ook een aantal unica van uitvoeringsmaterialen van Vlaamse componisten als Jef Van Hoof, Vic Legley en Lucien Goethals. Onder impuls van Radio 3 werden recent ook een enkele nieuwe orkestmaterialen aangemaakt: *Chants d'amour* van Arthur De Greef, het vioolconcerto van August De Boeck en *De vrolijke vrouwtjes van Windsor* van Robert Herberigs.

De bibliotheek geeft een goed beeld van de Vlaamse muziekproductie vanaf de tweede helft van de dertiger jaren.

Inventaris, bibliografische instrumenten en automatisering

De bibliotheek is goed ontsloten via een fichesysteem. Onlangs werd een door de afdeling musicologie van de K.U.Leuven ingediend project door het *Fonds voor Wetenschappelijk Onderzoek* goedgekeurd om het symfonisch bronnenmateriaal, verworven in de periode tussen

1936 en 1958 (het moment waarop Franz André het *Groot Symfonisch Orkest* van de omroep verliet), toegankelijk te maken en te bestuderen. Dit moet onder meer resulteren in een online raadpleegbare catalogus van ca. 5.000 composities (waarvan een deel Vlaamse werken). Ongeveer zevenhonderd waardevolle orkestpartituren zullen wetenschappelijk ontsloten worden en de onderzoeksresultaten zullen neergelegd worden in een wetenschappelijke monografie.

Dit is een bijzonder waardevol project dat een schat aan relevante Kort Paspoort zal reveleren voor de studie van een toch belangrijke periode uit de Vlaamse muziekgeschiedenis. In de projectaanvraag wordt terecht gestipuleerd dat binnen het aanwezige Vlaamse repertoire niet alle handschriften, muziekpartituren en orkestmaterialen even waardevol zijn en dat daarom eerst een selectie moet worden doorgevoerd. Maar onderzoekers die zowel musicologische als muziektechnische kennis combineren – een noodzakelijke voorwaarde voor de beoordeling van een partituur – zijn *rari nantes*.

Muziekbibliotheek van het Koninklijk Filharmonisch Orkest van Vlaanderen

Filharmonisch Huis
Braziliëstraat, 15
2000 Antwerpen
url: <http://www.kfov.v.be>

Contactpersoon
Geert Riem – Bibliothecaris
tel: 03/213.54.09
geertriem@kfov.v.be

Statuut
Niet meegedeeld.

Subsidiëring
De bibliotheek is een onderdeel van het Koninklijk Filharmonisch Orkest van Antwerpen.

1. WERKING

- S Specifieke werking van een orkestbibliotheek..
- S De bibliotheek leent ook uit aan andere orkesten.

2. COLLECTIE

Aanbod
De bibliotheek beschikt over 827 volledige sets (partituur & orkestmateriaal). Een deel daarvan betreft werken van Vlaamse componisten zoals Benoit, Celis, De Boeck, Devreese, Gilson, Goeyvaerts, Maes, Miry, Mortelmans, Poot, Ryelandt, Wambach, Welffens. Ook wordt er een klein aantal unica bewaard van werken die in opdracht van het orkest zijn geschreven of die door het orkest werden opgenomen (onder andere *Karnaval op het strand* van Luc Van Hove, *Symfonie nr. 2* van Brewaeys, *Negen onvoltooide symfonieën* van Boudewijn Buckinx).

Inventaris, bibliografische instrumenten en automatisering
De volledige bibliotheek is in de computer ingevoerd.

Muziekbibliotheek van het Nationaal Orkest van België

Ravensteingalerij 3 bus 10
1000 Brussel
tel: 02/552.04.64

Contactpersoon

Christian Demoustier – Bibliothecaris
tel: 02/513.39.84
fax: 02/513.26.92

Statuut

De bibliotheek is een onderdeel van het Nationaal Orkest van België.

Subsidiëring

Niet meegedeeld.

1. WERKING

Specifieke werking van een orkestbibliotheek.

2. COLLECTIE

Aanbod

Deze orkestbibliotheek telt tussen de vijfhonderd en zeshonderd titels (directiepartituren en orkestmaterialen). Een aantal Vlaamse componisten zoals Marcel Poot, Arthur Meulemans en Frédéric Devreese zijn vertegenwoordigd.

Te noteren valt dat de orkestbibliothecaris van het NOB ook instaat voor de bibliotheek van de Filharmonische Vereniging van Brussel. Die ook voor de Vlaamse muziek zeer waardevolle collectie is wegens de restauratiewerken in het Paleis voor Schone Kunsten niet toegankelijk. In de nabije toekomst zal werk worden gemaakt van een definitieve vestiging en ontsluiting.

Inventaris, bibliografische instrumenten en automatisering

De collectie is niet echt ontsloten, maar er wordt gewerkt aan een geautomatiseerd systeem.

Muziekbibliotheek van het Symfonisch Orkest van Vlaanderen

Albrecht Rodenbachstraat 44
8020 Oostkamp
tel: 050/84.05.87
fax: 050/84.06.87

Contactpersoon

Thomas Bisschop – Bibliotheekverantwoordelijke

Statuut

Niet meegedeeld.

Subsidiering

Niet meegedeeld.

1. WERKING

Specifieke werking van een orkestbibliotheek.

2. COLLECTIE

Aanbod

De orkestbibliotheek telt 700 titels. Daartussen enkele unica van werken die voor het orkest werden gecomponeerd (bijvoorbeeld werk van Roland Coryn). Het orkest engageert zich voor de Vlaamse orkestliteratuur en investeert daarom vaak zelf in de aanmaak van orkestmateriaal dat anders niet voorhanden is of onbruikbaar is geworden. Op die manier werden nieuwe materialen aangemaakt van werken van Karel Lodewijk Hanssens.

Inventaris, bibliografische instrumenten en automatisering

De titels worden in de computer ingevoerd.

5.5. Bibliotheken, Instellingen en Organisaties – Koormuziek

Centrum voor vocale muziek vzw – CVM

Camille Huysmanslaan 93
2020 Antwerpen
tel: 03/248.03.35
fax: 03/248.16.05
email: info@cvm.be

Contactpersoon
Niet meegedeeld.

Statuut
vzw

Subsidiëring
Vlaamse Gemeenschap en de provincie Antwerpen

1. WERKING

Het Centrum voor Vocale Muziek (CVM) wil organisaties uit de socio-culturele sector, onderwijs, opbouwwerk en basiseducatie ondersteunen en stimuleren door:

- S de uitbouw van een documentatie-, informatie-, advies- en studiecentrum voor wat betreft koor- en volkslied, volksmuziek, kleinkunst en aanverwante disciplines uit de volkscultuur.
- S het uitgeven van educatieve publicaties, audiovisuele producten en tijdschriften.
- S dienstverlenend optreden naar andere gesubsidieerde organisaties ter bevordering van het socio-culturele werk.

Het CVM is een ledenorganisatie die groeide uit de omvorming van het *Nationaal Centrum voor Culturele Animatie* vzw tot CVM. Omdat het CVM een zo breed mogelijk segment in het socio-culturele veld wil bestrijken kregen de verschillende erkende koorfederaties bij de laatste statutenwijziging een mandaat in de statutaire organen van het CVM. Ook het Centrum voor Amateurkunsten vzw is vertegenwoordigd.

2. COLLECTIE

Aanbod

Het CVM heeft een documentatiecentrum voor koor- en volksliedmuziek dat momenteel beschikt over meer dan 50.000 titels van Vlaamse, Nederlandse en andere buitenlandse componisten. In die uitgebreide verzameling steken koormuziek, volksliederen, kunstliederen (met veel aandacht voor het Vlaamse kunstlied vanaf 1830) en gespecialiseerde tijdschriften.

Opmerkelijk is dat het centrum ook het *Vlaams Kleinkunstarchief* beheert. Deze unieke collectie met zeer uiteenlopende materialen (klank- en video-opnamen, boeken, persknipsels en foto's) wordt momenteel geïnventariseerd.

Tenslotte is er ook een grote fotocollectie die getuigenis aflegt van verschillende koorprojecten, het Vlaams Nationaal Zangfeest en Nekka.

Het CVM collectioneert niet alleen maar geeft zelf ook koormuziek uit (waarbij het zich laat adviseren door koordeskundigen). Zo werd werk gepubliceerd van vooraanstaande

Vlaamse koorcomponisten als Erika Budai, Johan Duijck, Rudi Tas, Jan Van Landeghem e.a. Ook thematische lied- en koorbundels werden uitgegeven.

De werken kunnen door de leden ter plaatse ontleend worden of via zicthending toege-stuurd worden. Met een nieuwe publicatieprocedure kunnen koorwerken worden geprint op verzoek, waardoor men beter op de vragen kan inspelen en grote voorraden vermeden wor-den.

De organisatie is ook zeer actief in het aanbieden van informatie en documentatie over Vlaamse koorcomponisten. Een mooi voorbeeld is de CD-Rom die aangemaakt werd voor de zestigste verjaardag van Vic Nees. En sinds 1997 wordt gewerkt aan het bijeenbrengen van biografische informatie over de in Vlaanderen levende koorcomponisten.

Het centrum heeft de expertise in huis om vragen in verband met de verschillende aspek-ten van de koorwerking, waaronder repertoire, deskundig te beantwoorden. Jaarlijks wordt een repertoiretdag georganiseerd waar koorleiders kennis kunnen nemen van nieuwe partitu-ren van Vlaamse en Nederlandse uitgeverijen. Op die manier wordt gestreefd naar vernieu-wing van het repertoire.

Het CVM publiceert informatie over het Vlaamse koorleven in de tijdschriften *Even Aan-zoemen* en *Koor- en Kunstleven* (waarvan het mede-uitgever is). Met het *Koorvademecum* (een prak-tische gids voor de algemene werking van een koor) biedt het CVM de koren een nuttig wer-kinstrument.

Inventaris, bibliografische instrumenten en automatisering

Qua ontsluiting speelt het CVM een voortrekkersrol op het gebied van automatisering. Mo-menteel zijn er meer dan 20.000 werken in het databestand ingevoerd.

Opmerking: Binnen het nieuwe decreet op de amateurkunsten zal gestreefd worden naar meer synergie tussen de verschillende koorfederaties. Het Centrum voor Vocale Kunst vzw heeft veruit het grootste documentatie-aanbod en zal dan ook een belangrijke rol spelen in de nauwere samenwerking tussen de federaties. Voor de volledigheid volgt hieronder een opsomming van de andere, kleinere organisaties die documentatie met betrekking tot vocale muziek aanbieden.

Vlaamse Federatie van Jonge Koren vzw – VFJK

Rijsenbergstraat 150
9000 Gent
tel: 09/220.24.84
fax: 09/220.24.85
email: vfjk@globe.

Contactpersoon

Johan Van Bouwelen – Voorzitter
Marleen Moortgat – Verantwoordelijke

Statuut

vzw

Subsidiëring

Vlaamse Gemeenschap (binnen het decreet op de amateurkunsten)

1. WERKING

De Vlaamse Federatie van Jonge Koren (VFJK) ondersteunt de driehonderdvijftig aangesloten koren (die vooral in Oost- en West-Vlaanderen gesitueerd zijn) via cursussen, koorbegeleiding en het aanbieden van documentatie en informatie.

2. COLLECTIE

Aanbod

Het VFJK biedt zijn leden een mooie, eerder beperkte collectie koorpartituren en koortijdschriften aan en publiceert het maandelijks tijdschrift *VFJK-berichtenblad*.

Nationale Koorfederatie Het Madrigaal vzw

Herestraat 53
3000 Leuven
tel: 016/23.39.67
fax: 016/22.24.77
email: madribe@freemail.nl
url: <http://www.lemmens.be/madrig.htm>

Contactpersoon

Paul Schollaert – Voorzitter
Claudine Martens – Verantwoordelijke

Statuut

vzw

Subsidiering

Vlaamse Gemeenschap (binnen het decreet op de amateurkunsten).

1. WERKING

De koorfederatie *Het Madrigaal* richt zich tot de basis- en parochiekoren. Lidmaatschap garandeert ondermeer gratis begeleiding door een ervaren dirigent, vormingscursussen voor koorleiders en koorleden, inzage van alle uitgaven van *Het Madrigaal* en toegang tot de bibliotheek van het Lemmensinstituut. Interessant zijn ook de meer praktisch gerichte ateliers die georganiseerd worden rond thema's als koorpartituren op computer verwerken of muziek en internet.

2. COLLECTIE

Aanbod

Het Madrigaal heeft twee tijdschriften:

- S *Koorkrant*: (driemaandelijks) met een uitgebreide concertkalender, nieuwe koorzettingen van kerkliederen (met toelichting), en een signalement van nieuwe kooruitgaven.
- S *Adem*: (driemaandelijks) een tijdschrift voor algemene muziekcultuur met naast artikels over liturgische, pedagogische en muzikale onderwerpen, ook cd- en boekbesprekingen en de partituur van een orgelbegeleiding bij het lied dat in de *Koorkrant* verschijnt. Uniek is het jaarlijkse tijdschriftenoverzicht.

Deze koorfederatie biedt zijn leden ook repertoirepakketten, gebundeld naar liturgische momenten.

De verzameling koorpartituren, waaronder een aanzienlijk deel Vlaamse muziek, is geïntegreerd in de bibliotheek van het Lemmensinstituut (zie aldaar).

Vanuit zijn doelstellingen is het documentatie-aanbod van Het Madrigaal vooral interessant op het domein van de religieuze en liturgische muziek.

Inventaris, bibliografische instrumenten en automatisering

Zie onder het deel *Muziekbibliotheek van het Lemmensinstituut*

5.6. Bibliotheken, Instellingen en Organisaties – HaFaBra-muziek

Fedekam Vlaanderen vzw Katholieke confederatie van Vlaamse Amateur-Muziekgezelschappen

Fedekamcentrum (secretariaat)
Rijselsestraat 27 bus 4
8500 Kortrijk
tel: 056/21.72.34
fax: 056/20.16.26
email: fedekam@planetinternet.be

Contactpersoon

Marc De Langhe – Voorzitter
Joe Englishstraat 1
8000 Brugge
tel: 050/31.87.64
fax: 050/31.46.99

Statuut

vzw

Subsidiëring

Vlaamse Gemeenschap (binnen het decreet op de amateurkunsten).

1. WERKING

Fedekam richt zich naar de artistieke muziekbeoefening door “amateurs” die actief zijn in ensembles als harmonie, fanfare, brassband, big band, blaaskapel, symfonisch orkest, accordeongroep, drum- en percussieband, majorette- en twirlinggroep.

De vereniging is provinciaal gestructureerd.

Fedekam publiceert de tweemaandelijks periodiek *Fedekam nieuws* die onder andere een agenda, informatie over het Vlaamse HaFaBra-gebeuren en vaak ook interessante artikels over Vlaamse componisten bevat.

2. COLLECTIE

Aanbod

Het Fedekamcentrum in Kortrijk heeft een partiturenbibliotheek van zowat 23.000 partituren (meestal met partijen), voornamelijk voor HaFaBra, maar ook werken voor solo-instrument, ensemble, drumband, percussie. Daarvan zijn er 2.500 originele directiepartituren van Vlaamse componisten. Het centrum verzamelde ook ongeveer 160 cd's met Vlaamse muziek, naast een groot pakket LP's. Bijzonder nuttig zijn enkele duizenden besprekingen van werken van Vlaamse componisten.

Van onderstaande componisten biedt het Fedekamcentrum een volledig curriculum vitae, een discografie, commentaren en analyses van hun werken:

- S Beck, Randy (1926)
- S Cardon, Roland (1929)
- S De Boeck, Marcel (1921)

- S Defoort, Rita (1942)
- S De Schrijver, Karel (1908-1992)
- S Duijck, Guy (1927)
- S Eevenpoel, Johan (1965)
- S Follman Georges (1920-1994)
- S Hadermann, Jan (1952)
- S Leeman, Max (1932)
- S Moerenhout, Jos (1909-1985)
- S Nijs, Johan (1963)
- S Poot, Marcel (1901-1988)
- S Rial, Marc (1921)
- S Rodenhof, Guy (1929)
- S Soenen, Willy (1937)
- S Van Cleemput, Werner (1930)
- S Van der Roost, Jan (1956)
- S Vergauwen, André (1930)
- S Waignien, André (1942)

Inventaris, bibliografische instrumenten en automatisering

Een belangrijk deel van de collectie is in de computer ingevoerd.

Opmerking: Ook deze sector zal binnen het nieuwe decreet op de amateurkunsten samenwerkingsverbanden moeten uitwerken. *Fedekam* is binnen de HaFaBra-wereld de grootste federatie en heeft ook het belangrijkste documentatie-aanbod. Een piste die onderzocht wordt is of dit documentatie-centrum verzelfstandigd kan worden om voor de hele sector te gaan werken.

Voor de volledigheid volgen hieronder andere federaties die een relevant aanbod hebben.

Koninklijk Muziekverbond van België vzw

P. Hauwaertssquare 10
1140 Brussel
tel: 02/241.36.65
fax: 02/245.90.32
email: muziekverbond@online.be

Contactpersoon
Niet meegedeeld.

Statuut
vzw

Subsidiering
Vlaamse Gemeenschap (binnen het decreet op de amateurkunsten).

1. WERKING

Niettegenstaande de naam het anders laat vermoeden beperkt het *Koninklijk Muziekverbond van België* zich tot de Vlaamse provincies en het Brussels gewest. Het verbond overkoepelt zowat 600 amateur-muziekverenigingen, vooral binnen de HaFaBra-wereld, maar ook drumbands, showkorpsen, zangkoren, accordeonensembles, symfonische orkesten.

Het Muziekverbond heeft tot doelstelling het ondersteunen van die verenigingen inzake jeugdbeleid, rekrutering, concerten en beheer van de vereniging. Het streeft ook naar een grotere toenadering en betere samenwerking tussen componisten, dirigenten, muzikanten, muziekscholen en uitgeverijen enerzijds en het publiek, de media en de overheidsdiensten anderzijds. Dit moet leiden tot een grotere belangstelling en waardering voor de amateuristische kunstbeoefening in het algemeen en de blaasmuziek in het bijzonder.

Daartoe organiseert het Muziekverbond onder meer kampioenschappen, festivals, muziekampen, opleidingscursussen, congressen en studiedagen. De vereniging biedt de verenigingen ook kwaliteitsbevorderende begeleiding aan.

2. COLLECTIE

Aanbod

Het documentatie-aanbod bestaat uit het ter beschikking stellen van verschillende repertoria (voor solisten, voor HaFaBra en voor drumbands en percussie-ensembles), de bibliotheek (zowel partituren als concertcommentaren), discotheek en het tweemaandelijks tijdschrift *Caëlia*. De repertoria vermelden ook een deel Vlaamse muziek en ook in de bibliotheek zijn enkele van de belangrijkste Vlaamse HaFaBra-componisten vertegenwoordigd (Cardon, Soenen, Van der Roost, Duijck, e.a.). Het tijdschrift brengt vooral nieuws over de activiteiten van de vereniging.

Inventaris, bibliografische instrumenten en automatisering

De partituren zijn in de computer ingevoerd, binnenkort wordt er werk gemaakt van de discotheek.

Vlaamse Federatie van Socialistische Muziekkorpsen van Zangkringen van België vzw – VFSMZ

Nationaal secretariaat VFSMZ
Van Arteveldestraat 17 (3de verdieping)
2600 Antwerpen
tel. & fax: 03/233.21.84

Contactpersoon

Renaat Landuyt – Voorzitter
Gistelsesteenweg 290
8200 Sint-Andries
tel: 050/38.05.05

Statuut

vzw

Subsidiëring

Vlaamse Gemeenschap (binnen het decreet op de amateurkunsten).

1. WERKING

De *Vlaamse Federatie van Socialistische Muziekkorpsen en Zangkringen* (VFSMZ) werd in 1952 opgericht en groepeerde de muziek- en zangverenigingen van amateuristische strekking. Momenteel zijn er ongeveer 100 harmonies, fanfares, zangkringen en drum- en majorettenkorpsen aangesloten.

De voornaamste doelstelling van het VFSMZ is het promoten en bevorderen van de amateuristische muziekbeoefening. Dit vertaalt zich concreet in het organiseren van cursussen, studieweekends, wedstrijden en festivals.

Het VFSMZ is provinciaal gestructureerd en heeft afdelingen in de provincies Antwerpen, Vlaams-Brabant, Oost- en West-Vlaanderen.

2. COLLECTIE

Aanbod

Het VFSMZ publiceert het driemaandelijks tijdschrift *Diapason*. Daarin verschijnt vooral federatienieuws (bijvoorbeeld resultaten van concoursen). De federatie heeft een beperkte muziekbibliotheek van ca. 600 nummers. Een klein deel daarvan betreft Vlaamse muziek.

Inventaris, bibliografische instrumenten en automatisering

Er is een aanvang gemaakt met het invoeren van partituren in de computer.

Muziekbibliotheek van de Koninklijke Muziekkapel van de Gidsen

Militair Hospitaal
Bruynstraat
1020 Brussel
tel: 02/264.40.31

Contactpersoon
Christian Pepermans – Bibliothecaris
tel: 02/264.40.31
fax: 02/264.40.36

Statuut
Onderdeel van de Krijgsmacht.

Subsidiëring
Federale overheid.

1. WERKING

Deze bibliotheek functioneert uitsluitend als orkestbibliotheek voor de *Koninklijke Muziekkapel van de Gidsen*.

2. COLLECTIE

Aanbod

De bibliotheek heeft een aanbod van 3.000 partituurensets (partituur & orkestmateriaal) voor harmonie en fanfare.

Gezien de rijke historiek van de Muziekkapel der Gidsen, een geschiedenis die teruggaat tot 1830, is dit een belangwekkende collectie voor de geschiedenis van de harmonie- en fanfaremuziek. Deze muziekkapel speelde trouwens een belangrijke rol in de Vlaamse muziekgeschiedenis. Onder kapelmeester Léo Walpot speelde de kapel op de begrafenisplechtigheid van Peter Benoit, kapelmeester Arthur Prévost voerde op buitenlandse concertreizen composities van o.a. Tinel, Gilson uit (zowel origineel als in transcriptie) en ook de huidige dirigent Norbert Nozy engageert zich met zijn korps voor de Vlaamse muziek. Een engagement dat zijn neerslag kent in de muziekbibliotheek.

Inventaris, bibliografische instrumenten en automatisering

De bibliotheek is enkel ontsloten via fiches.

Muziekbibliotheek van de Koninklijke Muziekkapel van de Belgische Marine

Kazerne Bootsman Jonson
Plein van de 323° linie
8400 Oostende
tel. & fax: 059/56.33.19

Contactpersoon

Johan Deslee – Bibliothecaris

Statuut

Onderdeel van de Krijgsmacht.

Subsidiëring

Federale overheid.

1. WERKING

Orkestbibliotheek van de *Koninklijke Muziekkapel van de Belgische Marine*.

2. COLLECTIE

Aanbod

Niettegenstaande de Muziekkapel van de Marine het jongste militair korps in ons land is – gesticht in 1947 – telt de muziekbibliotheek ongeveer 2.500 titels voor harmonie en fanfare (directiepartituren en orkestmateriaal). In het aandeel Vlaamse muziek is het werk van Guy Duijck, tussen 1963 en 1978 kapelmeester van het korps, prominent aanwezig.

Inventaris, bibliografische instrumenten en automatisering

De bibliotheek is enkel ontsloten via fiches.

Muziekbibliotheek van de Koninklijke Muziekkapel van de Belgische Luchtmacht

Albert I-kwartier
Raketstraat 70
1130 Brussel
tel: 02/701.21.98
fax: 02/701.59.40

Contactpersoon
Pierre Durochez – Bibliothecaris

Statuut
Onderdeel van de krijgsmacht.

Subsidiëring
Federale regering.

1. WERKING

Orkestbibliotheek van de *Koninklijke Muziekkapel van de Belgische Luchtmacht*.

2. COLLECTIE

Aanbod
De bibliotheek heeft een verzameling van 3.000 titels (partituren en orkestmateriaal) die teruggaat tot 1946, de stichtingsdatum van het korps. Qua Vlaamse muziek kan geweest worden op de composities van kapelmeesters van het korps, zoals Arthur Heldenberg, Roger Verspeeten en André Vergauwen.

Inventaris, bibliografische instrumenten en automatisering
Alle titels zijn in de computer ingevoerd.

5.7. Bibliotheken, Instellingen en Organisaties – Orgel- en Beiaardmuziek

Vlaamse vereniging ter bevordering van de orgelkunst vzw

Beiaardlaan 1
1850 Grimbergen
tel. & fax:: 02/305.69.88
email: dhooghedumon@planetinternet.be
url: <http://www.orgelkunst.be>

Contactpersoon
Kamiel D'Hooghe – Voorzitter

Statuut
vzw

Subsidiëring
De organisatie als dusdanig wordt niet gesubsidieerd, maar voor de uitgave van het tijdschrift ontvangt de vzw wel een toelage van de Vlaamse Gemeenschap.

1. WERKING

De vereniging richt zich naar een ruim publiek, van liefhebbers en kenners tot professionele musici en heeft als intenties:

- S Vanuit kwaliteitscriteria mee de standaarden bepalen inzake restauratie en orgelspel.
- S Publiceren over verschillende aspecten van het orgelgebeuren.
- S Stimuleren van studies over de geschiedenis van het orgel.
- S In kaart brengen van het Vlaamse orgellandschap.
- S Uitdragen van artistieke en ambachtelijke criteria, ook op bestuursniveau.
- S Bevorderen van de maatschappelijke en culturele relevantie van de orgelcultuur.
- S Streven naar een artistiek en professioneel statuut voor organisten, orgeldeskundigen, orgelbouwers en orgelrestaurateurs.

Deze orgelvereniging is een van de partners in een Europees multidisciplinair orgelproject over *De beschilderde orgelluiken in Europa*. Dit door de Europese commissie goedgekeurde project wordt gerealiseerd samen met het departement kunstgeschiedenis van de universiteit van Leiden, het muziekdepartement van de universiteit van Reading en de Nederlandse Stichting Organa historica.

2. COLLECTIE

Aanbod

De vereniging publiceert het driemaandelijks tijdschrift *Orgelkunst* dat momenteel met Kamiel D'Hooghe als hoofdredacteur zijn 23ste jaargang beleeft. Met deze periodiek wil men het orgel uitdragen als een muziekinstrument met een sterk zelfbeeld en dit lokaal, regionaal, nationaal en internationaal.

Orgelkunst is een bijzonder interessant tijdschrift dat wetenschappelijk onderbouwde artikels brengt over Vlaamse orgelcomponisten, organisten en orgels.

De vereniging zet zich ook in voor de inventarisatie van de Vlaamse orgelmuziek (manuscripten en drukken die zich in de Vlaamse conservatoriumbibliotheken bevinden), wat via publicatie in het tijdschrift een schat aan orgelliteratuur reveleert.

Inventaris, bibliografische instrumenten en automatisering

Van de hoofdartikels (vanaf september 1998) zijn Engelse samenvattingen op de website terug te vinden en er wordt gewerkt aan registers waardoor een efficiënte ontsluiting van de 23 jaargangen mogelijk wordt.

Het orgel in Vlaanderen vzw

Gulden Vlieslaan 39a
8000 Brugge
tel: 050/33.33.65
fax: 050/33.68.43
email: vlefevere@online.be

Secretariaat:

Wim Verhulst
Het orgel in Vlaanderen
p.a. Centrum Elzenveld vzw
Lange Gasthuisstraat 45
2000 Antwerpen
tel: 03/202.77.06
fax: 03/202.77.00
email: shirley.deblieck@ocmw.antwerpen.be

Contactpersoon

Dries Van den Abeele – Voorzitter
Stijn Streuvelstraat 56
8000 Brugge
tel: 050/33.81.43
fax: 050/33.90.93
email: avda@online.be

Statuut

vzw

Subsidiëring

De vereniging vraagt jaarlijks subsidies aan bij de verschillende provinciebesturen, met wisselend succes. Verder zijn er geen overheidssubsidies.

1. WERKING

Volgens haar beleidsnota zet deze vereniging zich in voor het bevorderen van de orgelcultuur in Vlaanderen, met als dubbele opdracht het stimuleren van de belangstelling voor het orgel (zowel in de kerk als in andere gebouwen) en het vestigen van aandacht op het historische orgel en op die orgels die model kunnen staan.

De vereniging rekent onder meer tot zijn concrete taken:

- S het inventariseren van historische orgels.
- S het opstellen van een meerjarenplan voor restauraties.
- S het opstellen van een vademecum ten behoeve van eigenaars en gebruikers.
- S het promoten in eigen land, zowel als wereldwijd van de kennis en de waardering van het Vlaamse orgelpatrimonium.
- S het produceren van opnames.
- S het bekend maken van Vlaamse organisten in het buitenland.
- S het promoten van concerten in binnen- en buitenland.

2. COLLECTIE

Aanbod

Deze orgelvereniging publiceert de tweemaandelijks nieuwsbrief *Het orgel in Vlaanderen* die op 400 exemplaren verschijnt en vooral onder de steunende leden wordt verspreid. De nieuwsbrief wordt ook vertaald in het Frans, Engels en Duits en naar geïnteresseerden in het buitenland verzonden.

In deze nieuwsbrief worden de programma's van de lokale orgelkringen opgenomen, zodoende is dit een goed instrument om de agenda qua orgelmuziek aan te vullen. De nieuwsbrief bevat verder ook allerlei orgelnieuwtjes, informatie uit binnen- en buitenland en signaleert optredens van Vlaamse organisten in het buitenland.

Inventaris, bibliografische instrumenten en automatisering

De website is niet meer up to date, maar zal in de toekomst geactualiseerd worden in samenwerking met de *Dienst Monumenten en Landschappen*. De site heeft een aantal links naar interessante, vooral buitenlandse orgelsites.

Opmerking: Veralgemeend kan men stellen dat de *Vlaamse Vereniging ter bevordering van de orgelkunst* het orgel vooral wetenschappelijke benadert, terwijl de organisatie *Het orgel in Vlaanderen* meer gericht is op de promotie van het instrument.

Vlaamse Beiaardvereniging vzw – VBV

Oudebareelstraat 171
9040 Sint-Amandsberg
tel: 09/238.32.24
fax: 09/256.41.42
email: geert.lydia@pi.be

Contactpersoon

Geert Stubbe – Secretaris
Carl Van Eyndhoven – Voorzitter

Statuut

vzw

Subsidïering

De vereniging ontvangt geen subsidies.

1. WERKING

De *Vlaamse Beiaardvereniging* (VBV) is een vzw die de promotie van de beiaard- en klokken-cultuur beoogt en heeft daarom als bekommernissen:

- S de goede kwaliteit van de instrumenten, met aandacht voor diverse bouwtechnische ontwikkelingen en internationale afspraken (rond een wereldstandaard voor het klavier).
- S de goede kwaliteit van de beiaardiers (men pleit voor gedegen selectie bij vacatures zodat alleen afgestudeerden van een erkende opleiding (in casu van de Beiaardschool in Mechelen en sinds kort ook het Lemmensinstituut in Leuven) in aanmerking komen.
- S promotie van de beiaard als volwaardig muziekinstrument, zonder de specifieke plaats ervan in de stadscultuur te ontkennen.

De VBV organiseert beiaarddagen, houdt referaten op congressen en studiedagen en neemt actief deel aan het twejaarlijkse wereldcongres van de *Wereldbeiaardfederatie* (in 1998 door de VBV in Mechelen en Leuven georganiseerd).

2. COLLECTIE

Aanbod

De Beiaardvereniging publiceert een driemaandelijks *VBV-magazine* dat momenteel zijn zesde jaargang beleeft. Daarin wordt interessante informatie geleverd in artikelreeksen als *Componistenportret*, de alfabetische rubriek *Beiaarden in Vlaanderen* en *Beiaardliteratuur*. Het tijdschrift zal ook een beiaardcompositie bevatten.

De vereniging publiceert originele beiaardmuziek – een uitgave met Vlaamse hedendaagse beiaardmuziek is in voorbereiding – en bracht een cd uit met historische beiaardopnamen.

Jaarlijks geeft de VBV een beiaardkalender uit met een dag aan dag-overzicht van de concerten in Vlaanderen.

Inventaris, bibliografische instrumenten en automatisering

Een website is in voorbereiding.

Muziekbibliotheek van de Koninklijke Beiaardschool Jef Denijn VZW

Frederik De Merodestraat 63
2800 Mechelen
tel: 015/20.47.92
fax: 015/20.31.76

Contactpersoon

Koen Cosaert – Bibliotheekverantwoordelijke
Nico Swaenen – Bibliotheekverantwoordelijke

Statuut

VZW

Subsidïering

De bibliotheek is een onderdeel van de Koninklijke Beiaardschool.

1. WERKING

Deze bibliotheek is in se een schoolbibliotheek maar staat ook open voor bezoekers van buitenaf.

2. COLLECTIE

Aanbod

In haar specialisatie is de bibliotheek een van de belangwekkendste ter wereld. Gezien de Vlaamse origine van de beiaard is het evident dat een groot deel van de collectie Vlaamse muziek betreft.

De bibliotheek heeft drie compartimenten:

- S Literair-historisch deel: 2.000 nummers met onder meer biografieën van beiaardiers en theoretische werken over allerlei aspecten van de campanologie.
- S Muziekbibliotheek: 3.500 titels.
- S Archief van de instelling: ondergebracht in het Stadsarchief in Mechelen.

Inventaris, bibliografische instrumenten en automatisering

De muziekbibliotheek met partituren is ondertussen in de computer ingevoerd ter voorbereiding van een inventaris die vermoedelijk in 2001 zal worden gepubliceerd.

5.8. Besluit

Het Vlaamse muzieklandschap is rijk aan verscheidenheid. Zo is het opvallend hoeveel instellingen en organisaties actief zijn in het verzamelen en ter beschikking stellen van documentatie en informatie over verschillende aspecten van de Vlaamse muziek. Even opmerkelijk is de vaststelling dat er tussen die instellingen en organisaties nauwelijks samenwerkingsverbanden bestaan. Niettegenstaande de zeer gelimiteerde middelen, een klacht die als een *cantus firmus* doorheen deze inventaris moet klinken, is men al te vaak geïsoleerd bezig.

Een symptoom van deze toestand is de automatisering die in de meeste gevallen zonder onderling overleg opgestart werd wat nefaste gevolgen heeft voor de eventuele uitwisseling van Kort Paspoort. Het is noodzakelijk om de internationale regels inzake titelbeschrijving te volgen, de uitwisselbaarheid van bestanden tussen de verschillende organisaties te garanderen en de informatie via het internet consulteerbaar te stellen.

Zoals recente mislukte projecten hebben bewezen betreft het een complexe materie, ook al omdat de verwachtingen en ambities binnen het veld uiteenlopend zijn (van de sector van de amateurkunsten tot de wetenschappelijke bibliotheken). Verder zijn er problemen rond de juridische eigendom van de Kort Paspoort en is er de hoge kostprijs. Het *Muziekcentrum van de Vlaamse Gemeenschap* kan hier coördinerend optreden.

Een andere vaststelling is dat grote collecties Vlaamse muziek nog steeds op primaire ontsluiting wachten. Er is nog heel veel basiswerk te verrichten vooraleer men tot een goed beeld van het Vlaamse muzieklandschap kan komen. Men kan niet investeren in de promotie van Vlaamse muziek terwijl men partituren en documenten laat verkommeren en ontoegankelijk laat. De jarenlange verwaarlozing van archieven en bibliotheek heeft grote gaten geslagen. Overal komt men mankracht tekort. Nu nog gaan er kostbare documenten verloren. Deze miserabele situatie is grotendeels te wijten aan het feit dat het zuivere archiverings- en inventariswerk moeilijk subsidies verkrijgt.

In het *Archief en Museum voor het Vlaamse Cultuurleven*, maar vooral in de conservatoriumbibliotheken van Antwerpen, Brussel en Gent is de situatie zeer ernstig. Het feit dat deze bibliotheken formeel als schoolbibliotheek behandeld worden is nefast. Met de bedoeling om aan deze situatie te werken gaan de conservatoriumbibliotheken zich samen met het *Studiecentrum voor Vlaamse Muziek* groeperen in een nog op te richten afdeling van IAML-Vlaanderen. Ook tussen verschillende studie- en documentatiecentra groeit de samenwerking om op die manier nog te redden wat er te redden valt.

Als de inventaris iets duidelijk maakt dan is het wel dat er op het domein van het collectiëren van documentatie en het verstrekken van informatie een dringende behoefte bestaat aan het realiseren van synergieën en samenwerkingsverbanden. Een rol die weggelegd is voor het *Muziekcentrum van de Vlaamse Gemeenschap* en het Centrum voor *Teksteditie en Bronnenstudie*.

Literatuurlijst

- Activiteitenverslag 1999. Opties 2000.* Gent: Amsab-Instituut voor Sociale Geschiedenis.
- ADVN Tijdingen*, 13/1999. Antwerpen: ADVN.
- Anciaux, Bert (2000). 'Toespraken gehouden op de Studiedag *Teksteditie Vlaanderen 2000*. 4. Slotwoord door Vlaams minister Bert Anciaux.' Piet Thomas (red.). *Vrienden en Wapenbroeders. Jaarboek V van het Stijn Streuvelsgenootschap*. Tielt: Lannoo. 329-331.
- Bowers, Fredson (1966). *Bibliography & Modern Librarianship*. California: The University of California.
- Constantijn Huygens Instituut voor tekstedities en intellectuele geschiedenis. Jaarverslag 1999*. Den Haag: CHI, 2000.
- Cultureel Jaarboek Stad Antwerpen 1999*. Antwerpen: Stad Antwerpen.
- Decavele, J. en J. De Zutter (1986). *100 jaar Vlaamse Academie te Gent*.
- Demuyneck, Dirk (1999). 'Klassieken op de markt: een uitgeversstandpunt.' Marcel Janssens (red.). *Studiedag "Klassieken op de markt" (24/3/99)*. Gent: KANTL. 35-43.
- De Nil, Bart (1998). 'Het Archief met betrekking tot de Vlaamse Beweging van de KANTL.' *Verslagen & Mededelingen van de KANTL*, 108/2-3 (1998): 311-320.
- De Nil, Bart (1999). 'Project inventarisatie "Archief van de Vlaamse Beweging".' *Jaarboek 1999 van de Koninklijke Academie voor Nederlandse Taal- en Letterkunde*. Gent: KANTL. 63-65
- De Puydt, Els (1999). 'Het Gezellearchief van de Openbare Bibliotheek Brugge.' *Brugs Ommeland*, 39/2 (juni 1999): 63-74.
- De Schutter, G. (1998). 'De Koninklijke Academie voor Nederlandse Taal- en Letterkunde en de teksteditie.' G. De Schutter (red.). *De toekomst van ons literair verleden*. Gent: KANTL. 19-27.
- De Schutter, G. (red.) (1998). *De toekomst van ons literair verleden*. Gent: KANTL.
- De Schutter, G. (red.) (1999). *Jaarboek 1999 van de Koninklijke Academie voor Nederlandse Taal- en Letterkunde*. Gent: KANTL.
- De Smedt, Marcel (1998a). 'Editiewetenschap in Vlaanderen: Stand van zaken.' Edward Vanhoutte & Dirk Van Hulle (red.). *Editiewetenschap <!-- in de praktijk -->*. Gent: Genese. 15-35.
- De Smedt, Marcel (1998b). 'Editie van moderne teksten.' G. De Schutter (red.). *De toekomst van ons literair verleden*. Gent: KANTL. 41-54.
- De Vos, An (1999). 'De Bibliotheek van Guido Gezelle in het Gezellearchief te Brugge.' Ludo Vandamme (ed.) *Reizen in den geest. De boekenwereld van Guido Gezelle*. Brugge: Stad Brugge. 13-26.
- Geirnaert, Noël (1984). *Inventaris van de handschriften in het stadsarchief te Brugge*. Brugge: Gemeentebestuur. (Brugse Geschiedbronnen XIV).

- Grootes, E.K. (1999). 'Het uitgeven van literaire klassieken in Nederland: ontwikkelingen en initiatieven sedert de jaren tachtig.' Marcel Janssens (red.). *Studiedag "Klassieken op de markt" (24/3/99)*. Gent: KANTL. 17-23.
- Hellemans, Frank (2000). 'In den beginne was de Tekst.' *Knack*, 16 februari 2000.
- Hoffman, Peter (1998). 'Nederlandse klassieken definitief op het droge. Over de wording van de Deltareeks.' *Literatuur* 98/4: 249-253.
- Holgate, Andrew and Honor Wilson-Fletcher (eds.) (1999). *The Test of Time. What makes a classic a classic?* Brentford: Waterstone's Booksellers.
- Janssens, Marcel (red.) (1999). *Studiedag "Klassieken op de markt" (24/3/99)*. Gent: KANTL.
- Lernout, Geert (1998). 'Letterenbeleid in Vlaanderen: de toekomst van het literaire verleden.' Edward Vanhoutte & Dirk Van Hulle (red.). *Editiewetenschap <!-- in de praktijk -->*. Gent: Genese. 5-9.
- Lernout, Geert (1999). *Schrijven over literatuur. Gids voor studenten en andere schrijvers*. Leuven: Acco.
- Lernout, Geert (2000). 'Gutenberg voorbij. Struikelend over kennis.' *De Standaard*, 06/04/2000.
- Lieder, Hans-Jörg (1999). 'MALVINE – A Future Gateway to Manuscripts on the Internet.' *editio. International Yearbook of Scholarly Editing* 13 (1999): 215-222.
- Mathijssen, Marita (1997). *Naar de letter. Handboek editiewetenschap*. Den Haag: CHI.
- Muziekcentrum van de Vlaamse Gemeenschap. Beleidsplan 1999-2002.*
- Plachta, Bodo (1999). 'Teaching Editing - Learning Editing' Christa Jansohn (ed.) *Problems of Editing* Tübingen: Max Niemeyer Verlag. 18-32.
- Rombauts, W. (1979). *De Koninklijke Vlaamse Academie voor Taal- en Letterkunde (1886-1914). Haar geschiedenis en haar rol in het Vlaamse Cultuurleven* 3 dln., 2 vol. Gent: Secretariaat van de Koninklijke Academie voor Nederlandse Taal- en Letterkunde.
- Rombauts, W. en M. Hoebeke (1986). *De Koninklijke Academie voor Nederlandse Taal- en Letterkunde (1886-1986)*. Gent: KANTL.
- Schoutet, A. (1977). 'Inventaris van het archief van de Brugse rederijergilden van de H. Geest, van de drie Santinnen en van het H. Kruis op het Stadsarchief van Brugge.' *Handelingen van het Genootschap voor Geschiedenis. Driemaandelijks tijdschrift voor de studie van geschiedenis en oudheden van Vlaanderen*, CXIV/1977: 361-385.
- Sutherland, John (1999). 'Introduction.' Andrew Holgate and Honor Wilson-Fletcher (eds.). *The Test of Time. What makes a classic a classic?* Brentford: Waterstone's Booksellers. XI-VIII.
- T'Sjoen, Yves (1999). 'Knutselen met dood materiaal. Pleidooi voor een verantwoorde editie van klassiekers.' *De Standaard*, 15/07/1999.

- Vandamme, Ludo (red.) (1999). *Reizen in den geest. De boekenwereld van Guido Gezelle*. Brugge: Stad Brugge.
- Vander Meulen, David L. (1997). 'The Bibliographical Society of the University of Virginia: The First Fifty Years.' *Studies in Bibliography* 50: 1-81.
- Vandewalle, A. (1979). *Beknopte Inventaris van het Stadsarchief van Brugge. deel I: Oud Archief*. Brugge: Gemeentebestuur Brugge.
- V[andewalle], A. & M. V[andermaesen] (1997). '200 jaar openbaar archiefwezen. Ontstaansgeschiedenis in Brugge.' *Archiefleven. Nieuwsbrief van het Stadsarchief van Brugge*, 4/2 (januari 1997): 2.
- Vanhecke, Johan (1999). 'De Vlaamse klassieken geklasseerd.' *Leesidee* 5/10 (december 1999): 786-787.
- Vanhoutte, Edward (2000). *De Maatschappelijke rol van het AMVC. Zelfbevraging en visie-ontwikkeling* m.m.v. Diane 's Heeren. Antwerpen: AMVC.
- Vanhoutte, Edward & Dirk Van Hulle (red.) (1998). *Editiewetenschap <!-- in de praktijk -->*. Gent: Genese.
- Van Hulle, Dirk & Edward Vanhoutte (1999). *In het klad. Tekstgenetische studies*. Antwerpen: AMVC.
- Van Vliet, H.T.M. (1998). 'Het Constantijn Huygens Instituut. Een centrum voor de editiewetenschap in Nederland.' G. De Schutter (red.). *De toekomst van ons literair verleden*. Gent: KANTL. 29-39.
- Vervliet, R. (1999). 'Klassieken: terug van weggeweest?' Marcel Janssens (red.). *Studiedag "Klassieken op de markt" (24/3/99)*. Gent: KANTL. 7-15.

Bijlage 1. Adviezen en informatie

GERAADPLEEGDE DESKUNDIGEN

- Hr. Dirk Aerts, KuLeuven – Husserl Archief, Leuven.
 Dr. Elke Brems, KULeuven, Leuven.
 Dr. Geert Buelens, UIA, Wilrijk.
 EH. Daniël Butaye sj, Archief der Vlaamse Jezuïeten, Leuven.
 Prof. dr. Piet Couttenier, UFSIA, Antwerpen.
 Lic. Piet Creve, AMSAB, Gent.
 Hr. Mats Dahlström FM, Swedish School of Library and Information Science, Borås.
 Mw. Ingeborg De Cooman, UFSIA, Antwerpen.
 Hr. Gerd De Coster, SOMA, Brussel.
 Hr. Hugo Dehennin, KULeuven, Leuven.
 Hr. Dirk Demuynck, Uitgeverij Lannoo, Tielt.
 Dr. Francine De Nave, Museum Plantin-Moretus, Antwerpen.
 Hr. Yves Deprez, Kabinet Maurice Maeterlinck, Gent.
 Mw. Els Depuydt, Guido Gezellearchief, Brugge.
 Hr. Mark Derez, KuLeuven – Universiteitsarchief, Leuven.
 Hr. Marcus De Schepper, CBN/BBN/Kon. Bibl., Brussel.
 Mw. Greta De Schepper, EK/CS/POB, Antwerpen.
 Prof. dr. Marcel De Smedt, KULeuven, Leuven.
 Dr. An De Vos, UFSIA, Antwerpen.
 Lic. Marijke De Wit, KANTL, Gent.
 Dr. Daniel Ferrer, ITEM/CNRS, Paris.
 Hr. Raf Fouquaert, Bibiotheca Wasiana, Sint-Niklaas.
 Lic. Noël Geirnaert, Stadsarchief Brugge, Brugge.
 Prof. dr. Joris Gerits, UFSIA, Antwerpen.
 Lic. Koen Haagdorens, UIA, Wilrijk.
 Prof. dr. Kris Humbeek, UIA, Wilrijk.
 Hr. Henri Installé, Stadsarchief – Archief en Bibliotheek, Mechelen.
 Dr. Leo Jansen, Van Gogh museum, Amsterdam.
 Prof. em. dr. Marcel Janssens, KULeuven, Leuven.
 Drs. Peter Kegel, CHI, Den Haag.
 Dr. Bart Keunen, Universiteit Gent, Gent.
 Mw. An Labis, UFSIA, Antwerpen.
 Prof. dr. Elisabeth Leijnse, FUNDP, Namur.
 Prof. dr. Geert Lernout, UIA, Wilrijk.
 Dr. Hans Luijten, Van Gogh museum, Amsterdam.
 Prof. dr. Hubert Meeus, UFSIA, Antwerpen.
 Lic. Alain Meynen, DACOB, Brussel.
 Prof. dr. Anne Marie Musschoot, Universiteit Gent, Gent.
 Hr. Tom Naegels, De Nieuwe Gazet, Antwerpen.
 Lic. Vincent Neyt, KANTL, Gent.
 Lic. Bart Nuyens, UIA, Wilrijk.
 Dr. Johan Oosterman, UFSIA, Antwerpen.
 Lic. Jan Pauwels, UFSIA, Antwerpen.
 Prof. dr. Paul Pelckmans, UFSIA, Antwerpen.
 Dr. Jurgen Pieters, Universiteit Gent, Gent.
 Mw. Miriam Pipers, UFSIA, Antwerpen.
 Hr. Harold Polis, Nijgh & Van Ditmar, Antwerpen.
 EH. Kurt Priem, Bisschoppelijk Grootseminarie Brugge, Brugge.
 Lic. Goran Proot, KULeuven, Leuven.
 Hr. Roger Rennenberg, Stadsbibliotheek Antwerpen, Antwerpen.

Dr. Peter Robinson, De Montfort University, Sheffield.
Hr. Marc Schaevers, De Standaard, Groot Bijgaarden.
Prof. dr. Frank Scheelings, VUB – Universiteitsarchief, Brussel.
Lic. Diane 's Heeren, AMVC, Antwerpen.
Prof. dr. Ludo Simons, UFSIA, Antwerpen.
Hr. Hedwig Speliers, Oostende.
Hr. Werner Strouven, SABAM – theaterbibliotheek, Brussel.
Hr. Peter Theunynck, Lint.
Hr. Marc Toussaint, Uitgeverij Manteau, Antwerpen.
Hr. Julien Van Borm, UIA-bibliotheek, Wilrijk.
Hr. Paul Vancolen, Stedelijke Openbare Bibliotheek Kortrijk, Kortrijk.
Lic. Leen Van Dijck, AMVC, Antwerpen.
Dr. Annelies van Gijzen, UFSIA, Antwerpen.
Lic. Johan Vanhecke, AMVC, Antwerpen.
Dr. Dirk Van Hulle, UIA, Wilrijk.
Prof. dr. Johan Van Iseghem, KULeuven, Leuven.
Mw. Gerarda Van Limbergen, Berchem.
Dr. Sylvia Van Peteghem, Universiteit Gent, Gent.
Prof. dr. Frans-Jos Verdoodt, ADVN, Antwerpen.
Dr. Piet Verkrujssse, Universiteit van Amsterdam, Amsterdam.
Mw. Martine Vermandere, AMSAB, Antwerpen.
Dr. P. Vermoortel, VLEKHO, Brussel.
Prof. dr. Karel Wauters, UFSIA, Antwerpen.
Prof. dr. Frank Willaert, UFSIA, Antwerpen.
Mw. Dietlinde Willockx, UFSIA, Antwerpen.

Bijlage 2. Samenstelling Gemengde Commissie Teksteditie en Bronnenstudie – GCTB

Voorzitter: Georges De Schutter, vast secretaris KANTL

Notulant: Marijke De Wit

Adviseurs: Edward Vanhoutte, Coördinator Centrum voor Teksteditie en Bronnenstudie
Geert Lernout, Universiteit Antwerpen (UIA)

Leden :

A. Vertegenwoordigers aangeduid door de 6 in de nota vermelde organisaties:

[1. effectieve leden ; 2. plaatsvervangende leden]

S KANTL: 1. Karel Porteman

2. Rik Van Gorp

S KVAB: 1. Ludo Simons

2. Bernard Huys

S Genese: 1. Sylvia Van Peteghem

2. Marcel De Smedt

S AMVC: 1. Leen Van Dijck

2. Marc Somers

S Muziekcentrum van de Vlaamse Gemeenschap

1. Jan Jaspers

2. N.N.

S Vlaams Fonds voor de Letteren

1. Anne Marie Musschoot

2. N.N.

B. Vertegenwoordiger van de uitgeverswereld (gecoöpteerd):

1. Harold Polis

2. Luc Famaey

C. Vertegenwoordiger van het Studiecentrum voor de Vlaamse Muziek:

W. Michaël Scheck

Bijlage 3. Vragenlijst Analytische Studie van de Vlaamse Literaire Archieven

Te@m Consult

text-encoding - markup - digitization

teksteditie - archief - musea

consult - concept - realisatie

Analytische Studie van de Vlaamse Literaire Archieven

Gelieve de ingevulde vragenlijst voor 15 juli 2000 op te sturen naar:
Edward Vanhoutte - Te@m Consult - Rendierstraat 9 - 2610 Wilrijk,
of een antwoord te mailen: evanhout@uia.ua.ac.be

Personalia:

Titel: _____

Naam: _____

Voornaam: _____

Functie: _____

Archiefinstelling: _____

Wettelijk Statuut Archief: _____

Contactadres: _____

Telefoon: _____

Email: _____

Ik ontvang graag het eindrapport van dit onderzoek:

ja

neen

Mijn gegevens mogen opgeslagen worden in een databank die uitsluitend voor dit onderzoek zal gebruikt worden. Alle gegevens worden vertrouwelijk behandeld. Het is de auteur van het eindrapport toegelaten uit mijn antwoorden te citeren. Ja/Neen

Gelieve de vragenlijst zo volledig mogelijk in te vullen, preciseer zo veel mogelijk. Wie plaats tekort heeft, kan op een bijgevoegd blad verder gaan. Vermeld wel steeds het nummer van de vraag. Desgewenst kan een bestaande publicatie met alle informatie opgestuurd worden.

Bedankt

1. Gegevens zetel

1.1. adres:

1.2. telefoon:

1.3. fax:

1.4. email:

1.5. website:

1.6. directeur/conservator/bibliothecaris:

1.7. contactpersoon:

1.8. wettelijk statuut:

1.9. subsidiëring (licht het subsidiëringstelsel toe waarvan uw instelling geniet):

1. Werking

2.1. korte historiek:

2.2. opdracht (volgens statuten bijvoorbeeld):

2.3. doelstellingen:

2.4. samenwerkingsverbanden:

2.5. lopende projecten (titel, promotor, samenwerkende instelling en financier):

2.6. concrete realisaties van de laatste 3 jaren (publicaties, tentoonstellingen, catalogi, studiedagen... per jaar):

2.7. consultatie (ingeschreven bezoekers, aantal consultaties per jaar in de laatste 3 jaren):

3. Collectie

3.1. Beschrijf zo volledig mogelijk het aanbod aan Vlaamse/Nederlandstalige literatuur in uw archief. (periodes, fondsen, namen, auteursarchieven, type: manuscripten, brieven, typoscripten, drukproeven...) Eventueel bestaande publicatie bijvoegen.

3.2. Schat de graad van ontsluiting van het archief (in procenten).

3.3. Welke automatisering is er aanwezig in uw instituut voor de ontsluiting van de collecties, en welke bibliografische hulpmiddelen worden er ontwikkeld? (klappers, catalogi, databanken...)

Bijlage 4. Vragenlijst voor Specialisten-Neerlandici

Te@m Consult

text-encoding - markup - digitization

teksteditie - archief - musea

consult - concept - realisatie

Vragenlijst voorbereidend onderzoek:

“Argumenten voor de wetenschappelijke be-
studering van de literaire en muzikale archie-
ven in Vlaanderen.”

Gelieve de ingevulde vragenlijst voor 20 juni 2000 op te sturen naar:
Edward Vanhoutte - Te@m Consult - Rendierstraat 9 - 2610 Wilrijk.

Personalia:

Titel: _____

Naam: _____

Voornaam: _____

Functie: _____

Affiliatie: _____

Contactadres: _____

Telefoon: _____

Email: _____

Ik ontvang graag het eindrapport van dit onderzoek:

ja

neen

Mijn gegevens mogen opgeslagen worden in een databank die uitsluitend voor dit onderzoek zal gebruikt worden. Alle gegevens worden vertrouwelijk behandeld. Het is de auteur van het eindrapport toegelaten uit mijn antwoorden te citeren. Ja/Neen

Gelieve de vragenlijst zo volledig mogelijk in te vullen.

Bij meerkeuzevragen: kies een mogelijkheid door het overeenkomstige bolletje aan te vinken.

Bij open vragen: preciseer zo veel mogelijk, maar hou het kort. Wie plaats tekort heeft, kan op de achterzijde van het laatste blad of op een bijgevoegd blad verder gaan. vermeld wel steeds het nummer van de vraag.

Bedankt

1. Archiefbezoek/archiefgebruik

1.1. Welke Vlaamse archieven bezoekt/consulteert u regelmatig?

1.2. U bezoekt/consulteert dit archief/deze archieven

- wekelijks
- maandelijks
- viermaal per jaar
- tweemaal per jaar
- jaarlijks
- andere frequentie (preciseer):

1.3. U bezoekt/consulteert dit archief/deze archieven in het kader van:

Onderzoek (preciseer):

Onderwijs (preciseer):

Andere redenen (preciseer):

1.4. Welke bibliografische instrumenten gebruikt u bij het consulteren van de archieven?

1.5. Evalueer kort de bibliografische instrumenten die u gebruikt (inrichting volledigheid, gedateerdheid etc.) (preciseer per instrument).

1.6. *Evalueer kort de werking van de archieven die u bezoekt/consulteert in het licht van uw gebruik (preciseer per archief).*

1.7. *Wat had u graag willen veranderen aan de werking/inrichting van de archieven die u bezoekt (Bemerkt u tekortkomingen in de werking/inrichting van de archieven?)*

2. Beschikbaarheid van teksten

2.1. *Welke zijn voor u de 10 (of meer) belangrijkste Vlaamse literaire teksten waarvan een wetenschappelijke (lees)editie noodzakelijke is voor onderzoek, onderwijs, leesbevordering etc. Rangschik van 1 tot 10.*

1. _____
 2. _____
 3. _____
 4. _____
 5. _____
 6. _____
 7. _____
 8. _____
 9. _____
 10. _____
- [andere: _____

_____]

2.2. Wat is volgens u de definitie van een wetenschappelijke (lees)editie? Aan welke vereisten moet een (lees)editie voldoen om wetenschappelijk genoemd te worden.

2.3 Wat is volgens u de definitie van een “klassieker”

2.4. Moeten uitgaven van “klassiekers” volgens u voldoen aan de vereisten van een wetenschappelijke (lees)editie? Licht toe.

2.5. Moet de subsidiëring van de uitgave van “klassiekers” volgens u gekoppeld worden aan het feit of die uitgaven al of niet voldoen aan de vereisten van een wetenschappelijke (lees)editie? Licht toe.

2.6. Evalueer kort uw ervaringen/indrukken/commentaren op de huidige reeksen "Klassieken" die o.a. door Manteau, Atlas etc. worden uitgegeven.

3. Vlaams Centrum voor Teksteditie

Wat verwacht u van een Vlaams Centrum voor Teksteditie? (werking, service, centrum voor expertise, documentatie, publicatie, colloquia, opleiding etc.)

